BANKA

SLOVENIJE

LETNO POROČILO

LETO 1998

Izdala:

BANKA SLOVENIJE
Slovenska 35
1505 Ljubljana
Tel.: 061 17 19 000
Fax: 061 215 516

Letno poročilo temelji na podatkih in informacijah dostopnih sredi februarja 1999.

This publication is also available in english.

ISSN 1318-5284

Pregled vsebine

Guvernerjev nagovor **7**

1. GOSPODARSKO OKOLJE **7**
1.1. Zunanji pogoji gospodarjenja 9
1.2. Bruto domači proizvod, zaposlenost in stroški dela 11
1.3. Javne finance 13
1.4. Cene 14
1.5. Plačilna bilanca 15
1.6. Zadolževanje v tujini 20

2. DENARNA POLITIKA **23**
2.1. Namere in usmeritve denarne politike 23
2.2. Obrestne mere 26
2.3. Devizni tečaj 28
2.4. Uporaba instrumentov 30

3. BANČNI SEKTOR **45**
3.1. Struktura bančnega sektorja 45
3.2. Poslovanje bank 48
3.3. Kontrola bank in hranilnic 56

4. DRUGE DEJAVNOSTI **59**
4.1. Upravljanje mednarodnih denarnih rezerv 59
4.2. Posli za Republiko Slovenijo 60
4.3. Gotovinsko poslovanje 61
4.4. Reforma plačilnih sistemov 63
4.5. Statistični sistem 66
4.6. Mednarodno sodelovanje 67

5. RAČUNOVODSKI IZKAZI **69**

6. PRILOGE **85**
6.1. Zakonski status in naloge 85
6.2. Pomembnejši ukrepi v letu 1998 86
6.3. Uprava in organizacijska sestava 90
6.4. Publikacije in spletna stran 92
6.5. Pregled manj znanih pojmov 93

Pregled okvirjev

1.	Svetovne finančne krize	10
2.	Bližnji cilj denarne politike Banke Slovenije	23
3.	Spremenjena ureditev kapitalskih tokov	40
4.	Nova bančna zakonodaja	46

Pregled tabel*

1.	Nekateri gospodarski kazalci	12
2.	Plačilna bilanca	17
3.	Regionalna razčlenitev blagovne menjave	18
4.	Zunanji dolg Slovenije	21
5.	Ponudba primarnega denarja	24
6.	Ponudba M3: konsolidirana bilanca denarnega sistema	25
7.	Obrestne mere Banke Slovenije in denarnega trga	26
8.	Uporaba instrumentov denarne politike	31
9.	Nakupi in prodaje deviz	42
10.	Bilančne vsote in tržni deleži največjih bank	48
11.	Osnovna struktura bilance stanja bank	50
12.	Povprečna sektorska struktura naložb in virov sredstev	51
13.	Glavne postavke prirejenega izkaza uspeha	52
14.	Kazalci učinkovitosti poslovanja bank	54
15.	Razvrstitev bilančne in zunajbilančne aktive bank	55
16.	Izpostavljenost bank in oblikovani popravki ter rezervacije	56
17.	Mednarodne denarne rezerve in devizne rezerve bančnega sistema	59

*Razen tabel računovodskih izkazov.

Pregled slik

1.	Cene primarnih surovin in nafte na svetovnem trgu	9
2.	Struktura bruto domačega proizvoda	11
3.	Cene	15
4.	Količinski izvoz in uvoz blaga ter industrijska proizvodnja	16
5.	Glavni agregati plačilne bilance	19
6.	Obrestne mere Banke Slovenije in denarnega trga	27
7.	Tokovi tujega denarja	29
8.	Realni efektivni tečaj tolarja	30
9.	Povprečna struktura vseh tolarskih vlog	38
10.	Povprečna struktura bančnih virov sredstev in naložb	50
11.	Struktura bančnih prihodkov in odhodkov	52
12.	Količinska in vrednostna struktura bankovcev v obtoku	61
13.	Struktura vrednosti odkritih tolarskih ponaredkov	62
14.	Mesečno število poravnanih transakcij v sistemu BPRČ	64

Gospod predsednik, spoštovane poslanke in poslanci!

Dovolite, da vam v imenu Banke Slovenije in njenega Sveta predstavim poslovno poročilo za leto 1998 in hkrati finančni izkaz za isto časovno obdobje, skupaj z ugotovitvami in mnenjem, ki jih je pripravila firma Price Waterhouse iz Zuericha.

Kljub težavam, s katerimi se je v preteklem letu soočalo svetovno gospodarstvo, predvsem zaradi finančnih kriz v raznih delih sveta, lahko ugotovimo, da so bili mednarodni pogoji menjave za našo državo ugodni, oziroma da so pomembno prispevali k razmeroma dobrim rezultatom poslovanja domačih subjektov. Gospodarska konjunktura v Združenih državah in v Evropski uniji je spodbujala tudi rast slovenskega izvoza blaga in storitev, tako da je izvoz predstavljal 55 % BDP. Podobna je bila tudi raven uvoznih tokov, tako da je znašal primanjkljaj tekočega računa plačilne bilance le 4 milijone dolarjev. Z drugimi besedami, plačilna bilanca države je bila dejansko izravnana.

Velikega pomena je tudi, da so se svetovne cene surovin in nafte lansko leto povprečno znižale za 18 % oziroma za 33 %, kar je imelo dodatne pozitivne učinke na pogoje menjave s tujino. Pod vplivom takih gibanj se je konkurenčna sposobnost domačih subjektov na mednarodnih trgih izboljšala za 2,4 %. Mednarodni denarni in kapitalski trgi so kljub krizi, ki je bila izrazitejša v drugi polovici leta, prispevali k ugodnejšim rezultatom z nadaljnjim zniževanjem obrestnih mer in s hkratnim povečevanjem kapitalskih dobičkov. Takšne razmere so hkrati negativno vplivale na zadolževanje nerazvitih držav kot tudi gospodarstev v tranziciji na tujih trgih, na katerih se je zmanjšala ponudba finančnih virov, vzporedno z njo pa so se bistveno povečale tudi marže, ki se dodajajo osnovnim obrestnim meram.

Zaradi dodatnega strahu, ki ga je v svetu povzročila predvsem ruska kriza, je prišlo do sorazmerno velikega umika kapitala, predvsem iz t.i. portfeljskih investicij, ki je v posameznih tranzicijskih državah vplival na gospodarsko rast kot tudi na devizno likvidnost. Predvsem zaradi oprezne politike, kakršno je na področju kapitalskih gibanj že od leta 1995 vodila Banka Slovenije, Slovenija ni bila v veliki meri soočena s takimi premiki. Po drugi strani pa se je zaradi plačilne nesposobnosti pričel proces krčenja blagovne menjave z Rusijo.

Pomembne rezultate je v lanskem letu naša država dosegla pri nadaljnjem znižanju inflacije. Temeljni razlog za zmanjšanje inflacije je bilo zmanjšanje dinamike prostih cen. Njihova rast se je znižala od 7,4 % na 5,7 % na letni ravni. Ob koncu leta je desezonirana dinamika pokazala rezultat okrog 4,2 %. Na skupno nižjo raven inflacije pa so pozitivno vplivale tudi kontrolirane cene, ki so porasle za 10,1 %, v predhodnem letu pa za 14 %.

Tečajna nihanja najpomembnejših treh svetovnih valut, ameriškega dolarja, nemške marke in japonskega jena), so bila dokaj izrazita, saj se je npr. samo razmerje med dolarjem in jenom spremenilo za več kot 25 %. Nasprotno je mogoče ugotoviti, da je bil tečaj slovenskega tolarja relativno zelo stabilen in je v enem letu po pariteti kupne moči dodatno pridobili približno 3 % vrednosti proti marki in 10 % proti dolarju. Takšno gibanje tečaja domače valute je sicer oteževalo položaj slovenskih izvoznikov na tujih trgih, hkrati pa je pomenilo pomemben dodatni prispevek k nadaljnji cenovni stabilnosti v Sloveniji.

Bistveno znižanje domačih obrestnih mer: povprečne realne obrestne mere kratkoročnih posojil so se znižale za 3,7 odstotne točke, dolgoročnih posojil pa za 3,5 odstotne točke, je na eni strani vplivalo na zmanjšanje priliva tujega kapitala v vseh njegovih oblikah, se pravi neposrednih in portfeljskih investicij, kot tudi

zadolževanja v tujini, hkrati pa je pospešilo predvsem kreditno aktivnost domačih bank, ki je izkazovala 15,4 % realno rast kreditov gospodarstvu in celo 24,2 % realno rast kreditne aktivnosti s prebivalstvom.

Kljub padajočemu trendu domačih obrestnih mer je tolarsko varčevanje realno poraslo za 14,8 %, hkrati pa so tolarski depoziti v domačih bankah prvič presegli raven deviznega varčevanja. Takšna denarna gibanja kažejo trajno krepitev zaupanja prebivalstva in drugih subjektov v domačo valuto, hkrati pa predstavljajo najpomembnejše resurse za nove investicije, ki jih potrebuje nacionalno gospodarstvo za nadaljnji razcvet.

Ob bistveno povečani kreditni aktivnosti domačih bank in ob rasti varčevanja, se je tudi bilančna vsota vseh bank realno povečala bolj kot leto poprej (9,2 % nasproti 6,9 %). V primerjavi s tujo bančno konkurenco so kljub padajočemu trendu domače obrestne marže še vedno na visoki ravni (okrog 4,5 %), hkrati z njimi pa tudi operativni stroški, merjeni nasproti celotni bančni aktivi (3,6 %).

Spoštovane poslanke in poslanci, kot je razvidno iz nekaj zbranih podatkov za preteklo leto, je denarna politika Banke Slovenije nadaljevala začrtano pot v smeri cenovne stabilnosti, povečevanja zaupanja v domači bančni sistem in s tem dodatnega približevanja k Evropski uniji. Bližnji cilj denarne politike, opredmeten z rastjo najširšega denarnega agregata M3, je bil v celoti dosežen, oziroma konkretneje, rast tovrstnega denarnega agregata je znašala 20,2 %, kar je 2,2 odstotne točke nad spodnjo mejo postavljenega bližnjega cilja.

Spremenjeni pogoji poslovanja na mednarodnih trgih pa so ob hkratnih spremenjenih denarnih gibanjih na domačem trgu povzročili tudi spremembo finančnega rezultata Banke Slovenije v primerjavi s tistim, ki je bil predstavljen v finančnem načrtu za lansko leto. Na kratko, iz projicirane izgube v obsegu okrog milijarde tolarjev je bil v bilanci uspeha realiziran dobiček v višini dobrih 2 milijard tolarjev (v obeh primerih brez upoštevanja tečajnih razlik).

Ob dejstvu, da je Državni zbor v preteklem letu sprejel strategijo približevanja Slovenije Evropski uniji in da je Slovenija tudi uradno pričela pogajanja za vstop v Evropo, je odgovornost nas vseh za nadaljnji pozitivni razvoj gospodarstva kot tudi za transformacijo celotne družbe še toliko večja. K takemu ravnanju nas sili tudi proces svetovne globalizacije, ki od nas terja nadaljnjo profesionalizacijo, zmanjševanje stroškov in s tem dodatno konkurenčno sposobnost. Banka Slovenije si bo tudi v prihodnje prizadevala z denarno politiko kot pomembnim vzvodom nacionalne ekonomije dodajati k tem prizadevanjem svoj optimalni prispevek. Hkrati pa pričakuje, da jo bosta pri tem podpirali tako fiskalna kot dohodkovna politika, kajti le ob tesnem in uspešnem sodelovanju z njima in ob prispevanju vseh državljanov se lahko nadejamo dobrih rezultatov in še večjega zaupanja vrednega domačega denarja.

Dovolite, da se ob tej priložnosti še zahvalim vsem poslankam in poslancem za uspešno sodelovanje, podporo, razumevanje in zaupanje, ki ga je bila Banka Slovenije deležna v vaših vrstah, z upanjem in željami, da bi se tovrstno sodelovanje nadaljevalo tudi v prihodnje. Hkrati se zahvaljujem članom Sveta Banke Slovenije za njihov prispevek in trud v prizadevanjih za čim uspešnejšo denarno politiko.

Končno hvala vsem sodelavcem za vsakodnevno skrb in delo pri iskanju rešitev, usmerjenih v nadaljnjo stabilnost valute in uspešnost narodnega gospodarstva.

Guverner
Dr. France Arhar

Ljubljana dne 22.3.1999

1. GOSPODARSKO OKOLJE

1.1. Zunanji pogoji gospodarjenja

Svetovna gospodarska rast leta 1998 zaradi kriz le 2,2 %…

…manj prizadetega največjega slovenskega trga - EU pa 2,8 %.

Svetovna gospodarska rast v letu 1998 je ocenjena na okrog 2,2 %, kar je skoraj za polovico manj od rasti v 1997. letu (4,2 %). Gospodarska rast v Evropski uniji je znašala 2,8 % in v ZDA kar 3,9 %. Japonsko gospodarstvo pa je zabeležilo okrog 2,8 % zmanjšanje bruto domačega proizvoda. Mednarodno okolje je bilo sicer v letu 1998 predvsem pod vplivom finančnih kriz (okvir 1). Za Slovenijo je pomembno, da kriza ni preveč prizadela zanjo najpomembnejših (evropskih) tržišč, katerih rast je še vedno dosegla razmeroma visoke stopnje (npr. Nemčija 2,7 %, Francija 3,0 % in Italija skromnejših 1,3 %). Tudi rast uvoznega povpraševanja po slovenskem blagu, ki ga merimo z realnim uvozom osmih največjih slovenskih trgovinskih partneric, brez Hrvaške, je bila v letu 1998 še naprej ugodna, saj je znašala okoli 6,5 % (leto poprej: 8 %). To pomeni, da je bilo v letu 1998 tuje povpraševanje ponovno pomemben dejavnik rasti.

Za 2,4 % boljši pogoji menjave in nižje dolarske cene…

… zaradi padajočih svetovnih cen nafte in primarnih surovin.

Slovenski pogoji menjave so se v letu 1998 izboljšali za 2,4 %. Slovenske dolarske izvozne cene so se glede na povprečje leta 1997 znižale za 0,3 % in dolarske uvozne cene v enakem obdobju za 2,6 %. Na izboljšanje pogojev menjave je vplivala struktura blagovne menjave s tujino, znižanje slovenskih uvoznih (dolarskih) cen pa je večidel posledica padanja cen na svetovnih trgih primarnih surovin in nafte. V povprečju leta 1998 so bile dolarske cene primarnih surovin glede na leto 1997 nižje za 18 %, cena nafte (North Sea Brent) pa kar za 33 %:

Slika 1: **Cene primarnih surovin** (1997=100) **in cene nafte** (North Sea Brent v USD/sodček) **na svetovnem trgu** (1996-1998)

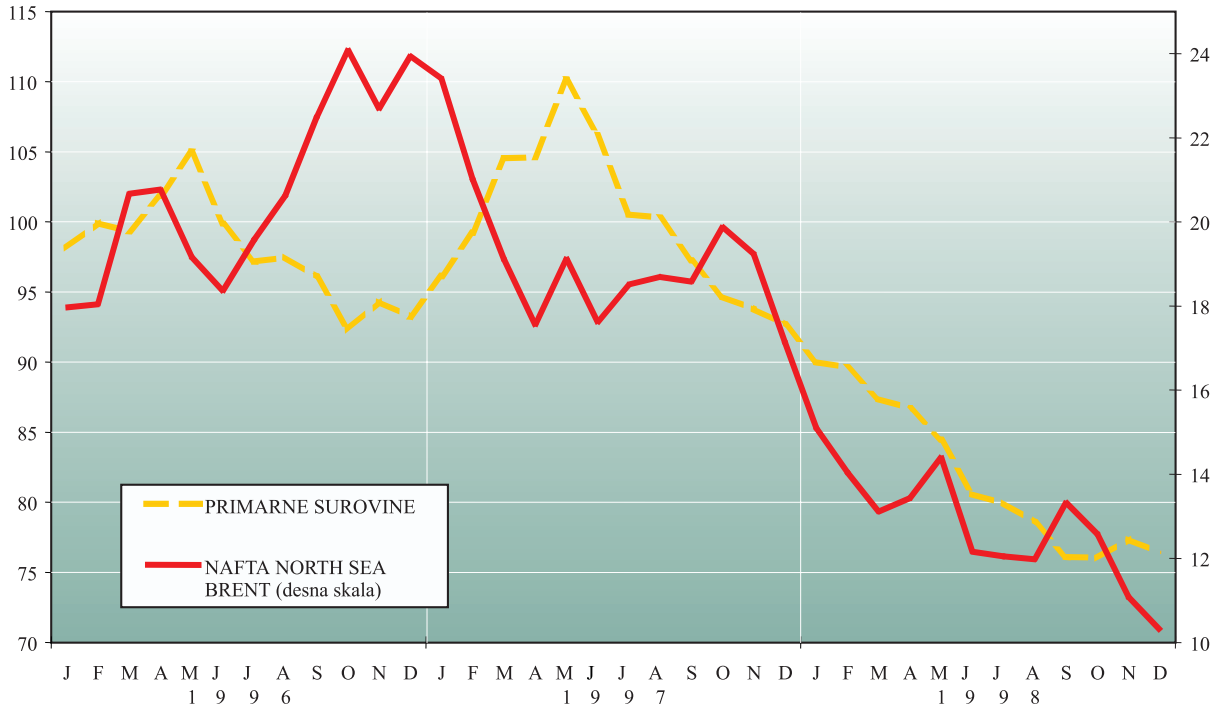

Vir: The Economist, London; OPEC Bulletin, Dunaj.

Okvir 1: **Svetovne finančne krize**

Finančne težave, ki so se pričele z devalvacijo tajskega bahta julija 1997 in se stopnjevale z rusko krizo v avgustu 1998, so bile osnovna značilnost mednarodnih finančnih tržišč v letu 1998. Obstaja več razlag finančnih kriz. **Krize prve generacije** nastanejo zaradi »fundamentalnih dejavnikov«, kot so nevzdržna fiskalna politika in vzdrževanje fiksnega deviznega tečaja. Politika financiranja proračunskih primanjkljajev od centralne banke in omejene količine deviznih rezerv, s katerimi se ohranja fiksni tečaj, postane sčasoma nevzdržna. Ko devizne rezerve padejo na določeno raven, privede anticipirana devalvacija do špekulativnega napada na domačo valuto. **Krize druge generacije** pa so znane kot krize kapitalskega računa. Vlade se odločajo, ali bodo branile domačo valuto, in pri tem izbirajo med kratkoročno makroekonomsko stabilnostjo in dolgoročno kredibilnostjo. Krizo povzročijo višji oportunitetni stroški (visoke obrestne mere) ohranjanja fiksnega tečaja, če trg pričakuje devalvacijo valute. Do špekulativnega napada na valuto pride, če se pričakuje poslabšanje gospodarskih kazalcev ali če se izpolnijo pričakovanja o devalvaciji.

Prvotne analize so **azijsko krizo** opisovale s pomočjo modelov prve generacije, čeprav azijske države niso izkazovale proračunskih primanjkljajev, prav tako pa v teh državah ni bilo moč opaziti kreditne oziroma denarne ekspanzije. Bistvo azijske finančne krize izvira iz delovanja gospodarstev, še v začetku devetdesetih let imenovanih azijski tigri, in finančnih posrednikov ter ga ni moč opisati z ekonomskimi modeli. Krizo so poleg relativno šibkih makroekonomskih osnov povzročili predvsem močna povezanost med politiko in gospodarstvom (finančnimi institucijami), sistem državnih jamstev ter slab nadzor nad poslovanjem finančnega sektorja. Vse to je vodilo v neodgovorno obnašanje finančnih posrednikov (moralni hazard) ter v čezmerno investiranje v nepremičnine. Splošni potek dogajanja v Aziji, ki ne vključuje špekulativnih napadov na valute in bega tujih investitorjev, lahko opišemo takole: finančne institucije, ki so za svoje obveznosti (posojila iz tujine) imele jamstvo države, so posojale oziroma nalagale denar v rizične projekte. Čezmerno dajanje posojil je povzročilo, da so rasle cene nepremičnin, tako da so postale precenjene. Zato se je finančno stanje posrednikov kazalo boljše, kakor je bilo v resnici. Ker nepremičnine niso prinašale nikakršnih investicijskih učinkov, je nastal problem kako vračati najeta posojila. Sledila sta povečana ponudba na nepremičninskem trgu in padec cen, ki je ogrozil delovanje finančnega oziroma bančnega sistema.

Kriza v Rusiji je nastala zaradi negativnih pričakovanj investitorjev, ki so bila deloma posledica azijske krize, deloma pa nestabilnega finančnega sektorja. Od krize v Aziji jo loči nesposobnost vlade, da bi v proračunu zbrala dovolj prihodkov, ki bi pokrili odhodke. Ti so nastajali predvsem zaradi visokega javnega dolga. Vlada je namreč nekaterim podjetjem odobrila neplačevanje davčnih obveznosti, velika podjetja – predvsem tista, ki so se ukvarjala s pridobivanjem, predelavo in trgovino z naftnimi derivati – pa davščin sploh niso plačevala. V Rusiji je bil zato zelo razvit trg državnih obveznic, ki so prinašale visoke donose. Tuji investitorji so imeli v rokah približno tretjino državnega dolga in so ob zapadlosti ene serije svoja sredstva reinvestirali v nove izdaje, domače banke pa so celo najemale posojila v tujini za nakupe obveznic. Ko so po politični krizi v prvi polovici leta in ob padanju cen nafte investitorji spoznali, da vlada ne bo sposobna plačati svojih obveznosti, so se pričeli umikati iz državnih vrednostnih papirjev. Pomanjkanje sredstev je rusko vlado (od sredine leta 1998 do maja 1999 bi morala investitorjem izplačati v povprečju po milijardo ameriških dolarjev na teden) prisililo, da je 17. avgusta razširila meje, v katerih se je gibal rubelj,* objavila moratorij na odplačevanje obveznosti do tujine in napovedala pogajanja o prestrukturiranju državnega dolga, ki še vedno potekajo.

Krizi v Aziji in v Rusiji pa sta se zaradi **izgube zaupanja tujih investitorjev** razširili tudi na druge t.i. »emerging markets«. Posledice finančnih kriz so razvidne iz številnih popravkov ocen svetovne gospodarske rasti v naslednjih letih, predvsem pa za Brazilijo in Rusijo. Uspešnejše tranzicijske države z razmeroma zdravimi makroekonomskimi osnovami, med katere spada tudi Slovenija, zaradi krize še niso utrpele velike škode. Na ruski trg, ki je za Slovenijo pomembnejši od azijskega, smo v letu 1998 izvozili za 235 milijonov ameriških dolarjev blaga (2,6 % celotnega izvoza), kar je 28 % manj kakor v letu 1997, vendar je zmanjšanje izvoza od avgusta dalje kar 66 %. Izvoz v prizadete azijske države predstavlja v 1998. letu 0,2 % slovenskega izvoza (v 1997. letu 0,3 %). Poleg tega je od pričetka krize na kapitalskem računu opazna hitra rast danih komercialnih kreditov (lani večjih za 200 milijonov dolarjev). Za Slovenijo so **najpomembnejši posredni učinki**. Ti pa se bodo v večji meri pokazali v letu 1999 preko znižanega povpraševanja po slovenskem izvozu in ob povečani konkurenci na izvoznih trgih s strani izvoznikov iz gospodarstev, ki so devalvirala svoje valute.

* Meja se je najprej razširila od 5,3-7,1 rublja za ameriški dolar na 6,0-9,5 rublja za ameriški dolar. Kasneje je bila prekoračena, tečaj pa je ob koncu leta 1998 znašal 20,7 rublja za ameriški dolar.

znižala se je od povprečno 19,2 ameriška dolarja za sodček v letu 1997 na 12,8 ameriških dolarjev za sodček v letu 1998. V strukturi uvoza blaga imajo primarne surovine (skupine SMTK 0-4) 17,2 % delež, v izvozu pa je njihov delež precej manjši (6,7 %).

Močna medvalutna nihanja

Medvalutna nihanja so bila tudi v letu 1998 močna. Ameriški dolar je bil leta 1998 v povprečju vreden 1,76 nemških mark in je v celem letu glede na nemško marko pridobil 1,5 % vrednosti. Med letom je njegova vrednost bistveno bolj nihala: v januarju 1998 je bilo potrebno zanj odšteti v povprečju 1,82 nemške marke, v decembru istega leta pa le še 1,67 nemških mark. Spremembe navedenega in ostalih medvalutnih razmerij so prispevale k 1,6 % znižanju dolarskih izvoznih in 1,8 % znižanju dolarskih uvoznih cen.

Nizke mednarodne obrestne mere

Obrestne mere na mednarodnih trgih so bile v letu 1998 nizke in so od začetka proti koncu leta (v glavnem) padale. Obrestna mera za trimesečne vloge LIBOR na ameriški dolar je v povprečju leta 1998 znašala 5,56 % (v decembru 5,23 %), na ECU pa 4,13 % (3,43). Še vedno trajajoči trend padanja obrestnih mer je posledica zgodovinsko nizke inflacije (ECU (11) leta 1998 0,8 %) ob rastočih cenah na kapitalskih trgih.

1.2. Bruto domači proizvod, zaposlenost in stroški dela

3,9 % gospodarska rast.

Bruto domači proizvod se je lani realno povečal za 3,9 %, kar znaša približno toliko kot povprečna rast zadnjih šestih let. Leta 1996 je bila dosežena 3,5 %, leta 1997 pa 4,6 % gospodarska rast.

Slika 2: **Struktura bruto domačega proizvoda** (1992-1998; BDP 1995=100)

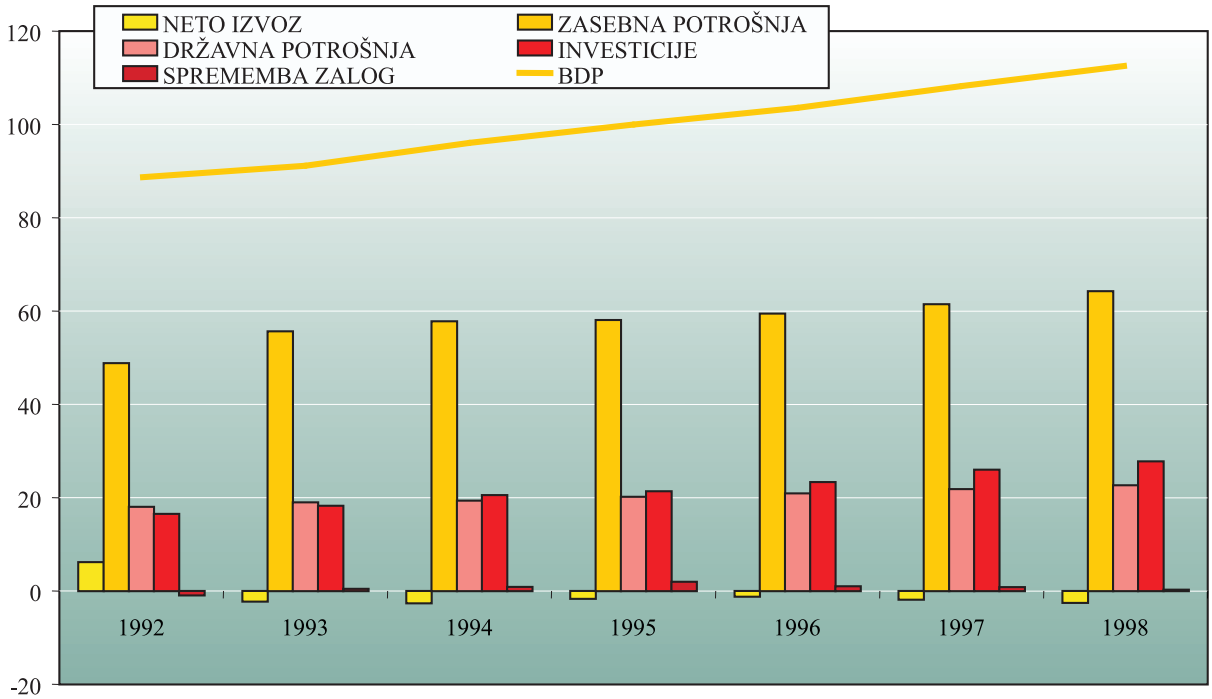

Vir: Statistični urad RS in Urad RS za makroekonomske analize in razvoj.

Rast pod vplivom izvoznega povpraševanja, ki ohranja izvoz na stabilni ravni 55 % BDP.

Tudi v minulem letu je bilo ugodno izvozno povpraševanje glavna vzpodbuda gospodarske aktivnosti. Rast izvoza blaga in storitev je lani znašala 5,6 % (in predlani zelo visokih 11,3 %), s čimer je izvoz ohranil v zadnjih letih stabilno raven 55 % BDP. Podobno se je gibal tudi uvoz, katerega rast se je znižala od 12,2 % na 6,4 %.

Z bruto varčevanjem izenačene bruto investicije že leta 1997 presegle 24 % BDP.

Domače povpraševanje se je povečalo za 4 %, nekoliko manj kot v preteklem letu (4,4 %). Največji je bil porast investicijskega povpraševanja (6,7 %, predlani 11,1 %), ki raste že od leta 1993. Pri tem so investicije v osnovna sredstva že leta 1997 presegle 24 % BDP. Rasle so tako investicije v stroje in opremo kot tudi v gradbene objekte. Nadpovprečna je bila rast investicij v železniško in telekomunikacijsko infrastrukturo, bolj umirjene kakor pred tem pa so bile investicije v avtoceste in pošto. Živahno investicijsko dinamiko so pokazali tudi podatki o uvozu in proizvodnji investicijskih dobrin. Ob nizkem, skoraj izravnanem saldu tekočih transakcij s tujino, so bile bruto investicije v zadnjih štirih letih pokrite z domačim bruto varčevanjem.

Tabela 1: **Nekateri gospodarski kazalci**

	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998[1]
Realna rast bruto domačega proizvoda[2] v %	-5,5	2,8	5,3	4,1	3,5	4,6	3,9
Bruto domači proizvod v mio USD	12.523	12.673	14.386	18.744	18.878	18.206	19.626
Bruto domači proizvod v USD na prebivalca	6.275	6.366,0	7.233,0	9.431,0	9.481,0	9.163,0	9.899,0
Sestava bruto domačega proizvoda v % BDP							
Kmetijstvo, gozdarstvo in ribištvo	5,2	4,5	4,0	3,9	3,9	3,7	3,6
Industrija in gradbeništvo	35,9	33,4	34,4	32,6	32,7	33,6	33,4
- Predelovalna industrija	28,4	25,9	26,2	24,6	24,1	24,8	24,7
Storitve	48,2	49,9	49,0	50,2	50,5	51,0	51,0
Dodana vrednost skupaj	87,6	86,1	85,5	84,8	85,0	86,2	85,9
Sredstva za zaposlene	64,1	60,1	58,0	57,2	54,8	53,5	52,7
Davki na proizvodnjo in uvoz, minus subvencije	12,3	13,9	14,2	14,8	15,3	14,9	15,3
Bruto poslovni presežek in raznovrstni dohodek	23,5	26,0	27,8	27,9	29,9	31,6	32,1
- Izvoz proizvodov in storitev	63,1	58,8	60,0	55,2	55,6	57,1	55,2
- Uvoz proizvodov in storitev	56,2	57,7	57,8	56,8	56,5	58,3	56,5
Neto izvoz	7,0	1,1	2,2	-1,6	-1,0	-1,2	-1,3
Domača zasebna potrošnja	55,1	58,5	56,7	58,1	57,3	56,5	56,5
Državna potrošnja	20,3	21,1	20,2	20,2	20,2	20,5	20,5
Bruto investicije	17,6	19,3	20,9	23,4	23,5	24,2	24,3
Aktivno prebivalstvo[3] v tisočih	969	930	936	952	947	978	983
Zaposleni in samozaposleni	834	792	781	820	820	841	847
Neplačani družinski člani in neformalne vrste dela	55	53	70	62	57	65	60
Brezposelni	80,0	85,0	85,0	70,0	69,0	72,0	75,0
Stopnja brezposelnosti (% brezposelnih v akt. prebivalstvu)	8,3	9,1	9,1	7,4	7,3	7,4	7,7
Realna rast bruto plače na zaposlenega v %	-1,2	13,3	3,6	4,4	4,9	3,2	1,6
Realna rast produktivnosti dela v %	-1,4	4,6	5	3,2	4,1	3,8	3,5

[1] Podatki za leto 1998 (razen realne rasti BDP) so ocena Urada RS za makroekonomske analize in razvoj.
[2] Od leta 1995 po stalnih cenah leta 1995, pred tem po stalnih cenah leta 1992.
[3] Mednarodno primerljivi podatki po metodologiji ILO.
Vir: Statistični urad RS in Urad RS za makroekonomske analize in razvoj.

Končna potrošnja je lani porasla za 3,7 %. Nadpovprečna in višja kakor v preteklih dveh letih je bila 4,6 % rast državne potrošnje.

3,7 % rast dodane vrednosti

Realna rast celotne dodane vrednosti je za lani ocenjena na 3,7 %, približno toliko kot je znašala leto prej (3,8 %). Rasle so vse dejavnosti razen ribištva, po lanskem zmanjšanju se je za 1 % povečala tudi dodana vrednost kmetijstva. Tako kot v preteklih letih, je bila tudi lani hitrejša 4 % rast dodane vrednosti storitev. 4 %, vendar manj kot v preteklih letih, je znašala tudi rast dodane vrednosti gradbenih storitev. Upočasnila se je še rast dodane vrednosti predelovalna industrije, ocenjena na 3,5 % (leto prej 5,1 %). Hkrati se je proizvodnja predelovalne industrije povečala za 3,9 % in celotne industrije za 3,7 %.

Rahlo povečanje agregatne zaposlenosti

Zaposlenost se je leta 1998 po značilnem sezonskem nihanju rahlo povečala. Število zaposlenih se je v nasprotju s prejšnjimi leti povečalo v podjetjih in organizacijah ter se zmanjšalo v samostojnih poklicih. Zelo se razlikuje gibanje po dejavnostih. Nadpovprečno upada število zaposlenih v predelovalni industriji (v proizvodnji naftnih derivatov, pohištva idr.), lesni industriji, proizvodnji papirja, vlaknin in založništvu. Narašča pa zaposlenost v proizvodnji gumenih in plastičnih izdelkov, kemikalij in kemičnih izdelkov, strojev in naprav, električne in optične opreme, vozil in plovil. Število zaposlenih je upadlo v storitvah trgovine ter gostinstva in naraščalo v drugih, zlasti finančnih storitvah.

7,7 % mednarodno primerljiva stopnja brezposelnosti

Razmeroma visoka strukturna brezposelnost

Mednarodno primerljivo aktivno prebivalstvo se je lani po oceni povečalo za pet tisoč oseb, od tega za tri tisoč (4 % aktivnega prebivalstva) brezposelnih. S tem se je stopnja brezposelnosti po triletni stagnaciji povečala od 7,4 % na 7,7 %. Po ne povsem primerljivih podatkih registrirane brezposelnosti je visok ali se povečuje delež dolgotrajno strukturno brezposelnih v regijah, kot so Podravje, Pomurje, Posavje in Zasavje. Pri tem gre za starejše od 40 let, za neizobražene in ženske. S smernicami EU usklajena aktivna politika zaposlovanja je usmerjena v ciljne skupine: mladih (s kar 18 % stopnjo brezposelnosti), starejših od 40 let, invalidov, prejemnikov denarnih nadomestil, pomoči ter socialnih dodatkov, delavcev iz panog v prestrukturiranju in trajno presežnih delavcev. Z namenom, da bi spodbujali zaposlovanje se spreminja tudi delovna zakonodaja.

Drugo leto zapored umirjeno rastoče plače…

…vplivale na nadaljnje znižanje stroškov in rast poslovnega presežka gospodarstva.

V lanskem letu se je nadaljevalo umirjeno gibanje plač iz leta 1997. K temu je veliko prispeval uzakonjeni dogovor o gibanju plač. Umirjanje plač se je ob zniževanju delodajalčevih socialnih prispevkov izkazalo tudi v stroških dela, ki so se postopno zniževali od 64,1 % BDP leta 1992 na 52,7 % BDP lani. Medtem so davki na proizvodnjo in uvoz pod vplivom zniževanja carin in uvoznih dajatev ter povečevanja nekaterih drugih davkov na proizvodnjo (npr. davka na plače), nihali med 17 % v letih 1995 in 1997, ter 17,4 % oziroma 17,3 % v letih 1996 in 1998. V teh okoliščinah se je bruto poslovni presežek povečal od 13,7 % BDP leta 1992 na 21,3 % leta 1998.

Leta 1998 se je nadaljevala nekoliko upočasnjena rast produktivnosti dela. Znašala je 3,5 % (leta 1996 4,1 % in leta 1997 3,8 %).

1.3. Javne finance

Drugi zaporedni primanjkljaj državnega sektorja (0,6 % BDP).

Konsolidirani državni sektor je končal leto 1998 s primanjkljajem, kar se je zgodilo drugič doslej in hkrati drugič zapored. Po predhodnih podatkih okrog je znašal 18 milijard tolarjev ali 0,6 % BDP in je manjši tako od doseženega v preteklem letu (1,1 % BDP), kot tudi od predvidenega.

Nižji primanjkljaj…

…dosežen ob ponovnem znižanju carin …

Nižji primanjkljaj glede na leto 1997 je bil dosežen ob nižji rasti odhodkov v primerjavi s prihodki. Porast prihodkov (od 44,6 % leta 1997 na 45,6 % BDP) je prekinil zmanjševanje prihodkov v BDP vse od leta 1993 (47,0 %). Povečanje je povzročila visoka rast nedavčnih prihodkov (od 3,6 % leta 1997 na 4,6 %), medtem ko so drugi davčni prihodki v BDP glede na leto 1997 skoraj nespremenjeni (40,5 %). Pri tem so znižanje carinskih dajatev (za 0,6 odstotne točke na 1,4 % BDP) in dohodnine (za 0,2 odstotni točki) nadomestila povečanja (po 0,1 do 0,2 odstotne točke BDP) takse za obremenjevanje zraka, prometnih davkov, davka na promet nepremičnin ter novi davek na bilančno vsoto bank in enkratni prispevek za popotresno obnovo.

… in linearnem krčenju odhodkov.

Nadaljujejo se prizadevanja za pokojninsko reformo…

Agregatni odhodki v BDP so se, kljub linearnemu znižanju odhodkov proračuna RS za okrog 20 milijard tolarjev, drugič zapored povečali. Najbolj so se povečale investicije, ki so ponovno dosegle svojo najvišjo raven v BDP iz leta 1994 (2,8 %), z rastjo po 0,2 odstotni točki BDP so jim sledile subvencije in nakupi blaga ter storitev. Manj kakor predlani pa so znašali transferji prebivalstvu in plače v BDP. Vlada je vložila v zakonodajni postopek z delavskimi sindikati še neusklajeni predlog zakona za reformo pokojninskega sistema.

… julija 1999 pa bo uveden davek na dodano vrednost.

V fiskalno leto 1998 so bili tako kot lani vključeni do 15. januarja naslednjega leta pobrani prometni davki (lani 17 in letos 22 milijard tolarjev). V letošnje prihodke pa bo zaradi izpada prihodkov ob uvedbi davka na dodano vrednost vključen celotni januarja 2000 pobrani davek na dodano vrednost. 1.7.1999 bosta namreč uveljavljena Zakon o davku na dodano vrednost in Zakon o trošarinah, ki sta bila sprejeta konec lanskega leta.

3,5 % BDP bruto zadolžitev služila predvsem rednim in predčasnim odplačilom glavnic dolga (2,4 % BDP).

K rastočemu bruto zadolževanju (ki je znašalo leta 1996 1,8 %, leta 1997 2,2 % in lani 3,5 % BDP) je več kot financiranje primanjkljaja prispevala vladna politika, s tem da je izboljševala sestavo javnega dolga po valutah, stroških in ročnosti. Redna in predčasna odplačila glavnic so znašala 2,4 % BDP (na domačem trgu 46,5 in na tujem 33,1 milijard tolarjev; pri tem izstopa predčasno odplačilo dela obveznic (v znesku 453 milijonov dolarjev), izdanih po NFA sporazumu leta 1996).

Dolg Republike Slovenije znaša 23.6 % BDP.

Na domačem trgu je vlada leta 1998 izdala 15,5 milijard tolarjev obveznic RS 09 in 3 milijarde tolarjev RS 12 ter se zadolžila pri bankah za 20,3 milijard tolarjev. Poleg tega je maja začela izdajati trimesečne zakladne menice (po 2-3 milijarde tolarjev mesečno). Zadolžitev v tujini zajema izdajo 500 milijonov ECU euroobveznic in 194 milijonov dolarjev posojil. Za 15,5 milijard tolarjev so se po predhodnih podatkih lani povečala sredstva na računih. Konec leta 1998 je znašal dolg Republike Slovenije 771,3 milijarde tolarjev ali 23,6 % BDP, pri čemer tvorijo velik delež podedovani sanacijski in sukcesijski dolgovi.

1.4. Cene

Pomembno znižanje inflacije (od 9 % v zadnjih letih na 6,5 %).

Ena glavnih značilnosti leta 1998 je nadaljnje pomembno znižanje inflacije, od ravni okrog 9 % v zadnjih treh letih na 6,5 % (december/december). Z letom 1998 je postal uradno in mednarodno primerljivo splošno merilo inflacije indeks cen življenjskih potrebščin, ki je zamenjal sorodni indeks maloprodajnih cen. Slednje so v zadnjih dveh letih rasle nekoliko hitreje, kumulativna rast obojnih košaric cen po letu 1992 pa je dosegla enako raven.

Proste cene porasle za 5,7 % (leta 1997 7,4 %)…

Proste cene so se v letu 1998 povečale le za 5,7 % (leto prej 7,4 %). Bistveno manj kot doslej so se povečale proste cene prehrambnih izdelkov (3,1 % v primerjavi z 10,3 % leta 1997), podobna kot leto prej pa je bila rast cen industrijskih izdelkov (5,2 %) in storitev (9,8 %). Cene proizvajalcev predelovalnih dejavnosti, ki so se od leta 1992 zniževale bistveno hitreje od splošnega merila inflacije, pa so leta 1998 porasle zgolj za 3,6 %.

… in nadzorovane za 10,1 % (leta 1997 14 %).

K inflaciji zadnjih let je veliko prispevalo pospešeno usklajevanje nadzorovanih cen zaradi odpravljanja cenovnih neskladij in fiskalnega prilagajanja. Lani se je to usklajevanje cen zmanjšalo, kar se je pokazalo v 10,1 % rasti nadzorovanih cen v primerjavi s predlanskimi 14 %. Z zmanjšanim usklajevanjem se je znižal tudi delež nadzorovanih cen, v indeksu cen življenjskih potrebščin od 20 in 25 % zadnjih let na 17 % konec leta 1998.

Najhitrejšo rast med nadzorovanimi cenami je imela tudi lani skupina cen energetskih proizvodov, vendar le 13,2 % v primerjavi z 20,6 % leta 1997. V tem agregatu rast cene elektrike za gospodinjstva s 17,7 % nekoliko presega primerljivo iz prejšnjega leta, medtem ko je bila rast cen naftnih derivatov bistveno nižja. Padajoče svetovne cene so omogočile zadovoljivo povečanje davčnih stopenj že pri 10,5 % rasti (leta 1997 23,3 %).

1.5. Plačilna bilanca

Skromen finančni pritok in četrto leto zapored skoraj izravnane tekoče transakcije.

V letu 1998 izkazujejo tekoče transakcije s tujino primanjkljaj v znesku 4 milijone ameriških dolarjev (oz. 0,02 % bruto domačega proizvoda) in so tako že četrto leto zapored približno izravnane. Pritok sredstev prek finančnih transakcij in rast deviznih rezerv sta skromnejša kakor v letu 1997.

Slika 3: **Cene** (letne stopnje rasti od 1996 do 1998 v %)

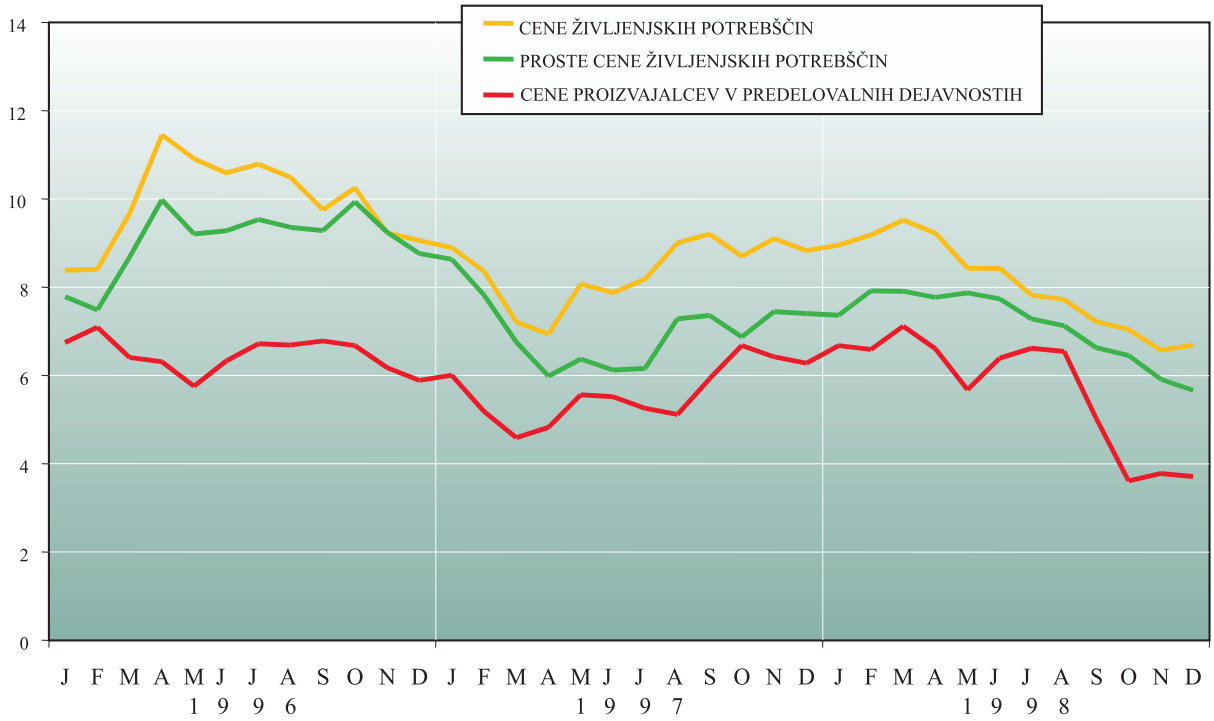

Vir: Statistični urad RS, Banka Slovenije.

8,1 % rast izvoza in 7,8 % rast uvoza v USD,…

Rast blagovne menjave se je v letu 1998 nadaljevala. Po predhodnih podatkih so slovenska podjetja v letu 1998 izvozila za 9.049 milijonov ameriških dolarjev blaga (po pariteti FOB), kar pomeni, da je bil izvoz blaga, merjen v ameriških dolarjih, za 8,1 % večji kakor v predhodnem letu. Slovenska podjetja so za 7,8 % povečala tudi uvoz blaga, tako da je bilo v celem letu uvoženega za 10.098 milijonov ameriških dolarjev blaga (po pariteti CIF). Pokritost uvoza z izvozom je bila z 89,6 % malce višja kakor v letu 1997 (89,3 %).

… realno pa 8,2 % rast izvoza in 10,5 % rast uvoza.

Realna rast menjave je bila višja od rasti njene vrednosti, izražene v ameriških dolarjih. Izločitev vpliva sprememb izvoznih cen (indeks: 99,7) pokaže v letu 1998 realni porast izvoza blaga za 8,2 %. Rast uvoza je bila ob odstranitvi vpliva uvoznih cen (indeks: 97,4) še dobri dve odstotni točki višja in je znašala 10,5 %.

Blagovni primanjkljaj 5,1 % večji kot leta 1997 po trgovinski…

Blagovni primanjkljaj, merjen po trgovinski statistiki (izvoz FOB, uvoz CIF), znaša 1.049 milijonov ameriških dolarjev in je za 51 milijonov ameriških dolarjev oz. 5,1 % višji kakor v predhodnem letu. Realno je blagovni primanjkljaj, merjen v stalnih cenah iz leta 1995, višji za 14,5 %, kar kaže hitrejšo realno rast uvoza od izvoza blaga. Ugodni pogoji menjave pa so prispevali k temu, da se je blagovni primanjkljaj, izražen v ameriških dolarjih, povečal za bistveno manjši odstotek.

… in skoraj enak po plačilnobilančni statistiki.

Blagovni primanjkljaj, merjen po plačilnobilančni statistiki (ki, drugače kot trgovinska statistika, dodatno upošteva prilagoditev uvoza iz paritete CIF na FOB ter še nekatere druge prilagoditve) v letu 1998, znaša 775 milijonov ameriških dolarjev in je skoraj enak primanjkljaju iz leta 1997 (772 milijonov dolarjev).

Na izvoz vplivalo ugodno tuje povpraševanje

Izvoz je bil tudi v letu 1998 pomemben dejavnik gospodarske rasti. Ob ugodnem tujem povpraševanju je dosegel izvoz visoko 8,2 % realno rast. Medtem ko so se

Slika 4: **Količinski izvoz in uvoz blaga** (v mio USD) **ter saldo blagovne menjave** (v stalnih cenah 1995) (1996-1998; desezonirano)

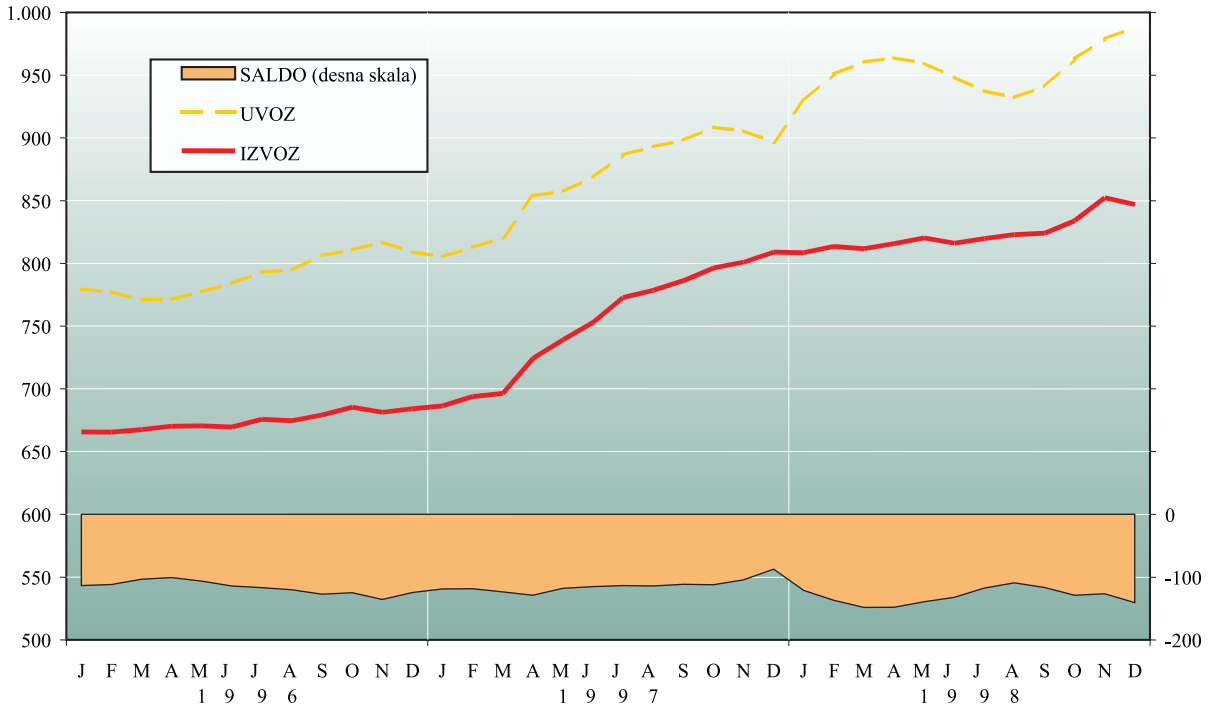

Vir: Banka Slovenije.

pogoji menjave izboljšali (za 2,4 %), pa se je poslabšala konkurenčnost gospodarstva, merjena z realnim efektivnim tečajem (katerega deflator so stroški dela na enoto proizvodnje v primerjavi s prodajnimi cenami v tujini). Po tem kazalcu je leta 1998 tolar v povprečju apreciiral za 2,3 %.

Industrijska proizvodnja se je v letu 1998 povečala za 3,7 % in spodbujala rast uvoza blaga. Na podlagi pridružitvenega sporazuma Slovenije z Evropsko unijo se je s 1. januarjem 1998 uvoz blaga ponovno pocenil. Uvoz blaga pa je prek povpraševanja po slovenskem izvozu spodbujala tudi tuja konjunktura.

Rastoči uvoz investicijskega blaga znaša že 17,8 % uvoženega blaga

V strukturi izvoza in uvoza blaga se nadaljuje rast deleža investicijskega blaga. Medtem ko so se deleži posameznih namenskih skupin v letu 1998 na izvozni strani le nekoliko spremenili, je prišlo do večjih sprememb na uvozni strani. Delež investicijskega blaga se je povečal za 1,7 odstotno točko (na 17,8 %), največ na račun uvoza proizvodov za reprodukcijo (1,1 odstotno točko), in tudi potrošnega

Tabela 2: **Plačilna bilanca** (1994-1998 v mio USD; predhodni podatki za leto 1998)

	1994	1995	1996	1997	1998
A. TEKOČI RAČUN	**600**	**-23**	**39**	**37**	**-4**
- v % od BDP	***4,2 %***	***-0,1 %***	***0,2 %***	***0,2 %***	***0,0 %***
1. Blago	-338	-954	-882	-772	-772
2. Storitve	676	631	704	590	514
2.1. Transport	68	70	76	101	132
2.2. Potovanja	537	558	687	643	542
- v tem izvoz	911	1.082	1.230	1.188	1.117
2.3. Ostalo	71	3	-59	-154	-161
3. Dohodki	170	210	155	131	146
3.1. Dohodki od dela	201	210	210	208	208
3.2. Dohodki od kapitala	-31	0	-55	-77	-63
4. Tekoči transferji	92	91	62	88	112
B. NETO FINANČNI PRITOKI	**450**	**513**	**868**	**645**	**204**
- v % od BDP	***3,1 %***	***2,7 %***	***4,6 %***	***3,5 %***	***1,0 %***
1. Komercialni krediti	-11	-4	-144	-250	-450
2. Država: obveznice [1]	-	-	163	186	104
drugo (vključno posojila)	82	128	-73	-5	-19
Privatni sektor:					
3.1. Neposredne naložbe iz tujine [2]	128	176	120	281	165
3.2. Portfolio naložbe iz tujine [2]	0	15	68	92	16
3.3. Posojila iz tujine	249	445	530	340	279
- Banke [1]	92	208	288	3	42
- Podjetja	157	237	243	337	237
3.4. Drugo (vključno z vsemi odtoki)					
- Prebivalstvo	153	6	-103	74	-28
- Banke, podjetja	29	-39	171	-130	18
4. BS	-103	-70	129	-9	-51
5. Statistična napaka	-77	-145	8	66	171
C. DEVIZNE REZERVE (povečanje(-))	-1.050	-490	-907	-681	-201
1. BS	-645	-235	-587	-1.287	-112
2. Banke	-405	-254	-320	606	-89

[1] Izključena preknjižba zunanjega dolga bank v obveznosti države (obveznice NFA) junija 1996. Odštete transakcije domačih bank z državnimi obveznicami.

[2] Podatki za obdobje od septembra 1996 do februarja 1997 so ocenjeni znotraj nespremenjenega agregata neposrednih in portfeljskih naložb.

Vir: Banka Slovenije.

blaga. Slednji izgublja delež v menjavi že od leta 1996, na kar je med drugim vplivala tudi bolj umirjena rast osebnih dohodkov.

Regionalno prevladujoča menjava z Evropsko unijo

Regionalna usmerjenost izvoza in uvoza blaga se leta 1998 ni bistveno spremenila. Nadpovprečno hitro je rasla menjava z državami Evropske unije, ki ostaja s 65,5 % deležem na izvozni strani in z 69,4 % deležem na uvozni strani glavna trgovinska partnerica Slovenije. Med državami ima največji delež Nemčija (izvoz: 28,4 %, uvoz: 20,7 %), njej sledijo Italija (13,9 %, 16,8 %), Francija (8,3 %, 12,5 %) in Avstrija (6,9 %, 7,9 %). Kljub 485 milijonom dolarjev presežka v menjavi z Nemčijo znaša primanjkljaj v menjavi z državami Evropske unije 1.085 milijonov ameriških dolarjev (od tega 442 pri menjavi z Italijo, 510 v menjavi s Francijo in 180 milijonov dolarjev v menjavi z Avstrijo). Delež Slovenije na trgih Evropske unije se je v letu 1998 povečal.

Rastoča menjava z državami skupnosti CEFTA

Na trge držav nekdanje Jugoslavije (presežek 805 milijonov ameriških dolarjev) in držav nekdanje Sovjetske zveze (presežek 114 milijonov ameriških dolarjev) Slovenija več izvaža, kakor od tam uvaža. Obseg menjave z državami nekdanje Sovjetske zveze, ki se je v letu 1997 povečeval izredno hitro, se je v letu 1998 zmanjšal za več kot 25 %. Vse pomembnejše trgovinske partnerice so države združenja CEFTA, trga za 6,5 % slovenskega izvoza in 7,2 % uvoza blaga.

Večji primanjkljaj blaga in storitev posledica za 76 mio USD manjšega presežka storitev, …

V menjavi storitev doseženi presežek v znesku 514 milijonov ameriških dolarjev je za 76 milijonov dolarjev manjši kakor v letu 1997. Pri skoraj enakem saldu blaga v obeh letih (-772 oziroma -775 milijonov dolarjev) se je skupni primanjkljaj v menjavi blaga in storitev povečal od 182 milijonov dolarjev v letu 1997 na 261 milijonov dolarjev v letu 1998.

Tabela 3: **Regionalna razčlenitev blagovne menjave** (1996-1998, v mio USD)

	IZVOZ			UVOZ			SALDO		
	1996	1997	1998	1996	1997	1998	1996	1997	1998
Evropska unija (15)	**5.367**	**5.320**	**5.927**	**6.360**	**6.312**	**7.012**	**-994**	**-993**	**-1.085**
Avstrija	551	565	621	835	789	801	-284	-223	-180
Francija	598	463	747	924	980	1.258	-326	-517	-510
Italija	1.103	1.248	1.255	1.593	1.558	1.696	-490	-310	-442
Nemčija	2.545	2.460	2.570	2.044	1.936	2.086	501	523	485
CEFTA	**473**	**504**	**588**	**641**	**705**	**725**	**-168**	**-201**	**-137**
EFTA	**83**	**87**	**98**	**249**	**194**	**207**	**-166**	**-107**	**-110**
Neevropske članice OECD	**349**	**350**	**381**	**676**	**631**	**736**	**-327**	**-281**	**-355**
Države nekdanje Jugoslavije	**1.385**	**1.387**	**1.397**	**709**	**594**	**593**	**676**	**793**	**805**
Hrvaška	855	837	815	590	466	431	265	371	384
Države nekdanje SZ	**390**	**432**	**330**	**236**	**284**	**216**	**154**	**148**	**114**
Druge države	**263**	**290**	**327**	**550**	**646**	**608**	**-287**	**-356**	**-282**
SKUPAJ	**8.310**	**8.369**	**9.049**	**9.421**	**9.366**	**10.098**	**-1.112**	**-998**	**-1.049**

Vir: Statistični urad RS; podatki za leto 1998 so predhodni.

Prihodki od potovanj, izkazani v dolarjih, so se zmanjšali drugo leto zapored. V letu 1998 so znašali 1.117 milijonov dolarjev, 71 milijonov dolarjev manj kakor leto prej. Drugače kot leta 1997, ko je bil padec prihodkov posledica medvalutnih sprememb, je v letu 1998 prišlo tudi do njihovega realnega zmanjšanja. Predvsem so se zmanjšali prihodki od dnevnega turizma, ki upadajo že od sredine leta 1996. Pri nekoliko povečanih izdatkih za potovanja v tujino se je presežek prihodkov nad odhodki od potovanj znižal od 643 milijonov dolarjev v letu 1997 na 542 milijonov dolarjev v letu 1998.

…pri katerih se je za 71 mio USD zmanjšal turistični saldo…

Transportne storitve so porasle bolj na izvozni (537 milijonov dolarjev ob 15 % porastu), kakor na uvozni strani (404 milijonov dolarjev ob 11 % porastu), kar je povečalo presežek od 101 milijonov dolarjev v letu 1997 na 132 milijonov dolarjev v letu 1998. Vse druge storitve skupaj pa so izkazale nekoliko večji primanjkljaj kakor leto prej, in sicer v znesku 161 milijonov dolarjev.

…in za 31 mio USD porasel transportni presežek.

Od leta 1995 naprej presežek v menjavi storitev ni več zadoščal za kritje blagovnega primanjkljaja, k uravnoteženemu saldu tekočih transakcij pa so prispevali presežki na računih dohodkov in transferjev.

Saldo tekočih transakcij so uravnotežili dohodki in transferji

Neto prilivi dohodkov od dela so z 208 milijoni dolarjev ostali na ravni preteklih treh let. Nekoliko so manjši neto odlivi dohodkov od kapitala (63 milijonov dolarjev v primerjavi s 77 milijonov dolarjev v letu poprej). Na porast prejemkov od kapitala na 225 milijonov dolarjev (42 milijonov dolarjev več kakor v 1997.) so vplivale predvsem višje obresti na devizne rezerve. Nekoliko manj, za 28 milijonov dolarjev na 288 milijonov dolarjev, so porasli odlivi od kapitala, v katerih se odražajo višje plačane obresti na tuja posojila in izdane državne obveznice.

Slika 5: **Glavni agregati plačilne bilance** (v mio USD, drseče sredine 3)

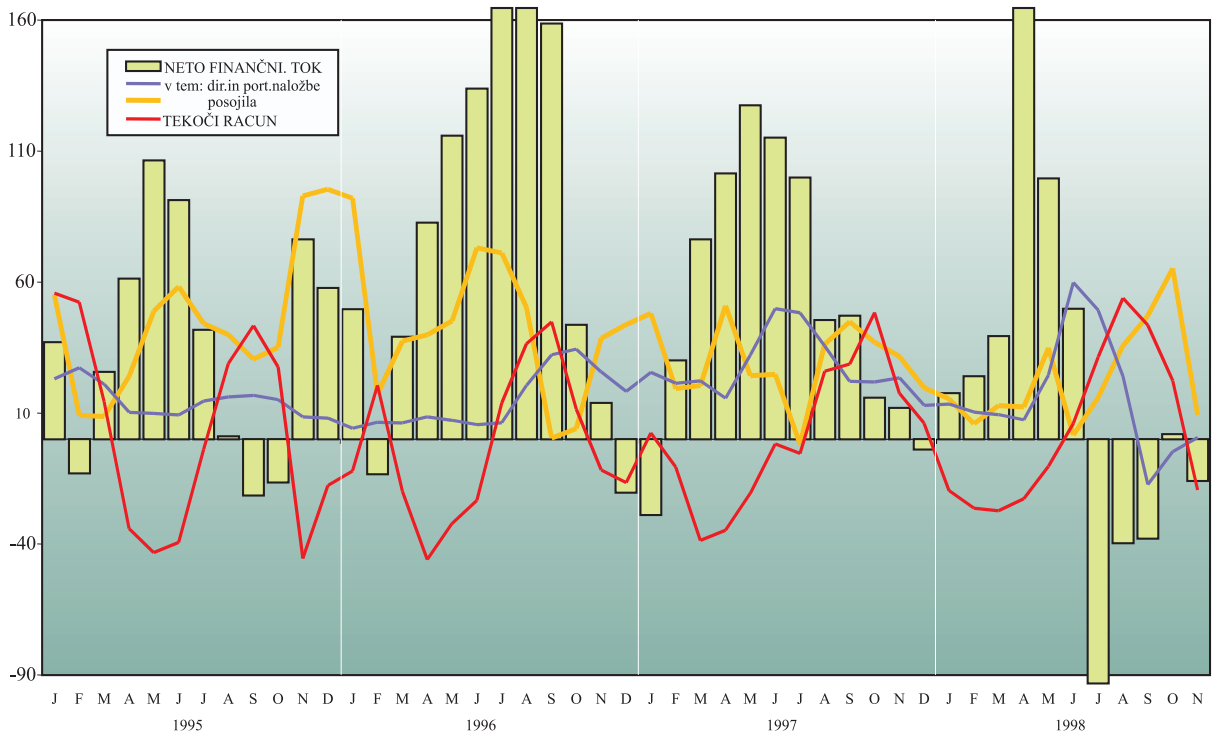

Vir: Banka Slovenije.

Neto prilivi iz tekočih transferjev so dosegli 112 milijonov dolarjev, 24 milijonov dolarjev več kakor v letu 1997.

Najmanjši neto pritok iz finančnih transakcij zadnjih petih let,…

Prek finančnih transakcij je iz tujine v letu 1998 neto priteklo 204 mio USD ali 1,1 % bruto domačega proizvoda, kar je slaba tretjina priliva iz leta 1997 in obenem najmanj v zadnjih petih letih.

…pol manjša neto zadolžitev državnega sektorja kakor leta 1997,…

Zadolževanje države je v zadnjih treh letih potekalo prek izdaj evroobveznic, istočasno pa je država neto odplačevala tuja posojila. V letu 1998 se je državni sektor v tujini neto zadolžil za 85 milijonov dolarjev (v tem 104 milijonov dolarjev po obveznicah manj 19 milijonov dolarjev neto vrnjenih posojil), kar predstavlja le slabo polovico zneska iz leta 1997.

… za 200 mio USD večji neto dani komercialni krediti…

Neto pritoki v privatni sektor so znašali 171 milijonov dolarjev, v primerjavi s 473 milijoni dolarjev v letu 1997. Največji vpliv na zmanjšanje neto pritokov so imeli neto dani komercialni krediti, ki so v letu 1998 dosegli 450 milijonov dolarjev, za 200 milijonov dolarjev več kakor v letu poprej.

…ter razmeroma nizke neposredne…

Tok neposrednih naložb v Slovenijo leta 1998 v višini 165 milijonov dolarjev je bil znatno pod doslej najvišjim pritokom leta 1997 (281 milijonov dolarjev). Naložbe Slovenije v tujini v višini 11 milijonov dolarjev prav tako niso dosegle ravni iz leta 1997 (25 milijonov dolarjev).

…kot tudi portfeljske naložbe.

Prek portfeljskih naložb tujcev je v lanskem letu v privatni sektor priteklo 16 milijonov dolarjev (predlani 92 milijonov dolarjev), s tem da so v prvem polletju tujci neto kupovali domače vrednostne papirje (pritok 40 milijonov dolarjev), v drugem polletju pa se umikali iz Slovenije (neto prodaja za 23 milijonov dolarjev).

V letu 1998 so se obveznosti privatnega sektorja po najetih tujih posojilih povečale za 279 milijonov dolarjev (v letu 1997 za 340 milijonov dolarjev). Podjetja so se dodatno neto zadolžila za 237 milijonov dolarjev novih posojil, za 100 milijonov dolarjev manj kakor v letu 1997, in obenem najmanj po letu 1995. Banke so neto najele za 42 milijonov dolarjev tujih posojil, v primerjavi s samo 3 milijoni dolarjev v letu 1997. Istočasno pa so banke povečale terjatve do tujine iz naslova danih posojil za 31 milijonov dolarjev (72 milijonov dolarjev v letu 1997).

Stanje skupnih deviznih rezerv (Banke Slovenije in bank) se je od konca 1997 do konca 1998 povečalo za 390 milijonov ameriških dolarjev, na 4767 milijonov dolarjev. Dobro polovico spremembe so prispevale finančne transakcije s tujino (204 milijonov dolarjev) in minimalno tekoče (-4 milijonov dolarjev), razliko do celotnega povečanja pa lahko pojasnimo s spremembami medvalutnih razmerij.

1.6. Zadolževanje v tujini

94,3 % novih tujih posojil dolgoročnih

V letu 1998 je bilo sklenjenih za 1.914 milijonov ameriških dolarjev poslov, kar je 41,7 % več kakor v letu 1997. Med novimi posojili se je še naprej povečeval delež dolgoročnih virov, ki znašajo v letu 1998 94,3 %. Za 139,9 % so se povečala nova posojila, ki jih je najela ali dala zanje garancije država. Od tega je bilo 586 milijonov dolarjev zadolžitve realizirane z izdanimi obveznicami Republike Slovenije v ECUju in v pretežni večini namenjenih predčasnemu odplačilu obveznic Republike Slovenije serije DM-1 in USD-1, izdanih v juniju 1996 v skladu z Zakonom o prevzemu dela dolga po Novem finančnem sporazumu iz

leta 1988. Drugi dve zadolžitvi Republike Slovenije v juniju v višini 90 milijonov dolarjev in v novembru v višini 104 milijonov dolarjev sta bili realizirani za namen financiranja proračuna in odplačilo obveznosti do tujine iz naslova posojil.

Zasebni sektor je v letu 1998 sklenil za 1.005 milijonov ameriških dolarjev novih kreditnih poslov, kar predstavlja 3,6 % več kakor v letu 1997.

Povprečna ročnost dolgoročnih posojil leta 1998 sedem let in pol

Hkrati se je nadaljevalo tudi povečevanje povprečne ročnosti dolgoročnih kreditov, ki znaša v letu 1998 v povprečju sedem let in šest mesecev. Tudi v letu 1998 je bilo največ novih poslov sklenjenih v valuti nemška marka in sicer 61,7 % vseh poslov, skupaj v valutah EU pa 94,6 % vseh dolgoročnih poslov.

Celotni dolg se je povečal za 18,2 % na 4.935 mio USD

Celotno stanje dolga je 31.12.1998 znašalo 4.935 milijonov ameriških dolarjev in je za 18,2 % presegalo stanje dolga zadnjega dne leta 1997, ko je znašalo 4.176 milijonov dolarjev. Povečanje je posledica rasti dolgoročnega dolga, ki je konec leta znašal 4.824 milijonov dolarjev, kratkoročni dolg pa se je zmanjšal na 111 milijonov dolarjev, kar predstavlja le 2,2 % celotnega dolga. Porast dolgoročnega dolga je v višini 67 % rezultat nominalne rasti dolga, preostali del porasta pa je posledica sprememb medvalutnih razmerij ter zmanjšanja deleža ameriškega dolarja v valutni strukturi dolga, ki je na dan 31.12.1998 dosegel 18,1 % delež celotnega stanja dolga. Druge pomembnejše valute v strukturi stanja dolgoročnega dolga so nemška marka v višini 49,0 %, E.C.U. 19,1 %, ter avstrijski šiling v višini 10,6 %.

Tabela 4: **Zunanji dolg Slovenije** (stanje konec let 1992-1998 v mio USD)

	31.12.1992	31.12.1993	31.12.1994	31.12.1995	31.12.1996	31.12.1997	31.12.1998
1. Dolgoročni dolg skupaj	1.659	1.744	2.172	2.916	3.960	4.041	4.824
1.1. Javni in javno garantirani skupaj*	1.203	1.206	1.331	1.437	2.025	2.067	2.370
1.1.1. Mednarodne organizacije	487	442	472	482	541	569	579
1.1.2. Vlade in njihove agencije	320	281	277	220	229	142	161
1.1.3. Zasebni kreditorji	396	483	582	735	1.255	1.356	1.630
1.2. Zasebni negarantirani	456	538	841	1.479	1.935	1.974	2.454
2. Uporabljena sredstva MDS	-	12	7	4	1	-	-
3. Kratkoročni dolg	82	117	79	50	49	135	111
Celotni zunanji dolg	**1.741**	**1.873**	**2.258**	**2.970**	**4.010**	**4.176**	**4.935**
Odobreno in nečrpano	200	382	579	431	562	440	536

* Leta 1996 se je dolg povečal v veliki meri zaradi sklenjenih sporazumov o prevzemu dela nealociranega dolga nekdanje SFR Jugoslavije po Novem finančnem sporazumu iz leta 1988 in bilateralnih sporazumov z vlado ZR Nemčije.

Vir: Banka Slovenije.

2. DENARNA POLITIKA

2.1 Namere in usmeritve

Nespremenjena strategija denarne politike

Temeljna usmeritev denarne politike je bila, tako kot v predhodnih letih, nadaljnje postopno zmanjševanje inflacije in/ali zagotavljanje stabilnosti domače valute. Bližnji cilj je bila še naprej količina denarja. V režimu uravnavanega drsenja intervenira Banka Slovenije na deviznem trgu le v okviru postavljenih denarnih omejitev. Namen te politike je v nekaj letih postopno znižati inflacijo na raven inflacije po evropskih državah.

Bližnji cilj ostaja M3

Za tekoče odločanje pomembni indikatorji denarnega trga

Od leta 1997 uporablja Banka Slovenije za bližnji cilj denarne politike široki denarni agregat M3. Ta količina daje denarni politiki, skladno z načinom njenega učinkovanja, osnovno srednjeročno orientacijo. Za tekoče odločanje pa je Banka Slovenije spremljala pomembne indikatorje denarnega trga (kot so: obrestne mere, odzivi bank na tako imenovano odprto ponudbo BS, ki jim omogoča priti do denarja centralne banke, preseganje obvezne rezerve) in je tudi še naprej izračunavala tekoče mesečno povpraševanje po denarju (M1) in po primarnem denarju.

Znižanje obrestnih mer v letu 1998

Težnja po zmanjševanju obrestnih mer ob koncu leta 1997 se je nadaljevala tudi v letu 1998. Obrestne mere za kratkoročna posojila podjetjem so padle od 20,3 % ob koncu leta 1997 na 12,3 % ob koncu leta 1998, oziroma od 13,9 % na 7,0 % za vezane vloge. To zmanjšanje je posledica zmanjšanja tako indeksacijskega faktorja, kot "realnega" dela obrestne mere. Na podlagi podatkov, da se je v letu 1997 že več kot pol podjetniškega financiranja naslonilo na tuje vire in v pričakovanju bližajočega se nadaljnjega liberaliziranja ter odpiranja slovenskih

Okvir 2: **Bližnji cilj denarne politike Banke Slovenije** (za leto 1998)

Na seji dne 24.3.1998 je Svet Banke Slovenije sprejel bližnji cilj denarne politike za leto 1998, in sicer letno rast denarnega agregata M3 v razponu med 18 % in 26 %, za obdobje med povprečjem zadnjega četrtletja 1997 in zadnjega četrtletja 1998. Svet Banke Slovenije je kot pogoj za denarno politiko v teh okvirih navedel letno rast realnega BDP med 3,5 % in 4,0 %, proračunski primanjkljaj do 1 % BDP, napovedano vladno politiko prilagajanja nadzorovanih cen in rast povprečnih plač med 10,5 % in 11,0 %

Realizirana letna rast M3, merjena na navedeni način, je znašala 20,2 %, kar je 2,2 odstotne točke nad spodnjo mejo pasu postavljenega bližnjega cilja. Svet Banke Slovenije je na seji dne 22.1.1999 ocenil, da je bila denarna politika v letu 1998 skladna z usmeritvami in da ni razlogov za spremembe. Banka Slovenije je pripravila za leto 1999 novo projekcijo rasti M3.

Denarni agregat M3 zajema skoraj celotna domača pasiva denarnega sistema, vključno z vlogami državnega sektorja in deviznimi vlogami (pretežno prebivalstva) pri bankah. Glavnina drugih obveznosti denarnega sistema, poleg kapitala in rezerv, predstavljajo izdani vrednostni papirji bank in Banke Slovenije (v obsegu 4,3 % M3 ob koncu leta 1998), drugih likvidnih nebančnih instrumentov pa je kljub razvoju še zelo malo.

Na skupno 20,2 % letno rast M3 je najbolj vplivala rast agregata (M2-M1), ki vključuje tolarske vloge pri bankah in Banki Slovenije, ki niso M1. Ta agregat je porasel med zadnjima četrtletjema 1997 in 1998 za 26,8 %. Dokaj močan je bil tudi porast vpoglednih tolarskih vlog pri bankah in Banki Slovenije za 24,0 %. Devizne vloge prebivalstva pri bankah (agregat M3-M2) so porasle zgolj za 6,1 %.

Znižanje obrestnih mer vzpodbujala Banka Slovenije.

finančnih trgov, so banke skozi celo leto zniževale obrestne mere. Banka Slovenije je v skladu s svojo usmeritvijo o zmanjševanju obrestne razlike med tujimi in domačimi viri financiranja to obnašanje bank vzpodbujala tudi z znižanjem svojih obrestnih mer. Po predhodnih podatkih so podjetja v letu 1998 financirala že več kot tri četrtine svojih kreditnih potreb prek domačega bančnega sektorja.

Za denarno politiko pomembna fiskalni primanjkljaj in znižanje inflacije

V javnih financah so prevladovale, vsaj z vidika primanjkljaja leta 1998 podobne okoliščine kot leto prej. Nekoliko drugačna kot leta 1997 pa je bila lani politika oblikovanja nadzorovanih cen. V okviru vladnega programa prilagajanja nekaterih cen cenam v razvitih evropskih državah so nadzorovane cene porasle za 10,1 % (v tem elektrika 17,7 % in naftni derivati 10,5 %), vendar bistveno manj od 14 % rasti nadzorovanih cen v letu 1997. Rast prostih cen je znašala 5,7 % (7,4 % v letu 1997). Vse to je prispevalo k znižanju skupne letne inflacije od 8,8 % v letu 1997 na 6,5 % v letu 1998.

22,9 % rast primarnega denarja

Povečevanje primarnega denarja z deviznimi in zmanjševanje s tolarskimi transakcijami

Primarni denar je od decembra 1997 do decembra 1998 porasel za 22,9 % (merjeno s povprečnimi mesečnimi stanji) ali realno za 15,4 %. Banka Slovenije je v letu 1998 povečala količino primarnega denarja z deviznimi transakcijami v obsegu 37,2 milijard tolarjev in zmanjšala njegovo količino s tolarskimi transakcijami za 8,9 milijard tolarjev. Neto tuja aktiva Banke Slovenije se je povečala za 34,7 milijard tolarjev; odkup deviz od bank je znašal 48,3 milijard tolarjev, Banka Slovenije je neto prodala proračunu za 16,3 milijard tolarjev deviz, stanje deviznih blagajniških zapisov Banke Slovenije se je zmanjšalo za 6,8 milijard tolarjev. Banka Slovenije je posegla na trg tujega denarja predvsem v

Tabela 5: **Ponudba primarnega denarja** (v mlrd SIT)

	31. december			Četrtletne spremembe v 1998				
	1996	**1997**	**1998**	**I**	**II**	**III**	**IV**	**Skupaj**
1. Neto tuja aktiva	329,6	559,2	593,9	2,1	63,1	-22,9	-7,6	34,7
2. Domače devizne obveznosti	-181,1	-301	-298,6	-3	-25,8	26,2	5	2,5
- devizni BZ	-162,1	-289,2	-282,4	-3	-21,4	32,2	-1	6,8
- devizne vloge proračuna	-19	-11,8	-16,2	0,1	-4,4	-6	6	-4,3
3. Neto devizna aktiva (1+2)	**148,5**	**258,2**	**295,4**	**-0,9**	**37,3**	**3,4**	**-2,6**	**37,2**
4. Vezane vloge proračuna	**0**	**-9,0**	**0,0**	**9**	**-5**	**5**	**0**	**9,0**
5. Posojila bankam	**15,7**	**18,1**	**3,9**	**1,7**	**-6**	**-0,8**	**-9,1**	**-14,2**
- likvidnostno	1,3	0	0,0	0	1,6	-1,1	-0,5	0
- repo	13,6	13,7	3,5	5,7	-9,7	2,3	-8,6	-10,2
- druga posojila	0,8	4,4	0,5	-4	2,1	-2,0	0	-3,9
6. Tolarski BZ	**-16,3**	**-75,8**	**-80,1**	**-9,4**	**1**	**-24,6**	**28,7**	**-4,3**
- 60 dni	-2,9	-24,6	-20,1	14,6	-2,2	-18,3	10,5	4,6
- 270 dni		-23,8	-33,1	-13,7	-0,6	10,7	-5,7	-9,3
- BZ z nakupnim bonom	-9	-17,4	-11,7	-15,2	7,3	0,0	13,6	5,7
- drugi BZ	-4,5	-10	-15,3	4,9	-3,4	-17	10,3	-5,2
7. Drugo, neto ostala pasiva	**-28**	**-45,8**	**-45,2**	**-1,4**	**-12,9**	**23,1**	**-8,2**	**0,6**
8. Neto tolarska aktiva (4 do 7)	**-28,6**	**-112,6**	**-121,4**	**-0,1**	**-22,9**	**2,7**	**11,4**	**-8,9**
9. Primarni denar (3+8)	**119,9**	**145,6**	**173,9**	**-1**	**14,4**	**6,1**	**8,8**	**28,3**
- rezerve bank	48,1	63,1	74,4	1,2	1,8	2,9	5,5	11,4
- druge vpogledne vloge	4,9	4,4	5,9	1,6	1,6	-0,7	-1,1	1,4
- gotovina v obtoku	66,8	78,1	93,7	-3,8	10,9	4	4,4	15,5

Vir: Banka Slovenije; pripisane obresti in popusti niso vključeni.

Poseg na trgu tujega denarja od junija do septembra

času od junija do septembra, ko je na podlagi ponudbe za poseg na trgih tujega denarja z interventnim tečajem od bank odkupila za 48,1 milijarde tolarjev deviz.

Nižja posojila bankam in nižje vloge proračuna

Posojila bankam so se zmanjšala za 14,2 milijard tolarjev, vloge proračuna pa za 9 milijard tolarjev. S prodajo tolarskih blagajniških zapisov je bilo neto umaknjenih za 4,3 milijard tolarjev primarnega denarja. Stanje tolarskih blagajniških zapisov se je v prvem in tretjem četrtletju povečalo, v drugem in zadnjem pa zmanjšalo.

M3 rasel zaradi pospešene rasti bančnih posojil nebančnim sektorjem,…

Denarni agregat M3 se je večal predvsem zaradi pospešene rasti posojil domačim nebančnim sektorjem, v prvem polletju pa tudi zaradi pritoka sredstev iz tujine. M3 je od decembra 1997 do decembra 1998 porasel za 20,9 % (merjeno s povprečnimi mesečnimi stanji), oziroma realno za 13,5 %.

… 20,4 % rasti posojil podjetjem in prebivalstvu …

… in 38,9 % rasti posojil državnemu sektorju.

Porast domačih naložb je znašala 275,6 milijarde tolarjev, v tem bančnih posojil 244,8 milijarde tolarjev. Rast posojil podjetjem in prebivalstvu je bila dokaj močna in je znašala 20,4 %. Zaradi padca domačih obrestnih mer in zunanjih dejavnikov (finančne krize) so podjetja nadomeščala tuje vire financiranja z domačimi. Posojanje državnemu sektorju se je povečalo za 38,9 %, še posebno obsežno je bilo v drugem in zadnjem četrtletju. Imetja vrednostnih papirjev podjetij v portfeljih bank so se povečala za 25,2 milijarde tolarjev in državnih obveznic za 5,6 milijard tolarjev.

Neto tuja aktiva denarnega sistema je porasla za 41,9 milijarde tolarjev. Monetizacija iz tega vira v višini 37 milijard tolarjev je potekala prek menjalnic in 3,2 milijarde tolarjev prek deviznega trga, državni sektor pa je Banki Slovenije

Tabela 6: **Ponudba M3: konsolidirana bilanca denarnega sistema** (v mlrd SIT)

	Stanje 31. Decembra			Četrtletne spremembe v 1998				
	1996	**1997**	**1998**	**I**	**II**	**III**	**IV**	**Skupaj**
1. Neto tuja aktiva	**488,4**	**669,2**	**711,1**	**10,9**	**29,2**	**2,8**	**-1,1**	**41,9**
2. Domača aktiva	**994,9**	**1.142,9**	**1.418,5**	**45**	**86,5**	**51,9**	**92,2**	**275,6**
Vladni sektor: obveznice*	228,1	249,6	255,2	16,4	-2,3	9,1	-17,6	5,6
Posojila	40,7	69,9	114,2	-7,9	27,5	-1,6	26,4	44,4
Podjetja : vredn. papirji	40,9	40,7	65,9	1,4	4,6	4,7	14,5	25,2
Posojila	478	541,8	680,0	24,2	39,1	20,8	54,1	138,2
Prebivalstvo: posojila	207,2	240,9	303,1	10,9	17,6	18,9	14,8	62,2
3. Izdani vredn. papirji	-52,2	-66,8	-73,2	-0,8	2,3	-5,5	-2,4	-6,4
4. Devizne vloge proračuna	-19	-11,8	-16,2	0,1	-4,4	-6	6	-4,3
5. Drugo, neto ostala pasiva	-276,9	-322,1	-350,7	-21,4	-24,2	17,2	-0,2	-28,6
6. M3 (1 do 5)	**1.135,3**	**1.411,3**	**1.689,5**	**33,8**	**89,4**	**60,5**	**94,5**	**278,2**
- devizne vloge pri bankah	384,4	404,7	427,3	4,3	-0,6	4,4	14,5	22,7
7. M2	**750,9**	**1.006,7**	**1.262,2**	**29,5**	**90**	**56,1**	**79,9**	**255,5**
- vezane vloge pri bankah	450,6	648,1	829,7	40,3	43,6	42,3	55,4	181,6
- vezane vloge pri BS	0	9,0	0,0	-9	5	-5	0	-9,0
- hranilne vloge	65,2	79,1	99,8	6,6	10,6	4,4	-0,8	20,8
8. M1	**235,1**	**270,5**	**332,7**	**-8,3**	**30,8**	**14,4**	**25,3**	**62,2**
- vpogledne vloge pri bankah	163,3	187,9	233,2	-6,2	18,2	11,2	22	45,2
- vpogledne vloge pri BS	4,9	4,4	5,9	1,6	1,6	-0,7	-1,1	1,4
- gotovina v obtoku	66,8	78,1	93,7	-3,8	10,9	4	4,4	15,5

* Saldirano z "drugimi deviznimi obveznostmi" bank do proračuna (na podlagi leta 1996 prevzetih starih zunanjih dolgov bank).

Vir: Banka Slovenije.

prodal neto za 16,3 milijarde tolarjev. Razmeroma pomembne plačilnobilančne pritoke so povzročila posojila, bistveno manj neposredne in portfeljske naložbe, zlasti v drugem polletju pa so povzročili zelo močne odtoke komercialni krediti.

2.2. Obrestne mere

Znižane obrestne mere nad indeksacijskim faktorjem

Obrestne mere nad indeksacijskim faktorjem, temeljno obrestno mero (TOM), so se v letu 1998 še naprej zniževale. Na to sta vplivali predvsem dve spremembi medbančnega sporazuma o zgornji meji pasivnih obrestnih mer. K zniževanju aktivnih obrestnih mer pa je prispevala tudi živahnejša kreditna aktivnost bank.

Zaradi padajoče inflacije nižji tudi indeksacijski faktor…

Nominalne obrestne mere pa je, še bolj kakor obrestne mere nad indeksacijskim faktorjem, znižala padajoča inflacija. Medletna temeljna obrestna mera (dvanajstmesečno povprečje dosežene rasti cen) se je znižala od 9,84 % v januarju na 6,05 % v decembru 1998. Zaradi vseh dejavnikov so se nominalne obrestne mere v preteklem letu bistveno znižale.

… kot stabilno povprečje 12-mesečne inflacije.

Deindeksacija: Banka Slovenije lani ni spremenila načina izračunavanja TOM, referenčno obdobje povprečne inflacije ostaja 12 mesečno. Zelo stabilna mesečna temeljna obrestna mera (od oktobra ustaljena na ravni 0,5 %) prispeva k umirjanju nominalnih obrestnih mer.

Uvedeni instrumenti z nominalno obrestno mero

Banka Slovenije je v septembru najprej uvedla vzporedno izdajo 270-dnevnega tolarskega blagajniškega zapisa z nominalno obrestno mero, ki je bila enaka indeksirani obrestni meri za istovrstni vrednostni papir, nato pa 1. januarja 1999 prenehala z izdajanjem indeksirane oblike 270-dnevnega TBZ. Neindeksirane vrednostne papirje je začela lani izdajati tudi država.

Obrestni meri Banke Slovenije, eskontna obrestna mera (10 %) in lombardna obrestna mera (11 %) sta bili kljub izrazitemu zniževanja medletne inflacije vse leto nespremenjeni. Januarja 1999 sta bili usklajeni z novo ravnijo inflacije.

Tabela 7: **Obrestne mere Banke Slovenije in denarnega trga** (mesečna povprečja leta 1998 v % letno)

	Nominalne obrestne mere					TOM	Obrestne mere nad TOM*			
	Repo	TBZ		Denarni trg	Zakladne menice		Repo	TBZ		Denarni trg
		60 dni	270 dni					60 dni	270 dni	
Januar	12,71	12,74	15,33	9,43		9,84	2,61	2,64	5,00	-0,37
Februar	12,28	12,28	16,01	9,08		10,95	1,20	1,20	4,56	-1,68
Marec	12,02	12,00	14,23	8,83		9,84	1,99	1,97	4,00	-0,92
April	12,06	12,00	15,98	10,03		11,52	0,49	0,43	4,00	-1,34
Maj	11,91	11,43	14,23	8,59	13,32	9,84	1,89	1,45	4,00	-1,14
Junij	11,22	11,12	12,66	7,25	13,09	8,86	2,16	2,08	3,49	-1,48
Julij	11,05	11,00	11,82	6,90	12,02	8,56	2,30	2,25	3,00	-1,53
Avgust	10,20	10,06	10,52	6,12	10,69	7,3	2,71	2,57	3,00	-1,10
September	9,91	9,84	10,78	6,42	10,37	7,55	2,20	2,13	3,00	-1,06
Oktober	7,87	7,95	9,23	5,48	9,11	6,05	1,72	1,79	3,00	-0,54
November	7,89	7,80	9,45	5,72	8,57	6,26	1,53	1,45	3,00	-0,51
December	8,55	7,80	9,23	5,58	8,57	6,05	2,36	1,65	3,00	-0,44

* Izračunana iz nominalne obrestne mere za vse obrestne mere razen za 270-dnevne TBZ.
Vir: Banka Slovenije.

Eskontna obrestna mera je znižana na 8 % in lombardna obrestna mera na 9 %.

V skladu z zniževanjem medletne inflacijske stopnje pa je Banka Slovenije že med letom diskrecijsko zniževala obrestne mere vseh instrumentov denarne politike, s katerimi uravnava količino primarnega denarja v obtoku z izjemo implicitne obrestne mere repoja deviznih blagajniških zapisov in obrestne mere 28-dnevnih tolarskih blagajniških zapisov. Cene slednjih instrumentov so bile določene z licitiranjem na dnevnih oz. tedenskih avkcijah.

Znižane obrestne mere vseh instrumentov denarne politike,…

Med tolarskimi instrumenti izdajanja primarnega denarja je bil pomembnejši instrument le repo deviznih blagajniških zapisov, katerega izhodiščna obrestna mera na avkcijah se določa v odvisnosti od obrestne mere 60-dnevnih TBZ. Implicitna povprečna nominalna obrestna mera 28-dnevnega repoja se je vseskozi zmanjševala od 12,7 % v januarju na 7,9 % v decembru 1998, zmanjševala pa se je tudi realizacija črpanja kvote ponujenega primarnega denarja prek repoja DBZ (od 14 % v januarju prek 81 % v maju do 20 % v decembru), kar je med drugim prispevalo k zniževanju implicitne obrestne mere.

… repoja deviznih blagajniških zapisov kot instrumenta za izdajanje primarnega denarja.

V manjšem obsegu so v posameznih mesecih banke črpale tudi tri- in petdnevna likvidnostna posojila na podlagi zastave 12- in 30-dnevnih TBZ, katerih obrestna mera se je zniževala bistveno počasneje od repo implicitne obrestne mere, ker jo je BS določala glede na gibanje obrestnih mer na TBZ. Obrestna mera tridnevnih likvidnostnih posojil se je lani znižala od 7 % na 5,7 %, petdnevnih likvidnostnih posojil pa od 10 % na 9,4 %. Obrestna mera najdražjega tolarskega instrumenta črpanja dodatne likvidnosti, likvidnostnega posojila za izhod v sili, pa je sledila zamudni obrestni meri (od 27,8 % na 20,5 %).

Splošnemu znižanju sledile tudi obrestne mere likvidnostnih posojil.

Slika 6: **Obrestne mere Banke Slovenije in obrestnega trga** (mesečna povprečja nad TOM v % letno)

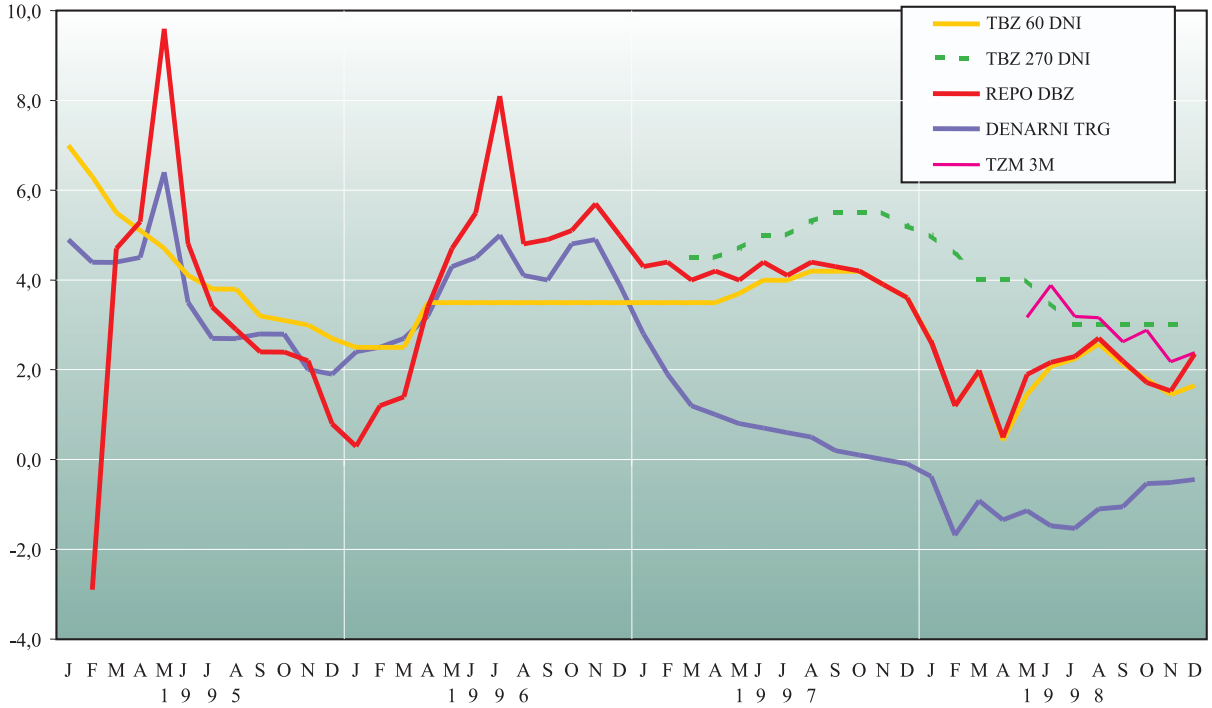

Vir: Banka Slovenije.

Nižje obrestne mere tolarskih blagajniških zapisov, kot instrumentov za umik primarnega denarja,…

Banka Slovenije je vse leto s tolarskimi blagajniškimi zapisi iz bančnega sistema umikala likvidnost, ki se je povečevala predvsem zaradi intervencij na deviznem trgu. Spremembe nominalnih obrestnih mer za TBZ in obrestne mere nad TOM za 270-dnevni TBZ so sledile zniževanju inflacijske stopnje in potrebam po uravnavanju količine denarja v obtoku (sterilizacija). Hkrati je Banka Slovenije spreminjala tudi časovno strukturo pasivnih obrestnih mer z relativno izrazitejšim zniževanjem obrestnih mer za 270- in 60-dnevne TBZ. Vse nominalne obrestne mere na TBZ so se najhitreje zniževale v prvem in tretjem četrtletju, z izjemo obrestne mere za 30-dnevni TBZ, ki je bila v juniju povečana za 2 odstotni točki. V začetku oktobra je bilo izvedeno zadnje izrazitejše znižanje obrestnih mer za vse TBZ. Konec leta 1998 je znašala obrestna mera 2-dnevnih TBZ 1,7 % (v januarju 2,5 %), 12-dnevnih TBZ 3,2 % (v januarju 5 %), 30-dnevnih TBZ 6,4 % (v januarju 8 %), 60-dnevnih TBZ 7,8 % (v januarju 13 %) in 270-dnevnih TBZ 3 % nad TOM (v januarja 5 % nad TOM).

Septembra je bil uveden še 28-dnevni TBZ z licitirano obrestno mero, pri katerem je znašala kvota vsakokratnega možnega vpisa TBZ 3 milijarde tolarjev. Njegova povprečna ponderirana obrestna mera se je do konca leta znižala od 9,21 % na 7,76 %. Ob vmesnem nihanju zaradi spreminjajoče se likvidnosti bank je bila praviloma višja od 30-dnevnega TBZ, ki omogoča likvidnostno posojilo.

…ter obrestne mere denarnega trga.

Obrestne mere denarnega trga: nominalna obrestna mera na medbančnem denarnem trgu, kjer se trguje z zelo kratkimi ročnostmi, se je gibala dokaj skladno s spreminjanjem centralnobančnih obrestnih mer, saj se je trendno zniževala od januarja (9,4 %) do zadnjega četrtletja 1998 in se nato ustalila na ravni 5,6 %. Obrestna mera nad TOM, ki relativno bolje prikazuje likvidnostne razmere v bančnem sistemu, je dosegla najnižjo vrednost v poletnih mesecih (1,5 odstotnih točk pod TOM) in se nato do konca leta postopno povečevala (0,5 odstotnih točk pod TOM).

Vzpodbudne izdaje zakladnih menic Ministrstva za finance

Vzpodbudo za razvoj denarnega trga pomenijo redne mesečne izdaje trimesečnih zakladnih menic Ministrstva za finance. Od maja 1998 je bila povprečna višina izdaje 2 do 3 milijarde tolarjev. Z rastočim stanjem vpisanih zakladnih menic od 1,9 milijard tolarjev do 7,8 milijard tolarjev (v novembru 8,3 milijard tolarjev SIT), se je konformna obrestna mera na primarnem trgu postopno zniževala od 13,2 % na 8,6 %. Na sekundarnem trgu ni bilo aktivnega trgovanja z zakladnimi menicami.

2.3. Devizni tečaj

Leta 1998 šibak denarni tok iz tujine v devizne rezerve

Skupni denarni tok iz tujine v devizne rezerve bank in Banke Slovenije je znašal v vsem letu 201 milijon dolarjev. Po obdobju močno povečane ponudbe tujega denarja v predhodnih dveh letih (porast deviznih rezerv v letu 1997 je znašal 681 milijonov dolarjev, v letu prej pa še več) so pritoki že v prvem trimesečju leta 1998 skoraj usahnili. Če odštejemo transakcije prek deviznega računa proračuna pri Banki Slovenije, ki obidejo trge, je bil v drugem in tretjem trimesečju tok enakomernega obsega okrog 30 milijonov dolarjev mesečno (izjemoma junija 99 milijonov), neto odtok zadnjega četrtletja pa je znašal 61 milijonov dolarjev. Ponudba tujega denarja je prihajala v bančni sistem pretežno prek menjalnic, skupaj od tujcev in domačega prebivalstva neto 219 milijonov dolarjev, od podjetij prek deviznega trga pa neto samo 19 milijonov dolarjev.

Pritoki so izvirali iz finančnih in ne iz tekočih transakcij v tujino; tekoči račun je bil leta 1998 izravnan. Tako je bila v okviru celega leta devizna intervencija Banke Slovenije približno enaka agregatnemu neto pritoku iz tujine. Banka Slovenije je tekoče umikala s trga presežke z začasnim odkupom deviz od bank; v juniju in juliju ter drugič v septembru pa je opravila še dokončne odkupe, obakrat s pogojevanjem ravni bančnih tečajev. Oktobra in novembra je pritisnilo na trg povečano povpraševanje bank zaradi zaostrenega predpisa o zapiranju devizne pozicije, tako da je Banka Slovenije novembra celo intervenirala s prodajo deviz bankam (za 32 milijonov dolarjev) za zaustavitev depreciacije. Ob koncu leta je bil trg pri danem deviznem tečaju izravnan.

Devizna intervencija vse leto enaka agregatnemu neto pritoku.

Tečaj nemške marke na deviznem trgu je od 94,30 SIT/DEM konec decembra 1997 porasel na 94,60 v začetku februarja in se je do konca druge dekade ohranjal na ravni okrog 94,50 SIT/DEM, potem pa se je do srede aprila zelo hitro zmanjšal za več kot 1 tolar na 93,20 SIT/DEM. Z devizno intervencijo Banke Slovenije, ki se je pričela konec maja in trajala do prve dekade julija, se je tečaj najprej dvignil na 93,90 in potem na 94,40 SIT/DEM. Okrog te ravni se je ohranjal vse poletje do druge intervencije, ki se je pričela 14. septembra 1998 in je trajala teden dni, tečaj pa se je tedaj dvignil na 94,70 SIT/DEM. Po prenehanju intervencije je tečaj pod vplivom sprememb predpisov o devizni poziciji bank porasel do konca novembra še na 96,50 SIT/DEM, potem pa je počasi padal do 96,40 SIT/DEM ob koncu leta.

Nemška marka vredna na začetku leta 94,3 SIT…

… sredi aprila 93,2 SIT…

…in konec leta 96,4 SIT.

Od začetka do konca leta je tečaj porasel za 2,2 % (leto prej 3,6 %). Tečaj gotovine v menjalnicah je z izjemo nekaj dni v začetnih mesecih sistematično zaostajal za tečajem deviznega trga, maksimalno za 0,8 tolarja konec aprila. Po intervenciji

Manjši porast tečaja kakor leta 1997

Slika 7: **Tokovi tujega denarja*** (v mio USD mesečno; drseče sredine 3)

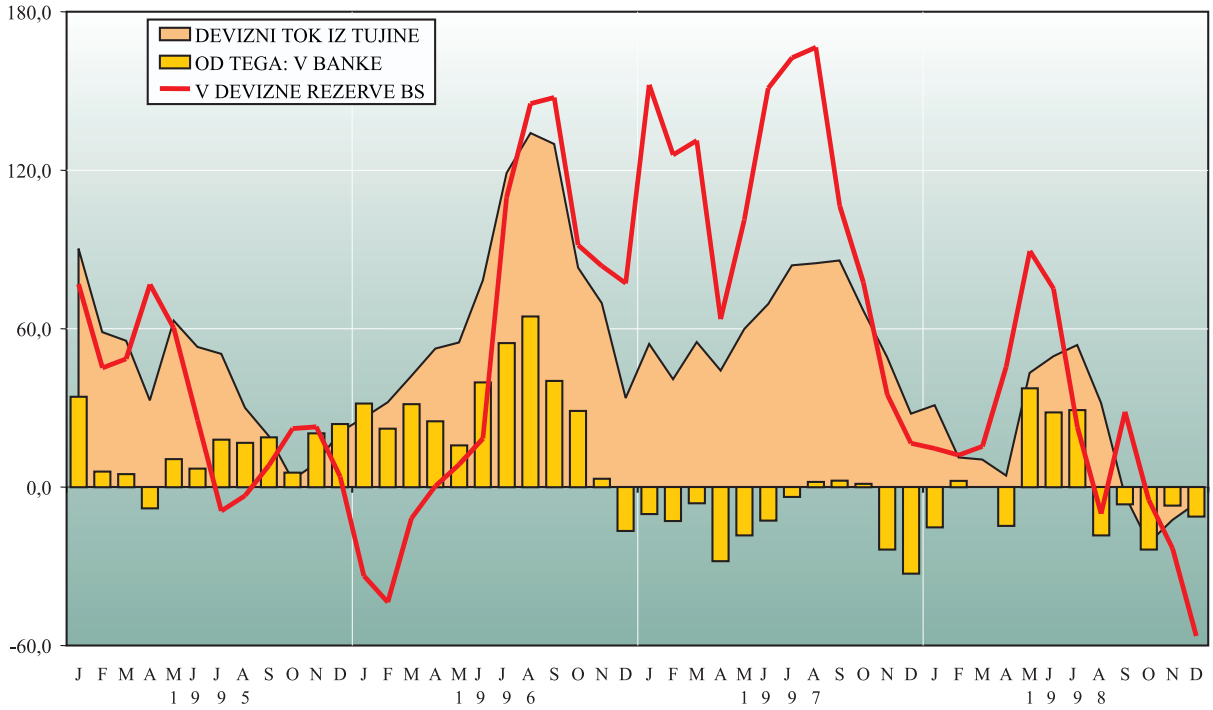

* Pritok iz tujine brez neposrednih tokov iz tujine v Banko Slovenije (od obresti itd, ter zmanjšano za neto plačila z deviznega računa proračuna).

Vir: Banka Slovenije.

Banke Slovenije se je razlika zmanjšala in se ohranjala do druge dekade novembra. Potem pa je povprečni tečaj gotovine do konca leta prehiteval tečaj na deviznem trgu. Ob koncu leta 1998 je porasel na 96,54 SIT/DEM oz. za 2,4 %.

Nominalni efektivni tečaj porasel za 1 %.

Nominalni efektivni devizni tečaj z utežmi slovenske zunanjetrgovinske košarice je v enem letu do decembra porasel za 1 %, za več kot pol manj od tečaja nemške marke tudi zaradi upadanja vrednosti ameriškega dolarja v drugi polovici leta.

Realna apreciacija tolarja leta 1998 med 3,5 % in 4,4 %.

Realni efektivni tečaj. Tolar je realno apreciiral za 3,6 %, merjeno z razmerjem med spremembo tečaja in razmerjem med tujimi in domačimi proizvajalnimi cenami (december/december), in za 4,4 % v primerjavi s cenami življenjskih stroškov. Najmanj je tolar apreciiral merjeno z relativnimi stroški dela na enoto proizvodnje, za 3,5 %.

2.4. Uporaba instrumentov

V povprečju 26 % več primarnega denarja kakor leta 1997.

Povprečno stanje primarnega denarja je lani znašalo 159,6 milijard tolarjev (izračunano kot povprečje knjigovodskih stanj zadnjega dne v mesecu), kar je za 26 % več kot leta 1997. Povprečno stanje pasivnih postavk bilance Banke Slovenije (vloge države in drugih domačih nebančnih subjektov ter kapital), ki skupaj s primarnim denarjem kažejo dejavnosti Banke Slovenije kot institucije, ki vodi denarno politiko, je znašalo 243,7 milijarde tolarjev. Le 6 % tega zneska je bilo pokritega s posojili bankam, nadaljnjih 6 % s terjatvami do države iz naslova sukcesije in drugimi terjatvami, preostalih 88 % pa z naložbami v tujini.

Slika 8: **Realni efektivni tečaj tolarja** (1995=100)

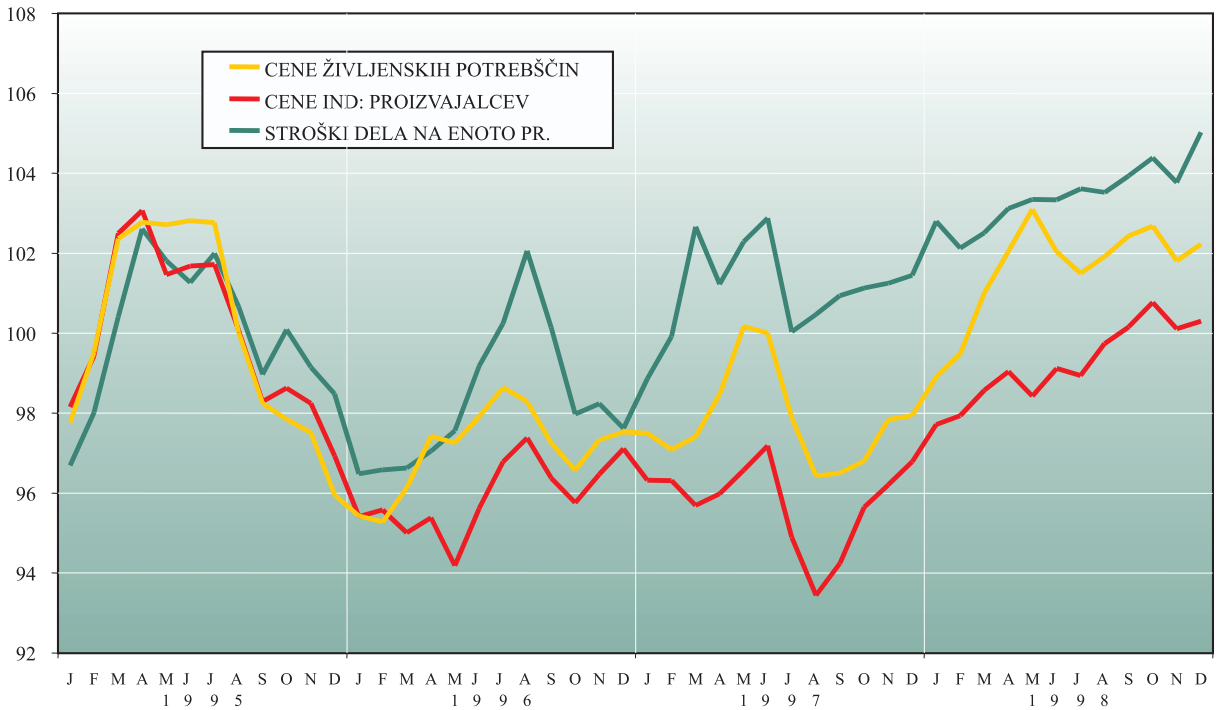

Vir: Banka Slovenije.

Izdani vrednostni papirji, ki kažejo aktivnosti Banke Slovenije na področju tečajnih ciljev, so znašali v letu 1998 povprečno 385,3 milijarde tolarjev (32 % več kakor leta 1997), kar ustreza 12 % (ocenjenega) BDP. Izdani vrednostni papirji so bili v celoti pokriti s terjatvami do tujine. Večji del izdanih vrednostnih papirjev, to je 293,0 milijarde tolarjev oziroma 76 %, je bil nominiran v tuji valuti, od tega so jih banke vpisale 218,0 milijarde tolarjev kot obvezno naložbo za zagotavljanje likvidnosti v tuji valuti (devizni minimum).

Zaradi tečajnih ciljev izdano za 12 % BDP vrednostnih papirjev, v celoti pokritih s terjatvami do tujine.

Neto zadolženost Banke Slovenije do domačih oseb (predvsem bank), kot jo predstavlja razlika med povprečnim stanjem terjatev do rezidentov (bank in države) na eni strani ter primarnim denarjem, vlogami države in ostalih domačih nebančnih subjektov kot tudi izdanimi vrednostnimi papirji na drugi strani, je znašala v letu 1998 539,1 milijarde tolarjev oziroma 16 % BDP. Upoštevaje le obveznosti v domači valuti je znašala neto zadolženost Banke Slovenije 223,2 milijarde tolarjev oziroma 7 % BDP.

Neto zadolženost Banke Slovenije do domačih oseb znašala 16 % BDP.

Na primarni denar in devizni tečaj so v letu 1998 najbolj vplivali naslednji posegi:

- **Posojila**. S posojili je bil primarni denar zmanjšan za neto 4,0 milijarde tolarjev, pri čemer neto izdani primarni denar ne vključuje plačanih oziroma prejetih obresti. Zmanjšanje je v celoti posledica vračil dodatnih kratkoročnih posojil, črpanih v letu 1997. Povprečno dnevno stanje posojil se je zmanjšalo s 4,5 milijarde tolarjev v letu 1997 na 1,1 milijarde tolarjev leta 1998.

- **Začasni odkup blagajniških zapisov v tujem denarju**. S tem instrumentom je bil primarni denar zmanjšan za 1,7 milijarde tolarjev. Znesek ne vključuje razlike med nakupnim in prodajnim tečajem (obresti).

Tabela 8: **Uporaba instrumentov denarne politike** (v milijonih tolarjev)

	Stanje	Povprečno dnevno stanje v trimesečju 1998				Stanje
	31.12.1997	**I.**	**II.**	**III.**	**IV.**	**31.12.1998**
Posojila bankam	3.968	2.386	1.230	453	476	0
- Lombardno	0	167	364	107	125	0
- Kratkoročno	**3.968**	**1.784**	**560**	**8**	**0**	**0**
- Likvidnostna	**0**	**435**	**306**	**338**	**351**	**0**
Reodkup blagajniških zapisov	5.179	3.739	8.004	3.541	2.810	3.454
Reodkup deviz	8.473	10.317	12.248	7.532	1.684	0
Izdani blagajniški zapisi BS	**369.313**	**377.075**	**393.046**	**398.807**	**390.221**	**366.441**
- V tolarjih - banke in hranil.	58.388	62.102	56.566	70.698	78.954	66.749
- Dvodelni	51	1.292	108	2.442	2.307	3.259
- Z nakupnim bonom	17.349	23.469	31.342	25.273	20.374	11.661
- V tujem denarju	293.525	290.212	305.031	300.394	288.586	284.773
Prejete vloge države	**9.000**	**5.303**	**1.570**	**54**	**0**	**0**
Obvezne rezerve bank in hranilnic	54.589	56.292	59.913	64.119	67.932	69.949
Devizni minimum bank	352.254	359.248	364.118	364.472	365.329	362.440
Nakupi deviz v obdobju		6.066	27.550	27.445	5.195	
Prodaje deviz v obdobju		9.521	5.847	2.747	16.224	

Vir: Banka Slovenije; pripisane obresti in popusti niso vključeni.

- **Prejete vloge države**. Iz naslova izplačil vlog, vezanih še v letu 1997, je bil primarni denar povečan za 9 milijard tolarjev. V drugi polovici leta pa ni Ministrstvo za finance pri Banki Slovenije vezalo nobene vloge.

- **Prodaja blagajniških zapisov**. S prodajo blagajniških zapisov, ki se vplačujejo v tolarjih, je Banka Slovenije vzela iz obtoka neto za 5,9 milijarde tolarjev primarnega denarja. Povprečno stanje prodanih blagajniških zapisov se je povečalo na 93,7 milijarde tolarjev (leta 1997 43,5 milijarde tolarjev).

- **Začasni odkup deviz**. Z začasnimi odkupi deviz je bil primarni denar zmanjšan za 8,5 milijarde tolarjev.

- **Odkupi deviz**. Povečanje primarnega denarja z neto dokončnimi odkupi deviz od bank in države je znašalo 31,9 milijarde tolarjev, od tega največ na podlagi posegov na trgih tujega denarja z interventnim nakupnim tečajem.

Ponudbo in povpraševanje po devizah na deviznem trgu je Banka Slovenije uravnavala tudi s predpisano najmanjšo rezervo bank v tujem denarju (devizni minimum), z obveznostjo bank, da usklajujejo terjatve do tujih oseb z obveznostmi, s predpisom o odprti devizni poziciji in z brezobrestnim tolarskim depozitom za finančna posojila, najeta v tujini.

Posojila bankam

Povprečno dnevno stanje posojil bankam 1,1 mlrd SIT (leta 1997 4,5 mlrd SIT)

Banka Slovenije je v letu 1998 dajala v obtok primarni denar z lombardnimi, kratkoročnimi in likvidnostnimi posojili. Zaradi visokega stanja v začetku leta so imela največji delež dodatna kratkoročna posojila. Povečanje posojil na podlagi vpisanih blagajniških zapisov v tolarjih pa je povzročilo tudi porast skupnega stanja likvidnostnih posojil. Povprečno dnevno stanje črpanih posojil je znašalo 1,1 milijarde tolarjev (v letu 1997 4,5 milijarde tolarjev), najvišje je bilo januarja (3,1 milijarde tolarjev), najmanjše pa septembra (67 milijonov tolarjev).

Lombardno posojilo je z odprto ponudbo ponujeno bankam za pet dni po obrestni meri, ki je za eno odstotno točko višja od eskontne mere, in je od aprila 1995 do konca leta 1998 znašala 11 % letno. Banke lahko črpajo takšna posojila v višini 2,5 % zastavljenih blagajniških zapisov BS v tujem denarju ali zakladnih menic. Zaradi visokega zahtevanega pokritja z zastavljenimi vrednostnimi papirji je možnost uporabe posojila omejena. V letu 1998 je bilo odobrenih 14,1 milijarde tolarjev posojil (leto prej 25,6 milijarde tolarjev), od tega največ, in sicer 6,6 milijarde tolarjev, v maju. Vsa posojila so bila v letu 1998 tudi vrnjena, tako da je (ob primerjavi prvega in zadnjega dne v letu) učinek glavnice lombardnega posojila na primarni denar nevtralen.

Kratkoročno posojilo je Banka Slovenije ponudila bankam konec leta 1994 kot posojilo za uravnavanje likvidnosti bank v okviru meseca (prvič je bilo uporabljeno novembra 1994), septembra 1995 pa je uvedla dodatno kratkoročno posojilo za nevtralizacijo učinka prenosa likvidnostnih presežkov proračuna v vezane vloge pri Banki Slovenije.

Dodatno kratkoročno posojilo ponuja Banka Slovenije bankam, na podlagi sprejetih vezanih vlog Ministrstva za finance, lahko v enakem ali večjem znesku. Obdobje črpanja posojila je enako obdobju vezane vloge, vendar traja največ tri mesece. Delež posamezne banke v skupnem znesku se določi z uporabo

koeficienta za črpanje kratkoročnega posojila, izračunanega na podlagi deleža banke v skupni devizni poziciji. Obrestna mera za posojilo je bila v letu 1998 za šest odstotnih točk višja od obrestne mere za vezano vlogo, ki se ravna po obrestnih merah za tolarske blagajniške zapise BS primerljive (prve krajše) ročnosti.

Dodatna kratkoročna posojila le v prvem polletju

Banka Slovenije je posredovala bankam 16 ponudb za dodatna kratkoročna posojila, vse v prvi polovici leta. Pokritost vezanih vlog z dodatnim kratkoročnim posojilom je bila v povprečju 34-odstotna, povprečen rok dospelosti posojil pa 10 dni. Povprečno dnevno stanje črpanih posojil je znašalo 588 milijonov tolarjev (leto prej 4 milijarde tolarjev) in je bilo najvišje januarja (2,5 milijarde tolarjev).

Dnevno črpanih po 357 mio SIT likvidnostnih posojil

Likvidnostna posojila so namenjena predvsem uravnavanju tolarske likvidnosti bančnega sistema, le v krajših obdobjih se uporabljajo tudi za uravnavanje količine primarnega denarja. V letu 1998 so banke črpale predvsem posojila na podlagi tolarskih blagajniških zapisov Banke Slovenije ter nekajkrat tudi likvidnostno posojilo v skrajni sili. Likvidnostnih posojil prek noči Banka Slovenije lani ni ponujala, od zaključka sanacije leta 1997 pa bankam tudi niso več na voljo likvidnostna posojila za banke v sanaciji.

Dnevno stanje črpanih likvidnostnih posojil je leta 1998 znašalo povprečno 357 milijonov tolarjev (v predhodnem letu 166 milijonov tolarjev).

96 % vseh likvidnostnih posojil črpanih na podlagi tolarskih balgajniških zapisov

Likvidnostno posojilo na podlagi vpisanih blagajniških zapisov Banke Slovenije v tolarjih lahko črpajo banke, ki so vpisale dvanajstdnevne in tridesetdnevne blagajniške zapise, za obdobje do treh oziroma petih delovnih dni, največ do nominalne vrednosti vpisanih blagajniških zapisov. Banke so v prvi polovici leta 1998 črpale več posojil na podlagi dvanajstdnevnih blagajniških zapisov, v drugi polovici pa so aktivneje posegale po posojilu na podlagi tridesetdnevnih blagajniških zapisov. Posojila na podlagi blagajniških zapisov v povprečnem znesku 343 milijonov tolarjev predstavljajo 96 % vseh likvidnostnih posojil. Banke so črpale posojilo v vseh mesecih razen marca, največ pa novembra (9,5 milijarde tolarjev).

Obrestna mera za posojilo se določa s pribitkom nad obrestno mero ustreznega blagajniškega zapisa. Obrestna mera za posojilo na podlagi dvanajstdnevnih blagajniških zapisov je do oktobra znašala 7 %, zatem pa se je znižala na 5,7 %. Za posojilo na podlagi tridesetdnevnih blagajniških zapisov se je obrestna mera junija povečala od 10 % na 12 %, nato pa se ponovno znižala na 11 % (avgusta) in 9,4 % (oktobra).

Likvidnostno posojilo čez noč je namenjeno bankam, ki niso neto upnice na medbančnem trgu. V primeru majhne ponudbe posojil ob ugodni likvidnosti bančnega sistema ali kadar želi Banka Slovenije vplivati na obrestno mero na denarnem trgu, ponudi določen znesek posojila, ki ga lahko banke črpajo glede na obseg razpoložljivih vrednostnih papirjev za zavarovanje. V letu 1998 Banka Slovenije ni intervenirala na večernem medbančnem denarnem trgu.

Tri banke potrebovale likvidnostno posojilo v skrajni sili

Likvidnostno posojilo v skrajni sili je bankam neprekinjeno na voljo za primer nepričakovanih likvidnostnih težav, torej za poravnavanje dospelih obveznosti oziroma za izpolnjevanje obvezne rezerve. Obrestuje se po zakoniti zamudni obrestni meri, banka pa mora v znesku posojila zastaviti vrednostne papirje. Posojila so v letu 1998 črpale tri banke v skupnem znesku 4,7 milijarde tolarjev.

Posebno likvidnostno posojilo s sodelovanjem bank je namenjeno bankam v likvidnostnih težavah, ki se jim nepredvideno zmanjša možnost financiranja likvidnostnega primanjkljaja s pridobivanjem vlog oziroma z zadolževanjem na medbančnem trgu in ki nimajo ustreznih vrednostnih papirjev za pridobitev likvidnostnega posojila neposredno pri Banki Slovenije. Takšna banka lahko dobi likvidnostno posojilo Banke Slovenije s sodelovanjem ene ali več bank. Sodelujoča banka mora Banki Slovenije zastaviti vrednostne papirje BS ali Republike Slovenije, banka v likvidnostnih težavah pa sodelujoči banki zastavi prvovrstne druge vrednostne papirje ali terjatve bonitete A.

Že tri leta pripravljen (še neuporabljeni) mehanizem likvidnostnega posojila s sodelovanjem bank

Banka Slovenije je leta 1998 tretjič z 20 bankami sklenila dogovor o pripravljenosti za sodelovanje pri reševanju morebitnih likvidnostnih težav za dobo enega leta in z nadomestilom pripravljenosti 1,5 % letno od zneska pripravljenosti. Cena za sodelovanje v mehanizmu pripravljenosti je bila lani znižana. Mehanizem sodelovanja bank podpisnic pogodbe doslej še ni bil uporabljen.

Začasni nakup blagajniških zapisov Banke Slovenije

Banka Slovenije od bank vsak dan odkupuje blagajniške zapise BS v tujem denarju z obveznostjo, da banke prodane blagajniške zapise čez štiri tedne povratno odkupijo. Nakup blagajniških zapisov se opravi po nakupnem tečaju BS na dan sklenitve posla glede na nominalno vrednost blagajniških zapisov, povratni odkup pa po tečaju, ki ga banka licitira na dražbi. Banka, ki Banki Slovenije začasno proda blagajniške zapise, mora v prvem tednu po sklenitvi posla od nebančnih podjetij odkupiti devizne prilive v določenem odstotku začasno prodanih blagajniških zapisov.

Banka Slovenije leta 1998 kupila blagajniške zapise v vrednosti 627 mio DEM

Banka Slovenije je v letu 1998 začasno odkupovala po 8 milijonov nemških mark blagajniških zapisov na dan. Odziv bank je redno presegal ponudbo le v maju, povprečno pa je predstavljal 38 % ponujene količine. Skupaj je Banka Slovenije kupila za 627 milijonov nemških mark blagajniških zapisov v tolarski protivrednosti 58,9 milijarde tolarjev. Celoletni povratni odkupi so bili za 2,2 milijarde tolarjev večji (vključno z obrestmi), kar predstavlja neto umik primarnega denarja.

Povprečna nominalna obrestna mera na letni ravni, izračunana iz razmerja med izlicitiranim tečajem za obvezni povratni odkup BZ v tujem denarju in nakupnim tečajem BS na dan sklenitve posla, se je gibala med 12,7 % januarja in 7,9 % oktobra, skozi vse leto pa je presegala medbančno obrestno mero (povprečno za 3,2 odstotne točke). Pri tem je povprečna realna obrestna mera, računana nad tekočimi indeksacijskimi stopnjami, znašala 1,9 %.

Dodatni pogoj odkupa deviznih pritokov od podjetij, določen v prvem tednu po sklenitvi posla v višini 120 % vrednosti sklenjenega posla, je bil vse leto nespremenjen.

Blagajniški zapisi Banke Slovenije

Novi 270-dnevni tolarski blagajniški zapis z nominalno obrestno mero.

Banka Slovenije je v letu 1998 ponujala podobne blagajniške zapise kot v prejšnjih letih. V septembru je izdala nov blagajniški zapis v tolarjih z dospelostjo dvestosedemdeset dni z nominalno obrestno mero in pričela s tedenskimi dražbami osemindvajsetdnevnih blagajniških zapisov. Pogoji blagajniških zapisov

so se prilagajali ciljem tečajne oziroma denarne politike ter gibanjem obrestnih mer na tujih trgih in na domačem denarnem trgu.

Leta 1998 vplačanih 695,5 mlrd SIT tolarskih blagajniških zapisov…

Vpis vrednostnih papirjev je v letu 1998 ponovno porasel. Vseh nakupov blagajniških zapisov, vplačanih v tolarjih, je bilo 695,5 milijarde tolarjev (leta 1997 465,5 milijarde tolarjev), vseh izplačil pa 691,0 milijarde tolarjev in še 26 milijonov nemških mark iz naslova deviznega dela dvodelnega blagajniškega zapisa. Vseh nakupov blagajniških zapisov v tujem denarju je bilo za 8,9 milijarde nemških mark in 1,2 milijarde ameriških dolarjev, izplačil pa za 9 milijard mark in 1,2 milijarde dolarjev.

Blagajniški zapisi v tolarjih so kratkoročni, nematerializirani, imenski vrednostni papirji, ki jih po odprti ponudbi vpisujejo banke za dva, dvanajst, trideset, šestdeset ali dvestosedemdeset dni, hranilnice pa za sedem, štirinajst, šestdeset ali dvestosedemdeset dni. Od septembra dalje Banka Slovenije na rednih tedenskih dražbah prodaja tudi osemindvajsetdnevne diskontne blagajniške zapise. V istem mesecu je Banka Slovenije začela tudi z izdajanjem dvestosedemdesetdnevnega blagajniškega zapisa z nominalno obrestno mero, ki je namenjen bankam in hranilnicam. Konec leta je bila ukinjena možnost vpisa dvestosedemdesetdnevnega blagajniškega zapisa z indeksirano obrestno mero, tako da prodaja Banka Slovenije od začetka leta 1999 le blagajniške zapise v tolarjih z nominalno obrestno mero.

Blagajniški zapisi za osemindvajset, šestdeset in dvestosedemdeset dni so izdani kot serijski vrednostni papirji, drugi pa kot neserijski. Banke in hranilnice deponirajo blagajniške zapise na poseben račun pri Banki Slovenije, ki jim izda potrdilo o lastništvu. Banka Slovenije je pri posameznih ponudbah spreminjala obrestne mere v skladu z gibanji na denarnem trgu ter cilji in usmeritvami tečajne in denarne politike.

… od tega so jih banke in hranilnice vpisale za 628,4 mlrd SIT.

V letu 1998 so banke in hranilnice skupaj vpisale za 628,4 milijarde tolarjev blagajniških zapisov BS v tolarjih, izplačano pa jim je bilo 620,2 milijarde tolarjev. Neto učinek znaša 8,2 milijarde tolarjev manj primarnega denarja v obtoku. Povprečje dnevnih stanj je znašalo 67,1 milijarde tolarjev (v letu 1997 24,5 milijarde tolarjev), spreminjalo pa se je med 50,3 milijarde tolarjev v maju in 82,8 milijarde v oktobru. Največji delež v stanju so imeli dvestosedemdesetdnevni blagajniški zapisi (50 %), sledijo šestdesetdnevni (33 %) in tridesetdnevni blagajniški zapisi (9 %).

Dvodelni blagajniški zapis je kratkoročni, prinosniški, serijski vrednostni papir, izdan v materialni obliki. Sestavljen je iz tolarskega in deviznega dela, vplača se z diskontom v tolarjih, izplača pa polovica v tolarjih in polovica v nemških markah. Tolarski del je tekoče indeksiran s temeljno obrestno mero. Na sekundarnem trgu se lahko trguje ločeno z vsakim delom posebej. S posredovanjem bank ga lahko v primarni prodaji kupijo tudi druge pravne in fizične osebe.

V letu 1998 so bile v prodaji dve novi seriji in ena serija iz predhodnega leta. Vsa vplačila so znašala 8,2 milijarde tolarjev (v letu 1997 8,4 milijarde tolarjev), izplačil pa je bilo za 2,6 milijarde tolarjev in 26 milijonov nemških mark (v letu 1997 4,9 milijarde tolarjev in 48 milijonov mark). S tem instrumentom je bilo vzetih iz obtoka neto 5,6 milijarde tolarjev primarnega denarja.

Blagajniški zapis z nakupnim bonom je serijski in do vključno devete izdaje prinosniški materializiran vrednostni papir, od desete izdaje pa dematerializiran, imenski vrednostni papir. Izdaja se v nominalni vrednosti po pol milijona tolarjev. Vplačuje se z diskontom v tolarjih in obrestuje po nominalni letni obrestni meri. Blagajniškemu zapisu je dodan nakupni bon, sestavljen iz med seboj ločljivih delov, ki zagotavlja kupcu zavarovanje pred tveganjem višje inflacije in tveganjem manjše spremembe deviznega tečaja od uradno pričakovane inflacije. Pravico iz nakupnega bona uveljavi imetnik tako, da s popustom kupi nov blagajniški zapis v tolarjih (brez dodanih nakupnih bonov) ali blagajniški zapis v tujem denarju. Višina popusta je odvisna od števila predloženih delov nakupnega bona posamezne serije in rasti cen ter srednjega tečaja BS v primerjavi z uradno pričakovano inflacijo. Banka Slovenije izdaja blagajniški zapis z nakupnim bonom dvakrat letno, vsakokrat za šest mesecev; izdaje si sledijo tako, da je dan dospetja prejšnje izdaje enak datumu izdaje naslednje. Obrestna mera je določena za vsako izdajo posebej, prav tako največje število delov nakupnega bona, ki jih imetnik lahko predloži pri nakupu novega blagajniškega zapisa.

V letu 1998 sta bili izdani deveta in deseta izdaja, izplačani pa osma in deveta. Pri deseti izdaji je Banka Slovenije znižala obrestno mero (od 9 % na 7 %), znižala uradno pričakovano letno rast cen, ki služi kot osnova za izračun popustov (od 6 % na 4,8 %), zmanjšala število delov nakupnega bona (od pet na tri), ter zmanjšala število delov nakupnega bona, ki jih investitor lahko uveljavi pri vpisu blagajniškega zapisa v tujem denarju.

V celem letu je Banka Slovenije prodala 123.979 lotov blagajniških zapisov osme, devete in desete izdaje v skupnem znesku 58,9 milijarde tolarjev ter 263.475 delov nakupnega bona devete in 72.450 delov nakupnega bona desete izdaje. Izplačala je za 68,2 milijarde tolarjev blagajniških zapisov osme in devete izdaje.

Investitorji so v letu 1998 pri vpisu blagajniških zapisov v tujem denarju uveljavili 12,8 milijona nemških mark in 5,2 milijona ameriških dolarjev popustov, pri vpisu blagajniških zapisov, izdanih v apoenih po 500.000 SIT pa 1.053,1 milijona tolarjev. Konec leta je ostalo neuveljavljenih še 252.384 delov nakupnega bona devete in 72.450 delov nakupnega bona desete izdaje. Slednjim poteče veljavnost konec maja 1999.

Blagajniški zapis v tujem denarju je prenosljiv, imenski, neserijski vrednostni papir, ki ga Banka Slovenije v nematerializirani obliki neprekinjeno izdaja od januarja 1992. Po stalno odprti ponudbi ga lahko kupujejo banke in prek njih druge pravne osebe, vplačuje se z diskontom v nemških markah ali ameriških dolarjih, njegova ročnost pa znaša med dvema mesecema in enim letom. Investitorji lahko pri nakupu blagajniškega zapisa z rokom 180 dni ali več uveljavljajo popust z nakupnimi boni. Višina popusta na podlagi nakupnega bona je odvisna od razlike med gibanjem srednjega tečaja BS za nemško marko in pričakovano inflacijo ter števila priloženih nakupnih bonov, določenega v okviru posamezne izdaje blagajniških zapisov z nakupnim bonom. Obrestne mere za blagajniške zapise v tujem denarju prilagaja Banka Slovenije obrestnim meram na tujih denarnih trgih. V letu 1998 so se pri markah spremenile 16 krat, ter 18 krat pri dolarjih.

Blagajniški zapisi v tujem denarju so za banke podlaga za sodelovanje pri večini posojil Banke Slovenije. Moč jih je zastaviti za lombardna posojila ali začasno prodajo Banki Slovenije, so podlaga likvidnostnih in kratkoročnih posojil, terjatve

iz blagajniških zapisov pa služijo tudi zavarovanju sklenjenih poslov. Blagajniški zapisi v tujem denarju z rokom do 120 dni so vključeni v izpolnjevanje deviznega minimuma.

Za 4,1 % manj vpisanih blagajniških zapisov v DEM…

V začetku leta 1998 je bilo vpisanih 2.626 milijonov mark blagajniških zapisov v nemških markah. Stanje vpisanih blagajniških zapisov v markah je doseglo najvišjo raven konec junija v znesku 2.830 milijonov mark, kar pomeni 7,8 % porast glede na stanje v začetku leta. Njihova najnižja raven pa je znašala konec leta 2.519 milijonov mark. Stanje vpisanih blagajniških zapisov se je do konca leta znižalo za 11,0 % glede na najvišjo raven oziroma za 4,1 % glede na stanje v začetku leta 1998. Tako kot v letu prej so imeli tudi v letu 1998 v strukturi blagajniških zapisov v markah največji delež blagajniški zapisi za 120 dni (v povprečju 51 %).

… in za 16,7 % več blagajniških zapisov v USD kakor leta 1997. Vezane vloge proračuna znašale skupaj 63,6 mlrd SIT.

V začetku leta 1998 je bilo vpisanih 270 milijonov dolarjev blagajniških zapisov. Stanje vpisanih blagajniških zapisov se je v januarju 1998 znižalo za 8,5 %, nato pa se je do junija povečevalo in doseglo najvišjo raven konec junija v znesku 315 milijonov dolarjev, kar pomeni 16,7 % porast glede na začetek leta. V naslednjih mesecih, z izjemo oktobra in decembra, so izplačila presegla vplačila, stanje se je do konca leta znižalo na 261 milijonov dolarjev, kar je 3,4 % manj kot konec leta 1997. Čeprav je delež 120-dnevnih blagajniških zapisov v dolarjih glede na predhodno leto nižji za 7 odstotne točke, pa z 39 % še vedno predstavlja največji delež v strukturi blagajniških zapisov v dolarjih po ročnosti.

Vloge države

Vezane vloge proračuna znašale skupaj 63,3 mlrd SIT.

Banka Slovenije sprejema vloge Republike Slovenije na podlagi sklepa o načinu izvajanja poslov za Republiko Slovenijo in sklenjene pogodbe. V letu 1998 je bilo vezanih 16 vlog z ročnostjo do 13 dni, vse v prvi polovici leta. Skupni znesek vezav je znašal 63,6 milijarde tolarjev, povprečno stanje vlog pa 1,7 milijarde tolarjev. Prenos sredstev iz poslovnih bank v vezavo pri Banki Slovenije je bil nevtraliziran z dodatnimi kratkoročnimi posojili, in sicer je Banka Slovenije ponudila bankam enak znesek kratkoročnih posojil (63,6 milijarde tolarjev), ki so ga banke izkoristile 45-odstotno.

Še neizkoriščena možnost okvirnega posojila proračunu.

Od decembra 1997 dalje lahko Republika Slovenije na računu za izvrševanje proračuna (račun 630) črpa okvirno posojilo glede na skupno pozicijo vseh računov, ki se kot računi države vključujejo v depozit pri Banki Slovenije. S posebnim sklepom je Banka Slovenije vsak mesec določila okvirni znesek posojila in sicer med 4,4 milijarde tolarjev v aprilu in 5,3 milijarde tolarjev v juliju, vendar posojilo v letu 1998 ni bilo črpano.

Obvezne rezerve bank in hranilnic

Obvezne rezerve, ki jih morajo pri Banki Slovenije imeti banke in hranilnice, vključno s hranilno kreditnimi službami, se izračunavajo na vse tolarske vloge, prejeta posojila in izdane vrednostne papirje, katerih lastniki so nebančni sektorji, v odstotkih, ki se razlikujejo glede na čas vezave: 12 % na vpogledne in vezane vloge do trideset dni, 6 % na vezane vloge od enaintridesetih dni do treh mesecev, 2 % na vezane vloge nad tremi do šestih mesecev in 1 % za vloge nad šestimi meseci do enega leta. Obvezne rezerve se obrestujejo po 1 % letni obrestni meri

za sredstva na posebnem računu, od decembra 1998 pa na poravnalnem računu oziroma posebnem računu obvezne rezerve, vendar le do izračunane obvezne rezerve za pretekli mesec.

Vse tolarske vloge so leta 1998 naraščale po povprečni mesečni stopnji 2,1 % (leto prej 2,4 %). V enoletnem obdobju so se povečale od 933,1 do 1.203,2 milijarde tolarjev (29 %). Vloge z dospelostjo do enega leta so naraščale po 2,0-odstotni povprečni mesečni stopnji, vloge z dospelostjo nad enim letom pa po 2,7 % stopnji. Povprečni delež vlog nad enim letom v vseh tolarskih vlogah se je povečal za 2,5 odstotne točke na 22,8 %. Delež dolgoročnih vlog se neprekinjeno povečuje od zadnje spremembe stopenj obvezne rezerve leta 1995.

Izračunane obvezne rezerve vseh tolarskih vlog 5,7 %

Izračunane rezerve (po predpisanih stopnjah vlog posamezne ročnosti) so v povprečju rasle po stopnji 2,1 % mesečno (v letu 1997 1,6 %). V letu dni so se povečale za 15,4 milijarde tolarjev in dosegle decembra 1998 69,9 milijarde tolarjev. Povprečna stopnja obveznih rezerv, izračunana na vloge do enega leta, se je spreminjala med 7,2 % in 7,6 %, v povprečju pa je znašala 7,4 %, ali 0,2 odstotni točki manj kot v letu 1997. Povprečna stopnja izračunanih obveznih rezerv na vse tolarske vloge je znašala 5,7 % (v predhodnem letu 6,1 %). Dosežene rezerve (sredstva na poravnalnem računu, v blagajni in na posebnem računu obvezne rezerve) so v povprečju presegle obvezni izračunani znesek za 4,1 % (v letu 1997 za 5,0 %).

Uporaba obveznih rezerv v likvidnostnih težavah je od julija 1995 enaka za vse banke in hranilnice. Vse morajo imeti dnevno polovico obveznosti iz preteklega meseca na posebnih računih in jo lahko uporabljajo za likvidnost čez noč ob plačilu nadomestila po zamudni obrestni meri.

Slika 9: **Povprečna struktura vseh tolarskih vlog** (1995 – 1998)

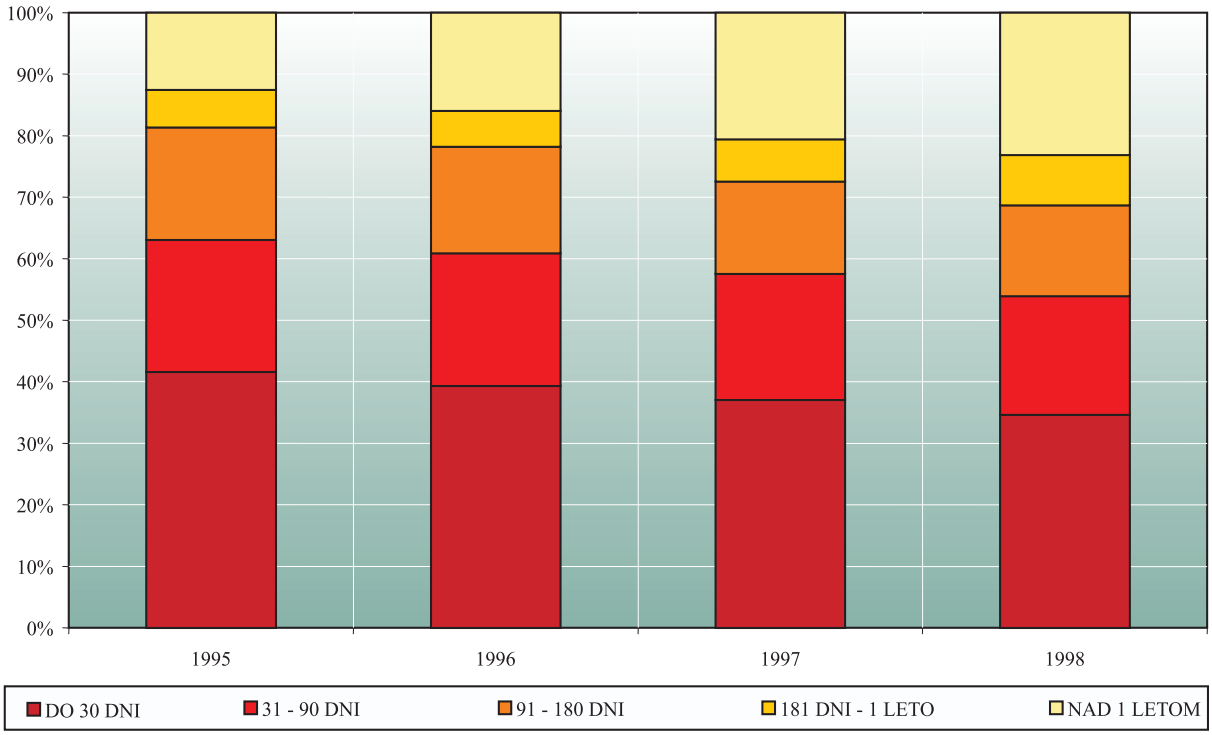

Vir: Banka Slovenije.

S 1. decembrom 1998 je BS za neposredne udeleženke sistema bruto poravnave v realnem času (BPRČ), to je pri bankah in hranilnicah, ki imajo pri BS odprt poravnalni račun, ukinila posebni račun obvezne rezerve. Banke in hranilnice uporabljajo sredstva na poravnalnem računu za zagotavljanje svoje dnevne likvidnosti. Stanje na poravnalnem računu ob koncu dneva ne sme biti manjše od 50 % obvezne rezerve, izračunane iz obveznosti za pretekli mesec. Posrednim udeleženkam sistema BPRČ, ki nimajo poravnalnega računa pri BS, se način uporabe obvezne rezerve ni spremenil.

V obdobju od januarja do novembra 1998 so imeli obvezniki v povprečju 33,1 milijarde tolarjev na posebnem računu (v letu 1997 25,4 milijarde tolarjev). Za uporabo sredstev obvezne rezerve s posebnega računa so banke v obdobju od januarja do novembra 1998 plačale milijon tolarjev nadomestil po veljavni zamudni obrestni meri (1,8 milijona tolarjev v letu 1997).

Uravnavanje ponudbe in povpraševanja na deviznem trgu

Devizni minimum (rezerve bank v devizah) je instrument za zagotavljanje splošne likvidnosti v plačilih do tujine in za izpolnjevanje obveznosti iz deviznih vlog prebivalstva ter deviznih vlog tujih oseb. Devize in druga likvidna devizna imetja bank morajo dnevno dosegati predpisani devizni minimum. Po veljavni metodologiji izračuna je bankam v letu 1998 določen mesečni znesek deviznega minimuma glede na obseg plačilnega prometa s tujino (35 % povprečnega mesečnega plačilnega prometa s tujino v zadnjem trimesečju), deviznega varčevanja prebivalstva in stanj na deviznih računih tujih oseb (100 % vlog oz. računov na vpogled, 75 % vlog, vezanih do treh mesecev, 35 % vlog, vezanih od treh mesecev do enega leta, in 5 % vlog, vezanih nad 1 leto). Metodologija se med letom ni bistveno spreminjala, le da se od marca dalje k deviznemu varčevanju prebivalstva vključujejo tudi tiste tolarske vezave, ki so pogojene s prodajo deviz ob poteku vezave. Ob koncu leta je predpisani devizni minimum pokrival 80 %, doseženi pa 99 % vseh vlog v tujem denarju.

Banke so tudi v letu 1998 izpolnjevale devizni minimum z dobroimetji na računih pri prvovrstnih bankah v tujini, s tujo gotovino in čeki, s terjatvami v tuji valuti do domačih in tujih bank ter Banke Slovenije, z blagajniškimi zapisi Banke Slovenije v tujem denarju (dospetje do 120 dni) ter z naložbami v prvovrstne domače in tuje dolžniške vrednostne papirje. Banke so morale z vpisom blagajniških zapisov Banke Slovenije v tujem denarju izpolnjevati najmanj 60 % deviznega minimuma.

Za 3 % večji devizni minimum

V letu 1998 se je devizni minimum povečal od 352,3 milijarde tolarjev decembra 1997 na 362,4 milijarde tolarjev konec leta 1998. K povečanju za 3 % sta največ prispevali rast deviznih vlog prebivalstva in plačilnega prometa s tujino. Predvsem je bila hitrejša rast vezanih vlog – vezane do 3 mesecev so porasle za 9 %, do 1 leta za 11 % in nad 1 letom za 31 %. Preseganje deviznega minimuma je bilo najnižje marca (9 %), konec leta pa je doseglo eno višjih ravni (23 %).

Poleg deviznega minimuma so imele banke predpisano tudi neto devizno pozicijo (razlika med deviznimi dobroimetji in kratkoročno zadolženostjo banke v tujini in doma), ki mora znašati najmanj 75 % deviznega minimuma.

Nova metodologija deviznega minimuma za leto 1999

Februarja je Svet Banke Slovenije sprejel novo metodologijo za izračun deviznega minimuma z veljavnostjo od januarja 1999. Po novi metodologiji je devizni mini-

mum določen glede na devizno varčevanje prebivalstva, pogojeno tolarsko varčevanje ter sredstva tujih oseb v tujem denarju (100 % vlog oz. računov na vpogled, 95 % vlog, vezanih do treh mesecev, vezave od treh mesecev do enega leta v višini 75 % ter 35 % vlog, vezanih nad 1 leto).

Usklajevanje terjatev do tujih oseb z obveznostmi. V letu 1998 se Sklep o usklajevanju neto povečanja obveznosti bank s terjatvami bank iz leta 1996 ni spreminjal. Banke so bile še vedno dolžne ob povečanju obveznosti glede na izhodiščno stanje na dan 31.7.1996 povečati za vsaj enak znesek tudi svoje terjatve do tujih oseb. Med obveznosti sodijo vse devizne in tolarske obveznosti banke do tujih oseb, kakor tudi obveznosti iz naslova tujih finančnih posojil, ki so jih najele domače pravne osebe, v katerih imajo banke prevladujoč lastniški delež.

Med obveznostmi pa po navedenem sklepu tudi v tem letu niso bile upoštevane tiste naložbe tujih oseb v domače vrednostne papirje, pri katerih se je tuja oseba zavezala, da se odpoveduje razpolaganju z vrednostnimi papirji za dobo 7 let, razen če jih proda drugi tuji osebi, pri čemer pa 7-letni rok začne teči znova.

Okvir 3: **Spremenjena ureditev kapitalskih tokov**

S 1. februarjem 1999 je stopil v veljavo **pridružitveni sporazum med Evropsko unijo in Slovenijo**, s čimer je postala Slovenija uradno pridružena članica EU. Sporazum zavezuje Slovenijo na področju pretoka kapitala k prostemu pretoku kapitala na področju neposrednih naložb in na področju komercialnih in finančnih kreditov. V štiriletnem obdobju od uveljavitve pridružitvenega sporazuma pa mora Slovenija zagotoviti tudi prost pretok kapitala v zvezi s portfeljskimi naložbami.

Sporazum naj bi zagotavljal prost pretok kapitala in prepovedoval postavljanje novih omejitev na pretok kapitala po njegovi uveljavitvi, vendar pa tudi omogoča, da v primeru izjemnih okoliščin, če pretok kapitala povzroča ali grozi, da bo povzročil resne težave pri delovanju tečajne ali denarne politike, Slovenija za 6 mesecev lahko sprejme ukrepe na področju pretoka kapitala.

Svet Banke Slovenije je z nekaterimi sklepi s 1. februarjem 1999 sprostil omejitve na področju pretoka kapitala, in sicer na področju:

a) **kreditnih poslov s tujino** :
- bankam je omogočeno kratkoročno zadolževanje v tujini;
- bankam je ukinjena obveznost usklajevanja neto povečanja obveznosti do tujih oseb s terjatvami do tujih oseb in
- ukinjena je obveznost vplačila tolarskega depozita na najeta finančna posojila pri tujih osebah;

Svet Banke Slovenije pa je sprejel nov sklep o vplačilu tolarskega depozita na najeta finančna posojila pri tujih osebah, ki ga bo uveljavil, če bo pretok kapitala povzročil ali grozil, da bo povzročil resne težave pri delovanju tečajne ali denarne politike. V tem smislu je trenutna stopnja depozita 0 %. Sklep predvideva vplačilo tolarskega brezobrestnega depozita v razponu med 0 % in 30 % za finančna posojila, najeta pri tujih osebah, ki niso porabljena za plačila v tujem denarju, za fiksno obdobje 2 let;

b) **neposrednih** in **portfeljskih naložb** tujih oseb:
- kriterij nakupa delnic z značajem neposredne naložbe je več kot 10 % kapitala družbe (prej 50 %) ali več kot 10 % glasovalnih pravic;
- neposredna naložba je tudi naložba tuje osebe v vrednostne papirje za obdobje, daljše od štirih let (prej 7 let), pri čemer se tuja oseba v tem obdobju odpove razpolagalni pravici;
- za portfeljske naložbe v vrednostne papirje imajo tuje osebe odprte skrbniške račune pri pooblaščenih bankah. Banke so dolžne kupiti pravice za nakup deviz v višini stanj na skrbniških računih po premiji. (Višina premije znaša v prvem četrtletju 2,5 %.) Pravice lahko izkoristijo le ob deviznih odlivih v tujino zaradi zmanjšanih stanj na skrbniških računih.

Odprta devizna pozicija bank. Zaradi zavarovanja pred deviznim tveganjem morajo banke, ki opravljajo posle s tujimi plačilnimi sredstvi, dnevno izračunavati (dolgo ali kratko) odprto devizno pozicijo, ki ne sme presegati 20 % jamstvenega kapitala. Banke, katerih odprta devizna pozicija je v prilagoditvenem obdobju še presegala 20 % jamstvenega kapitala, so bile dolžne to preseganje uskladiti najkasneje do 1.10.1998.

Za zavarovanje pred velikimi nihanji aktivnih in pasivnih bilančnih postavk v tujem denarju je Banka Slovenije z novembrom dodatno predpisala bankam, da njihova povprečna mesečna devizna pozicija ne sme presegati 10 % jamstvenega kapitala banke.

Kratka devizna pozicija bank konec leta 1998

Skupna odprta devizna pozicija bank je bila na dan 31.12.1998 kratka, in sicer so bile devizne obveznosti za 10.233 mio SIT večje od deviznih terjatev. Kratko odprto devizno pozicijo je imelo ob koncu leta 16 bank, pri 8 bankah pa so devizne terjatve presegale devizne obveznosti (dolga devizna pozicija).

Nakup in prodaja deviz

Leta 1998 je Banka Slovenije na deviznem trgu izvedla manj dokončnih odkupov in več deviz kakor v predhodnem letu. Devize je prodajala in kupovala na podlagi ponudb, posredovanih vsem bankam, na podlagi plačilnega prometa s tujino za potrebe države in na podlagi pogodbe o sodelovanju pri posegih na trgih tujega denarja (ponujene v podpis vsem bankam, a je nekatere banke niso podpisale). Skupaj je Banka Slovenije odkupila 701,6 milijona nemških mark ter prodala 360,2 milijona nemških mark. Glede na obseg prometa je bil najpomembnejši instrument posredovanja na deviznem trgu nakup deviz iz naslova posegov na trge tujega denarja z interventnim nakupnim tečajem.

V primerjavi s predhodnim letom se je znatno povečal obseg sklenjenih poslov začasnega nakupa deviz. Banka Slovenije je od bank odkupila 1.128,1 milijona nemških mark (v letu 1997 223 milijonov nemških mark) ter povratno prodala 1.218,1 milijona nemških mark. Največji delež v prometu imajo začasni nakupi deviz z obveznim povratnim odkupom čez dva tedna.

Pogodba z bankami o sodelovanju pri posegih na trgih tujega denarja

Banka Slovenije je konec leta 1997 ponudila bankam v podpis pogodbo o sodelovanju pri posegih na trgih tujega denarja. Pogodba ureja pravice in dolžnosti bank in Banke Slovenije pri treh tipih posegov na trgih tujega denarja:

- **Poseg z interventnim nakupnim tečajem:** Izbrane banke pri tem posegu odkupujejo devize in tujo gotovino po tečaju, ki ga določi Banka Slovenije. Izbrana banka lahko morebitne presežke tujega denarja v interventnem obdobju, in še pet dni po zaključku interventnega obdobja, proda Banki Slovenije. Interventno obdobje in interventni tečaj določa Banka Slovenije v skladu z usmeritvami tečajne politike. Izbrane banke so banke podpisnice pogodbe, ki so bile uspešne na priglasitveni dražbi, kjer so licitirale razliko med interventnim tečajem, po katerem odkupujejo devize in tujo gotovino, ter tečajem, po katerem lahko prodajajo devize Banki Slovenije.

- Pri **posegu z interventnim prodajnim tečajem** izbrane banke v interventnem obdobju prodajajo devize in tujo gotovino po interventnem prodajnem tečaju. Morebitini primanjkljaj deviz lahko pokrijejo z nakupi pri Banki Slovenije. Izbor bank je enak kot pri posegu z interventnim prodajnim tečajem, prav tako način določanja tečaja in interventnega obdobja.

- **Določitev največje marže**: Za določeno obdobje do treh mesecev Banka Slovenije bankam podpisnicam pogodbe lahko določi največjo maržo med nakupnim in prodajnim tečajem, ki pa ne sme biti manjša od 0,3 %.

12 bank sodelovalo …

Pogodbo je podpisalo dvanajst bank s 70-odstotnim skupnim tržnim deležem.

… pri dveh posegih (med majem in julijem ter septembra).

V letu 1998 je Banka Slovenije dvakrat posegla na trge tujega denarja z interventnim nakupnim tečajem: v prvem obdobju od konca maja do začetka julija je dvignila interventni tečaj od 93,90 SIT/DEM do 94,40 SIT/DEM, interventni tečaj pri septembrskem posegu pa je znašal 94,70 SIT/DEM. Skupaj je v obeh interventnih obdobjih kupila za 508,8 milijona nemških mark tujega denarja v tolarski protivrednosti 48,1 milijarde tolarjev.

Banka Slovenije je bankam od junija do novembra 1997 vsak mesec posredovala ponudbo za **nakup deviz s pravico in za vpis blagajniških zapisov**. Po tej ponudbi so lahko prodale banke Banki Slovenije neomejen znesek deviz in vpisale blagajniške zapise v tujem denarju za 360 dni v obsegu licitiranega odstotka prodanih deviz. Tečaj za prodajo deviz je bil določen z izklicnim tečajem predhodne dražbe, povečanim za pozitivni porast tečaja na deviznem trgu v predhodnem mesecu. Po tem tečaju je banka prodajala devize Banki Slovenije ter odkupovala devizne pritoke od podjetij in tudi devizno gotovino v lastnih menjalnicah. Z vsako prodajo deviz je banka dobila pravico za prodajo enakega zneska v obsegu petine osnovne prodaje v naslednjih petih mesecih.

Na podlagi teh pravic je Banka Slovenije v prvih mesecih leta 1998 odkupila 55,6 milijona nemških mark po tečaju 94,50 SIT/DEM, ki je bil tudi pogojevani tečaj za odkup deviz od podjetij in odkup devizne gotovine v lastnih menjalnicah.

Tabela 9: **Nakupi in prodaje deviz**

	1997		1998	
	mio DEM	mia SIT	mio DEM	mia SIT
Nakupi deviz	**1.072,5**	**99,6**	**701,6**	**66,3**
Odkup deviz s pravico in iz pravice	1.045,8	97,2	55,6	5,3
Posegi z interventnim nakupnim tečajem			508,8	48,1
Plačilni promet in drugi posli za državo	26,7	2,5	137,2	12,9
Prodaja deviz	**102,3**	**10,1**	**360,2**	**34,3**
Realizirana pravica povratnega odkupa	38,3	4,2		
Za nakup blagajniških zapisov v markah	2,0	0,2	52,8	5,1
Plačilni promet za državo	62,0	5,7	307,4	29,2
Začasni nakup deviz	**223,0**	**21,0**	**1.128,1**	**106,1**
Tridelna ponudba (začasni odkup)	33,0	3,1		
Začasni nakup deviz (avkcije)	190,0	17,9	993,1	93,3
Začasni nakup deviz (odprta ponudba)			135,0	12,8
Povratne prodaje deviz	**133,0**	**12,6**	**1.218,1**	**115,6**
Tridelna ponudba	33,0	3,1		
Začasni nakup deviz (avkcije)	100,0	9,5	1.083,1	102,6
Začasni nakup deviz (odprta ponudba)			135,0	13,0

Vir: Banka Slovenije.

Pri Banki Slovenije lahko banke kadarkoli **kupijo devize** po prodajnem tečaju, povečanem za določen odstotek, **z obveznostjo vpisa blagajniškega zapisa** v tujem denarju za 120 dni. V letu 1998 so banke kupile 52,8 milijona nemških mark v tolarski protivrednosti 5,1 milijarde tolarjev ter vpisale 1.068 lotov blagajniških zapisov v nemških markah.

Pri opravljanju **plačilnega prometa s tujino za državo in pri poslih po posebni pogodbi** je Banka Slovenije v letu 1998 kupila od Republike Slovenije skupaj za 137,2 milijona nemških mark v protivrednosti 12,9 milijarde tolarjev ter prodala 307,4 milijona nemških mark v protivrednosti 29,2 milijarde tolarjev. Po dogovoru bi lahko Ministrstvo za finance v proračunskem letu prodalo Banki Slovenije še 170,3 milijona nemških mark, vendar te pravice ni izkoristilo.

Trije različni načini odkupovanja deviz.

V letu 1998 je Banka Slovenije **začasno odkupovala devize** po treh različnih ponudbah. Največ deviz je odkupila v obdobju od januarja do aprila po ponudbi za začasni odkup z obveznim povratnim odkupom čez dva tedna. V takem primeru proda banka Banki Slovenije devize po nakupnem tečaju Banke Slovenije ter jih povratno odkupi po prodajnem tečaju na dan sklenitve posla. Na podlagi tega instrumenta je Banka Slovenije v letu 1998 začasno odkupila 823,1 milijona nemških mark v protivrednosti 77,4 milijarde tolarjev.

V intervenciji od aprila do junija odkupljene devize v vrednosti 15,9 mlrd SIT.

V obdobju od aprila do junija 1998 je Banka Slovenije vsak teden intervenirala s ponudbo za začasni odkup deviz z obveznim povratnim odkupom čez dva meseca. Banka Slovenije je devize odkupovala po nakupnem tečaju in jih povratno prodajala po nakupnem tečaju, povečanem za faktor, ki je ustrezal 12 % obrestni meri. Po teh ponudbah je bilo začasno odkupljenih 170 milijonov nemških mark v tolarski protivrednosti 15,9 milijarde tolarjev.

Po julijski ponudbi ponudbi začasno odkupljenih za 12,8 mlrd SIT deviz

Julija 1998 je Banka Slovenije bankam, podpisnicam pogodbe o sodelovanju pri posegih na trgih tujega denarja ponudila interventni začasni odkup deviz s povratnim odkupom čez dva meseca. Po tej ponudbi Banka Slovenije devize odkupuje po zadnjem interventnem nakupnem tečaju iz posega na trg tujega denarja, povečanem za izlicitirano maržo, ter jih povratno prodaja po tem tečaju, povečanem za faktor, ki ustreza obrestni meri šestdesetdnevnih blagajniških zapisov, povečani za pol odstotne točke. Banka, ki začasno proda devize, mora v obdobju do povratnega odkupa odkupovati devize od podjetij in tujo gotovino po zadnjem interventnem nakupnem tečaju. Banka Slovenije je julija in avgusta po tej ponudbi odkupila 135 milijonov nemških mark v tolarski protivrednosti 12,8 milijarde tolarjev.

Nadzor nad izvajanjem ukrepov denarne politike

Banka Slovenije preverja izvajanje ukrepov denarne politike in izvajanje pogojev in pravil, določenih v ponudbah pri posegih na odprtem trgu, s posrednim in neposrednim nadzorom bank in hranilnic.

Posredni nadzor poteka neprekinjeno s pregledovanjem vseh poročil in dokumentacije, ki jo banke in hranilnice pošiljajo Banki Slovenije. Dodatno kontrolo pa opravlja Banka Slovenije občasno z neposrednim vpogledom v poslovne knjige in drugo dokumentacijo banke ali hranilnice.

Odkritih 23 nepravilnosti

S tem nadzorom je bilo v letu 1998 ugotovljenih 23 nepravilnosti pri dveh bankah, treh hranilnicah in osemnajstih hranilno-kreditnih službah. Število kršitev

Največ kršitev izpolnjevanja obvezne rezerve in predpisanih pogojev pri posegih Banke Slovenije

izvajanja ukrepov denarne politike se je povečalo glede na leto prej (ko jih je bilo sedem) zlasti pri hranilno-kreditnih službah, in se občutno znižalo pri bankah. Največ nepravilnosti je bilo ugotovljenih pri izpolnjevanju obvezne rezerve in doseganju predpisanih pogojev pri posegih Banke Slovenije na odprtem trgu. Na podlagi ugotovljenih nepravilnosti je izdala Banka Slovenije 21 odločb, s katerimi je izrekla enega ali več ukrepov, odvisno od vrste in obsega ugotovljene kršitve. Med ukrepi prevladujejo prepoved nakupa vrednostnih papirjev pri Banki Slovenije za določeno obdobje, začasna prepoved sodelovanja pri posegih Banke Slovenije in v dveh primerih predlog za suspenz vodilnega delavca, odgovornega za ugotovljeno nepravilnost.

Poleg navedenih ukrepov je Banka Slovenije tudi pisno opozarjala banke in hranilnice na ugotovljene pomanjkljivosti, manjše nepravilnosti in nerednosti v predloženih poročilih in zahtevala njihovo odpravo.

Banka Slovenije je v letu 1998 opravila 53 kontrol menjalniškega poslovanja, od tega 35 kontrol na terenu, 2 v pooblaščenih bankah in 33 v pogodbenih menjalnicah in 7 posrednih kontrol pogodbenih menjalnic in 11 posrednih kontrol pooblaščenih bank. Na podlagi ugotovitev kontrol pri pogodbenih menjalcih je bilo podanih 11 prijav gospodarskih prestopkov na pristojnih okrožnih državnih tožilstvih, 2 prijavi o prekršku na Republiški devizni inšpektorat in 1 prijava prekrška pristojnemu sodniku za prekrške. Izdani sta bili 2 odločbi bankam za razvezo pogodb s pogodbenima menjalcema, 1 ukrep banki – prepoved nakupa vrednostnih papirjev in sklepanje pogodb z menjalci za določeno obdobje, in 13 sklepov o ustavitvi postopkov proti pogodbenim menjalcem.

Banka Slovenije je v letu 1998 opravila 10 kontrol na področju poslovanja bank s tujino in na podlagi ugotovitev bankam izdala 7 odločb. Z odločbami je bankam izrekla enega ali več ukrepov, med katerimi prevladujejo omejitve nakupa dolgoročnih blagajniških zapisov Banke Slovenije.

3. BANČNI SEKTOR

Nadaljnja konsolidacija bančnega sektorja in pričakovanje normativnih sprememb

V bančništvu sta za leto 1998 značilna predvsem nadaljnja konsolidacija sektorja in pospešena priprava na pričakovane normativne spremembe. V začetku leta 1999 je bil sprejet novi zakon o bančništvu (ki je predstavljen v okvirju 4). Druga letošnja, za bančni sektor pomembna sprememba, je s 1. februarjem 1999 uveljavljeni Evropski sporazum o pridružitvi med Republiko Slovenijo ter Evropskimi skupnostmi in njihovimi državami članicami, ki delujejo v okviru Evropske unije. Tretjo pomembno prelomnico za slovenski bančni prostor pa predstavlja odprava dogovora o najvišjih pasivnih obrestnih merah s 1. marcem 1999.

3.1. Struktura bančnega sektorja

Med bankami tri pripojitve in ena likvidacija.

Število slovenskih bank pada že od konca leta 1994, pomembnejši premik pri konsolidaciji bančnega sektorja pa predstavlja nastanek štirih bančnih skupin leta 1997. Proces se je nadaljeval v zadnjih štirih mesecih leta 1998, ko je prišlo med bankami do treh pripojitev in ene likvidacije. Pri dveh od treh pripojitev sta bili banki iz bančnih skupin pripojeni k obvladujočima bankama, tako da sta zadnjega dne leta 1998 v Sloveniji delovali le še dve bančni skupini.

Konec leta 1998 v Sloveniji 24 delujočih bank…

Tako je 31.12.1998 v slovenskem bančnem prostoru delovalo 24 bank (in 2 ustanovljeni po ustavnem zakonu), 6 hranilnic in 70 hranilno kreditnih služb. Zaradi pripojitve Hmezad banke d.d. Žalec k Banki Celje d.d., Banke Creditanstalt d.d. k Bank Austria d.d. Ljubljana in UBK univerzalne banke d.d. Ljubljana k SKB banki d.d. Ljubljana ter likvidacije Hipotekarne banke d.d. Brežice, so bile konec leta 1998 v primerjavi z letom poprej štiri banke manj, nespremenjeno pa je ostalo število hranilnic in hranilno-kreditnih služb. Poleg tega je v Sloveniji konec leta 1998 delovalo še 7 predstavništev tujih bank, medtem ko podružnic tujih bank ni bilo.

Tako kot prejšnja leta je bil tudi konec leta 1998 (z bilančno vsoto merjeni) tržni delež hranilnic in hranilno kreditnih služb v primerjavi z bankami zelo majhen, saj je znašal le 2,2 % (hranilnice 0,4 %, hranilno kreditne službe 1,8 %). Res pa se ta delež (zlasti hranilno kreditnih služb) povečuje, konec leta 1997 je znašal 2,0 % in konec leta 1996 1,8 %. Zaradi nizkega tržnega deleža hranilnic je prikaz v nadaljevanju osredotočen na banke.

… od tega 11 povsem domačih in 3 pretežno ali povsem tuje.

Od 24 delujočih bank jih je bilo konec leta 1998 v popolni domači lasti 11 (dve manj kakor konec leta 1997) in 3 v popolni ali večinski lasti tujih oseb. Preostalih 10 bank je bilo v večinski domači lasti, vendar jih polovica ne dosega niti 1 % deleža tujih delničarjev.

Z izjemo dveh, vendar največjih bank (Nove Ljubljanske banke in Nove Kreditne banke Maribor s skupnim skoraj 40 % tržnim deležem konec leta 1998), ki sta bili podržavljeni ob sanaciji, in Poštne banke Slovenije d.d. v posredni državni lasti, so bile banke pretežno v privatni lasti. Hranilnice so bile v celoti v lasti privatnih domačih lastnikov.

Neomejeno dovoljenje za poslovanje je imelo konec leta 1998 14 bank (leto prej ga je imelo 15 bank), od tega 8 bank dovoljenje za opravljanje vseh poslov komercialnega in investicijskega bančništva, 5 le za opravljanje vseh poslov komercialnega bančništva ter 1 za opravljanje vseh poslov komercialnega bančništva in nekaterih poslov investicijskega bančništva.

Okvir 4: **Nova bančna zakonodaja**

Od 20. februarja 1999 velja novi **Zakon o bančništvu** (Uradni list RS, št. 7/99). Zakon je v veliki meri usklajen z evropskimi bančnimi direktivami, kakor tudi s 25 temeljnimi načeli za učinkovit bančni nadzor, ki jih je leta 1997 sprejel Baselski komite za bančni nadzor. Z zakonom so urejeni ustanovitev in status bank in hranilnic, njihovo poslovanje in nadzor (kar je zajemal že prejšnji zakon), kot tudi (doslej zakonsko ne povsem jasno urejeno) jamstvo za bančne vloge ter stečaj in likvidacija bank (doslej urejena v posebnem zakonu). **Najpomembnejše novosti so:**

1. Po direktivah povzeti sistem ustanavljanja bank in opredelitev finančnih storitev. Posebna bančna storitev je le sprejemanje depozitov od fizičnih in pravnih oseb ter dajanje kreditov iz teh sredstev za svoj račun. Obseg osnovnega kapitala je določen enotno v višini 1 milijarde tolarjev ne glede na vrsto bančnih storitev, kar pomeni odpravo dosedanjega sistema stopenjskih licenc.

2. Pogoji za izdajo dovoljenj za opravljanje bančnih storitev. Banki Slovenije je prepuščeno določanje kadrovskih, organizacijskih in tehničnih pogojev za opravljanje bančnih in drugih finančnih storitev.

3. Z drugo bančno direktivo usklajena ureditev organov upravljanja banke, ki določa število članov (vsaj dva člana) uprave, pogoje za člane uprave (strokovna usposobljenost, lastnosti in izkušnje) ter odgovornost uprave za poslovanje banke v skladu s pravili o obvladovanju tveganj in drugimi določbami zakona. Dolžnosti članov uprave so opredeljene bistveno širše kakor v stari zakonodaji.

4. Za ustanovitev podružnice tuje banke je potrebno dovoljenje Banke Slovenije, neposredno opravljanje bančnih in drugih finančnih storitev tujih bank pa ni mogoče. Kot pogoj za izdajo dovoljenja lahko zahteva Banka Slovenije od tuje banke določen depozit ali ustrezno drugo zavarovanje kot jamstvo za poravnavo obveznosti iz poslov, sklenjenih v Sloveniji. Nadzor nad podružnico tuje banke izvaja Banka Slovenije. Določila o podružnicah tujih bank veljajo do polnopravne včlanitve Slovenije v Evropsko unijo tudi za podružnice bank držav članic. Po včlanitvi Slovenije v Evropsko unijo bodo lahko banke iz Evropske unije z dovoljenjem za opravljanje bančnih storitev pristojnih organov opravljale bančne storitve tudi v Sloveniji (prek odprtih podružnic ali z neposrednim opravljanjem storitev), nadzor Banke Slovenije pa bo zajel le področja, predvidena v Drugi bančni direktivi.

5. Odpravljeno je razlikovanje med domačimi in tujimi delničarji pri pridobitvi delnic slovenskih bank. Dosedanje dovoljenje domačemu delničarju za več kot 15 % delnic za upravljanje banke oziroma soglasje tuji osebi kot delničarju banke sta nadomeščena z novim dovoljenjem za pridobitev kvalificiranega deleža (neposrednega ali posrednega imetja 10 % deleža glasovalnih pravic ali deleža v kapitalu določene pravne osebe). Dovoljenje Banke Slovenije je potrebno tudi za vsako nadaljnjo pridobitev delnic banke, na podlagi katere doseže subjekt vsaj 20 %, 33 % ali 50 % deleža glasovalnih pravic ali deleža v kapitalu banke ali postane obvladujoča družba banke.

6. Varno in skrbno poslovanje bank zagotavlja ustrezni kapital (prej jamstveni kapital) glede na obseg in vrste storitev, ki jih banke opravljajo, ter obvladovanja vseh vrst tveganj znotraj okvirov, ki jih določa zakon. Določbe o minimalnem kapitalu in količniku kapitalske ustreznosti, ki mora znašati vsaj 8 %, so skladne z zahtevami »kapitalskih« direktiv (Direktive o kapitalu kreditnih institucij (89/299/EEC) in Direktive o solventnosti kreditnih institucij (89/647/EEC)) in ne odstopajo bistveno od stare ureditve.

7. Ugotavljanje, merjenje in upravljanje kreditnega tveganja ter oblikovanje rezervacij za slabe naložbe je skladno z mednarodnimi pravili in standardi na tem področju. Novost so neobvezne rezervacije za splošna bančna tveganja, namenjene kritju morebitnih izgub zaradi tveganj iz celotnega poslovanja banke.

Banka Slovenije izdala bankam različna dovoljenja in soglasja

V letu 1998 je bilo izdano po eno dovoljenje za poslovanje banke in eno soglasje za predstavništvo tuje banke, ni pa bilo izdano nobeno novo dovoljenje za poslovanje hranilnice ali ustanovitev podružnice tuje banke v Sloveniji. Poleg tega so bila izdana tri dovoljenja za pripojitev bank, nobeno pa ne za razdružitev banke ali hranilnice. V letu 1998 je bilo izdanih največ, in sicer 15 soglasij tujim

(nadaljevanje okvirja 4)

8. Definicija izpostavljenosti banke do posamezne osebe in skupine povezanih oseb, določitev največje dopustne izpostavljenosti (25 % kapitala banke) in omejitev vsote velikih izpostavljenosti (800 % višine kapitala banke) izvirajo iz Direktive o velikih izpostavljenostih (92/191/EEC). Opredelitev povezanih oseb v novem zakonu omogoča dejanski nadzor nad vsemi oblikami povezovanja, ki bi lahko pomenile razširitev negativnih vplivov na vse osebe, povezane z banko in s tem omajano zaupanje javnosti.

9. Določbe o obvladovanju likvidnostnega, obrestnega, valutnega in drugih tržnih tveganj so delno posledica CAD direktive, hkrati pa so v skladu z Drugo bančno direktivo v njih izrecno omejene bančne naložbe v kapitalske deleže in nepremičnine.

10. Konsolidirani nadzor bank v z vidika preverjanja, ali bančna skupina kot celota ravna v skladu s pravili o obvladovanju tveganj. Bančna skupina je definirana precej širše kakor v zakonu o bankah in hranilnicah, saj zajema tudi druge finančne organizacije, finančne holdinge in družbe, ki opravljajo pomožne bančne storitve. Namesto dosedanjega 40 % kapitalskega deleža gre pri novi definiciji bančne skupine za razmerje obvladovanja (večinski delež kapitala ali glasovalnih pravic) ali pomembnega vpliva (20 % delež kapitala ali glasovalnih pravic). Določbe o konsolidiranem nadzoru so skladne z evropsko direktivo 92/30/EEC o nadzoru kreditnih institucij na konsolidirani osnovi.

11. Kombinacija off-site nadzora (podatki, analize, poročila) in on-site nadzora (opravljanje pregledov poslovanja) v skladu z mednarodnimi standardi o načinih nadzora. Najpomembnejša novost je pooblastilo Banki Slovenije za opravljanje nadzora nad poslovanjem pravnih oseb, povezanih z banko, če je potrebno zaradi nadzora nad poslovanjem banke. Nadzorna pristojnost je razširjena tudi na druge osebe v primeru utemeljenega suma, da opravljajo bančne storitve, ne da bi bile za to pridobile dovoljenje Banke Slovenije. Z direktivami bo usklajeno poslovanje vseh subjektov, ki opravljajo bančne storitve, zato prehajajo pod nadzor Banke Slovenije tudi hranilno-kreditne službe, ki bodo uskladile svoje poslovanje v roku petih let po uveljavitvi zakona. Edina izjema glede pogojev za opravljanje bančnih storitev je nižji dovoljeni kapital hranilnic (v višini 1 mio EUR).

12. V zakonu je predvideno sodelovanje Banke Slovenije z drugimi domačimi in tujimi nadzornimi organi v obliki izmenjave informacij kot tudi neposrednega sodelovanja pri opravljanju nadzora. V skladu s Post BCCI direktivo pa je prvi pogoj za izmenjavo informacij zavezanost nadzornikov k varovanju zaupnih podatkov in ohranjanju poslovne skrivnosti.

13. Po direktivi 94/19/EC, ki služi zaščiti malih vlagateljev in s tem ohranjanju stabilnosti finančnega sistema, se mora do 01.01.2001 oblikovati nov sistem za jamstvo vlog. Jamstvo vključuje vloge fizičnih in pravnih oseb ter znaša 3.700.000 tolarjev na posameznega vlagatelja, z opredeljenimi izjemami, katerih vloge niso zajamčene. Za izplačilo zajamčenih vlog ob stečaju banke jamčijo druge banke, ki morajo zaradi zagotavljanja likvidnosti naložiti del svojih sredstev v likvidne prvovrstne naložbe (vrednostne papirje BS in RS).

14. Stečaj banke se od stečaja drugih družb loči predvsem po odločujoči vlogi Banke Slovenije. Podobno velja za likvidacijo bank. Novi zakon ne predvideva več posebnega sanacijskega postopka, dosedanji predsanacijski ukrepi pa so vsebinsko zajeti v okviru izredne uprave, ki jo Banka Slovenije določi v primeru manjšega od zahtevanega zneska kapitala, oziroma kadar lahko nadaljnje poslovanje banke ogrozi njeno likvidnost ali solventnost. Namen praviloma največ enoletne izredne uprave je, banko rešiti iz težav.

Banka Slovenije pripravlja nove podzakonske predpise, ki morajo biti izdani v treh mesecih od uveljavitve zakona.

delničarjem za solastništvo v slovenskih bankah, medtem ko je bilo v prejšnjem letu le 8 takšnih soglasij. Lani sta bili dani soglasji dvema domačima delničarjema, ki sta želela pridobiti več kot 15 % udeležbo v kapitalu bank, kar je precej manj kakor leta 1997 (11). Drugače kot v letu 1997, ko so bila dana štiri dovoljenja za dodatne posle bank oziroma hranilnic, v letu 1998 ni bilo izdano nobeno tovrstno dovoljenje. Eni banki je bilo leta 1998 dano dovoljenje za poslovanje z vrednostnimi papirji, medtem ko so bila leto poprej tovrstna dovoljenja odvzeta trem bankam. Soglasje k imenovanju direktorja oziroma predsednika uprave in članov uprave je v letu 1998 dobilo šest kandidatov.

3.2. Poslovanje bank

9,2 % realni porast skupne bilančne vsote bank

Bilančna vsota vseh slovenskih bank je znašala 31.12.1998 po nerevidiranih podatkih znašala 2.351,2 milijarde tolarjev. V primerjavi s stanjem konec leta 1997 pomeni to 16,3 % nominalni porast (oziroma 9,2 % realnega glede na rast cen življenjskih potrebščin), v letu 1997 pa je znašalo primerljivo povečanje 16,9 % nominalno (oziroma 6,9 % realno). Nominalno se je konec leta 1998 v primerjavi z letom dni prej povečala bilančna vsota vseh bank, realno pa se je znižala bilančna vsota treh bank. Stopnje rasti bilančnih vsot posameznih bank se zelo razlikujejo, saj se gibljejo med 5,2 % in 67,4 % (slednja je posledica pripojitve Banke Creditanstalt d.d. k Bank Austrii d.d. Ljubljana).

Tržni deleži največjih bank stabilni od leta 1994

Tržni deleži največjih sedmih bank, merjeni z nekonsolidiranimi bilančnimi vsotami (tabela), so stabilni. Tržni delež treh največjih se že od konca leta 1994 giblje med 51 in 53 %, največjih petih med 62 in 63 % in prvih sedmih bank med 71 in 73 % (ter največjih desetih bank med 80 in 82 %).

Bilančna vsota največje banke 649 mlrd SIT, sedme največje 108 mlrd SIT in najmanjše 11 mlrd SIT

Vendar obstajajo že med prvimi sedmimi bankami velike razlike, saj je bilančna vsota največje banke konec leta 1998 znašala več kot 649 milijard tolarjev, sedme največje pa le okrog 108 milijard tolarjev (šestino bilančne vsote največje). Tržni deleži največjih treh slovenskih bank so presegali po 10 %, šestnajstih bank so znašali med 1 in 6 %, pet najmanjših bank pa je imelo manj kot 1 % tržni delež (bilančna vsota najmanjše znaša okrog 11 milijard tolarjev).

Tabela 10: **Bilančne vsote in tržni deleži največjih bank**

Banka	Bilančna vsota v mio SIT			Tržni delež v %		
	31.12.1996	**31.12.1997**	**31.12.1998**	31.12.1995	**31.12.1996**	**31.12.1997**
NLB (skupaj s podružnico v Milanu)	490.299	549.225	649.435	28,4	27,2	27,6
NKBM	197.201	237.654	285.029	11,4	11,8	12,1
SKB banka	206.584	241.010	281.184	11,9	11,9	12
Banka Koper	99.251	120.299	137.190	5,7	5,9	5,8
Banka Celje	89.504	109.246	135.094	5,2	5,4	5,7
Abanka	88.348	103.055	123.151	5,1	5,1	5,2
Gorenjska banka	71.833	90.706	108.041	4,2	4,5	4,6
Skupaj prvih 7 bank	1.243.020,00	1.451.195,00	1.719.125	71,9	71,8	73
Vse banke skupaj	1.729.083,00	2.022.037,00	2.351.210	100	100	100

Vir: Banka Slovenije.

Od štirih bančnih skupin preostali po pripojitvah le dve

Bilančni vsoti preostalih dveh bančnih skupin sta 31.12.1998 znašali:

- za bančno skupino NLB 830.384 milijonov tolarjev, kar predstavlja s 35,3 % nekoliko višji tržni delež kakor 31.12.1997 in

- bančne skupine Banke Koper 151.417 milijonov tolarjev, kar pomeni s 6,4 % nekoliko nižji tržni delež kakor leto prej.

Primerjava **povprečne strukture pasive** bank konec leta 1998 glede na leto prej kaže na nadaljevanje trendov iz preteklih let. Znižuje se delež obveznosti do bančnega sektorja (od 10,7 % konec leta 1997 na 9,1 % konec leta 1998) in povečuje delež obveznosti do nebančnega sektorja (v enakem obdobju od 67,6 % na 70,0 %), predvsem do prebivalstva (od 36,1 % na 38,0 % celotne pasive), zelo malo pa gospodarstva (od 16,6 % na 16,7 % celotne pasive).

Delež obveznosti iz izdanih vrednostnih papirjev je bil konec leta 1998 skoraj enak kot konec leta 1997 (2,4 % oziroma 2,3 %). Tudi delež kapitala in delež druge pasive se v opazovanem obdobju nista veliko spremenila. Delež kapitala se je nekoliko znižal - od 11,0 % konec leta 1997 na 10,7 % konec leta 1998, delež druge pasive pa padel za 0,6 odstotne točke na 7,8 % konec leta 1998.

V **povprečni strukturi aktive** bank je podobno kot na pasivi opazno zniževanje naložb v bančni sektor (od 12,8 % konec 1997 na 9,3 % konec 1998) ob hkratnem povečevanju naložb v nebančni sektor (od 41,4 % na 44,2 % v enakem obdobju). Še naprej se povečuje delež vrednostnih papirjev (porast od 32,3 % konec leta 1997 na 33,5 % konec leta 1998). Delež denarja v blagajni in stanje na računih pri centralni banki se že nekaj let giblje okrog 3 %, delež druge aktive pa že več let upada in se je v zadnjem letu gibal okrog 10 %.

Kot je razvidno s slike 10 in tabele 11, so glavni vir sredstev bank vloge nebančnega sektorja, med katerimi prevladujejo vloge prebivalstva, hkrati pa plasirajo glavnino svojih sredstev v posojila nebančnemu sektorju, med katerimi je največ posojil gospodarstvu.

Še naprej rastoči delež varčevanja v tolarjih

V vlogah prebivalstva se povečuje delež varčevanja v domači valuti, ki je že v prvem polletju lanskega leta presegel polovico vseh vlog prebivalstva in se konec leta še povečal (od 48,9 % konec 1997 na 54,3 % konec 1998), na račun zmanjšanega deleža varčevanja v tuji valuti. Devizne vloge prebivalstva so konec leta 1997 tvorile 55 % in konec leta 1998 57,6 % devizne pasive vseh bank.

Obveznosti do bank so konec leta 1998 v primerjavi s koncem leta 1997 po dveh letih upadanja porasle za 4,1 %, še višji pa je bil porast naložb bančnemu sektorju v istem obdobju, namreč 4,6 % (medtem ko so se v letu 1997 naložbe v bančni sektor zmanjšale za 30,7 %). 83,2 % vseh naložb bančnemu sektorju predstavljajo vezane devizne vloge, 8,2 % vpogledne devizne vloge, drugo pa vezane tolarske vloge.

Povečane naložbe bank v (kratkoročne) vrednostne papirje

V zadnjem letu so banke nalagale vse več sredstev v vrednostne papirje (zlasti kratkoročne). V strukturi vrednostnih papirjev je največ investicijskih, med njimi so po obsegu najpomembnejši blagajniški zapisi centralne banke, sanacijske obveznice, obveznice iz izplačanih in neizplačanih deviznih hranilnih vlog, obveznice za sanacijo slovenskih železarn in druge obveznice Republike Slovenije.

Medtem ko se je delež naložb v investicijske vrednostne papirje v povprečni strukturi aktive od konca leta 1996, ko je znašal 24,6 %, v letu 1997 povečal na 29,4 %, se je v letu 1998 zmanjšal za 0,3 odstotne točke. Njihov obseg se je zmanjšal od 628,1 milijarde tolarjev na 615,9 milijarde tolarjev, in sicer zaradi znižanja dolgoročnih investicijskih vrednostnih papirjev (naložb v obveznice Republike Slovenije in naložb v vrednostne papirje tujih oseb, v tuji valuti). Kljub temu pa so banke v zadnjih dveh letih oblikovale dodatne likvidnostne rezerve, izpolnile predpisana razmerja usklajenosti ročnosti naložb in sredstev ter odpravile devizno neusklajenost (odprto pozicijo).

Delež tržnih vrednostnih papirjev se v nasprotju z investicijskimi vrednostnimi papirji zadnji dve leti ves čas povečuje (njihov delež je konec leta 1998 znašal 4,4 % celotne aktive), zaradi česar raste tudi skupna vrednost vrednostnih papirjev. Obseg naložb v tržne vrednostne papirje se je povečal od 61,6 milijard tolarjev na 98,5 milijard tolarjev konec leta 1998.

Tabela 11: **Osnovna struktura bilance stanja bank** (31.12.1997 in 31.12.1998 in nominalna rast)

	Znesek v mio SIT		Nominalna rast v %	
	31.12.1997	31.12.1998*	31.12.97/31.12.96	31.12.98/31.12.97
Denar pri centralni banki	73.888	84.695	26,4	14,6
Posojila bančnemu sektorju	214.874	224.681	-30,7	4,6
Posojila nebančnemu sektorju	862.406	1.097.887	18,9	27,3
Vrednostni papirji	689.622	714.424	44,1	3,6
Druga aktiva	181.247	217.682	15,8	20,1
Skupaj aktiva	**2.022.037**	**2.339.369**	**16,9**	**15,7**
Kapital	228.360	257.784	15,3	12,9
Vloge bančnega sektorja	204.085	212.375	-4,6	4,1
Vloge nebančnega sektorja	1.412.196	1.666.938	20,8	18
Obveznosti iz vredn. papirjev	52.418	57.649	41,4	10
Druga pasiva	124.978	144.623	13	15,7
Skupaj pasiva	**2.022.037**	**2.339.369**	**16,9**	**15,7**

* Podatki so brez podružnice NLB v Italiji.
Vir: Banka Slovenije.

Slika 10: **Povprečna struktura bančnih virov sredstev in naložb** konec leta 1998

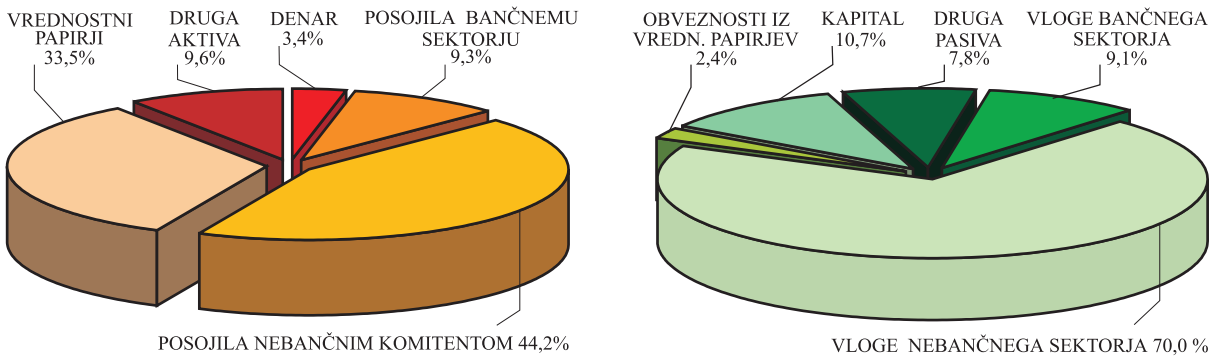

Vir: Banka Slovenije.

Povečana sekundarna likvidnost bank.

Skoraj polovico portfelja predstavljajo vrednostni papirji Banke Slovenije, sledijo republiški vrednostni papirji, s preostalim deležem pa so udeleženi vrednostni papirji ostalega javnega sektorja in drugih. **Sekundarna likvidnost** bank se še naprej povečuje. Konec leta 1997 je znašala 353,3 milijarde tolarjev in se v letu dni povečala na 363,3 milijarde tolarjev, kar predstavlja 15,5 % bilančne vsote vseh bank.

Delež **povprečne devizne pasive v celotni povprečni pasivi** bank se je od konca leta 1997 do konca leta 1998 znižal od 35,8 % konec leta 1997 na 31,5 % konec leta 1998. Tudi **povprečni delež devizne aktive** bank **v celotni povprečni aktivi** se znižuje. Od konca leta 1997 se je znižal od 32,8 % na 30,2 % konec leta 1998, predvsem zaradi zmanjšanja naložb v vrednostne papirje Republike Slovenije in Banke Slovenije v tuji valuti.

15,3 % realni porast dobička pred obdavčitvijo…

Skupni **dobiček** bank **pred obdavčitvijo** je lani nominalno porasel za 22,8 %, oziroma realno 15,3 %, in je konec leta znašal 25,9 milijarde tolarjev (od tega pozitivni saldo revalorizacijskega izida 23,5 milijarde tolarjev, oziroma 91 % vsega dobička pred obdavčitvijo). Rast je bila večja kakor v letu 1997, ko je znašala 15,0 % nominalno oziroma 5,1 % realno. Konec leta 1998 sta imeli izgubo dve banki, leto dni prej štiri in konec leta 1996 prav tako dve banki.

Za **rezultat bank** je v letu 1998 značilno nominalno povečanje neto obresti (realno so znašale približno toliko kot leta 1997) in realno povečanje neto provizij. Zaradi zniževanja splošne ravni obrestnih mer so odhodki za obresti padli bolj kakor prihodki od obresti in podobni prihodki.

90 mlrd SIT neto obresti v letu 1998.

Banke so v letu 1998 ustvarile za 89,7 milijarde tolarjev neto obresti (od tega 32,8 milijarde tolarjev revalorizacijskih obresti), delež prihodkov od obresti v celotnih prihodkih pa znaša v zadnjih letih okrog 80 % (leta 1996 80,4 %, leta 1997 80,5 % in v letu 1998 80,0 %).

Provizijski del bančnih bilanc pa se je, drugače kot zaslužki od obresti, realno povečal. Večja je bila rast prejetih kakor danih provizij. Neto zaslužek iz provizij

Tabela 12: **Povprečna sektorska struktura naložb in virov sredstev** (v celotni aktivi in nominalna rast)

	1997		1998*	
	Povprečna struktura	Rast	Povprečna struktura	Rast
Naložbe				
Gospodarstvo	26	12,9	27,2	24,5
Prebivalstvo	11,7	15,8	12,2	26,6
Država	0,3	334,9	1	216,2
Ostali javni sektor	2,4	53,3	2,5	18,8
Viri sredstev				
Gospodarstvo	16,6	16,8	16,7	11,9
Prebivalstvo	36,1	21,3	38	20
Država	3,6	25	3,2	1,1
Ostali javni sektor	5	9,7	5,2	31,6

* Podatki so brez podružnice NLB v Italiji.

Vir: Banka Slovenije.

5,1 % realna rast neto provizij. se je v letu 1998 povečal nominalno za 11,9 %, realno pa za 5,1 %, predvsem na račun prejetih provizij od plačilnega prometa v državi, provizij za opravljene administrativne storitve in provizij od posojilnih poslov. Delež prejetih provizij v prihodkih se postopno povečuje (od 8,7 % leta 1996 na 10,4 % leta 1998).

Neto finančni posli (dobiček iz finančnih poslov, zmanjšan za izgubo iz finančnih poslov) so bili v letu 1998 nominalno nižji za 11,1 % v primerjavi z letom 1997.

Banke so v letu 1998 oblikovale 18,6 milijarde tolarjev neto rezervacij in neto odpisov, kar je za 3,7 milijarde tolarjev manj kakor konec leta 1997.

Če upoštevamo poleg izkazanega bruto dobička v letu 1998 v višini 25,9 milijarde tolarjev (v letu 1997 21,1 milijarde tolarjev) še neto rezervacije in neto odpise v višini 18,6 milijarde (v letu 1997 22,2 milijarde tolarjev), so banke akumulirale 44,5 milijarde tolarjev (v letu 1997 43,3 milijarde tolarjev), kar predstavlja 12,7% vseh prihodkov bank (v letu 1997 11,9 % vseh prihodkov bank). Prihodki bank v letu 1998 so znašali 350,1 mia SIT, v letu 1997 pa 365,2 mia SIT.

Nižji obrestni odhodki. Med **odhodki** predstavljajo največji delež odhodki za obresti, katerih delež se je nekoliko znižal – od 60,7 % v letu 1997 na 58,7 % v letu 1998.

Tabela 13: **Glavne postavke prirejenega izkaza uspeha** (1997-1998)

	Znesek v mio SIT		Delež v %		Nominalna rast v %	
	leto 1997	leto 1998*	leto1997	leto 1998	97/96	98/97
Neto obresti	84.512	89.737	75	73	2,2	6,2
Neto provizije	26.923	30.130	24	25	14	11,9
Neto finančni posli	7.462	6.631	7	5	-942	-11,1
Neto ostalo	-6.725	-3.788	-6	-3	48,6	-43,8
Bruto dohodek	112.173	122.709	100	100	11,2	9,4
Operativni stroški	68.846	78.229	61	64	-16,5	13,6
Neto rezervacije in neto odpisi	-22.240	-18.585	20	15	-5,3	-16,4
Rezultat pred obdavčitvijo	21.087	25.896	19	21	15	22,8

* Podatki so brez podružnice NLB v Italiji.
Vir: Banka Slovenije.

Slika 11: **Struktura bančnih prihodkov in odhodkov** (v letu 1998)

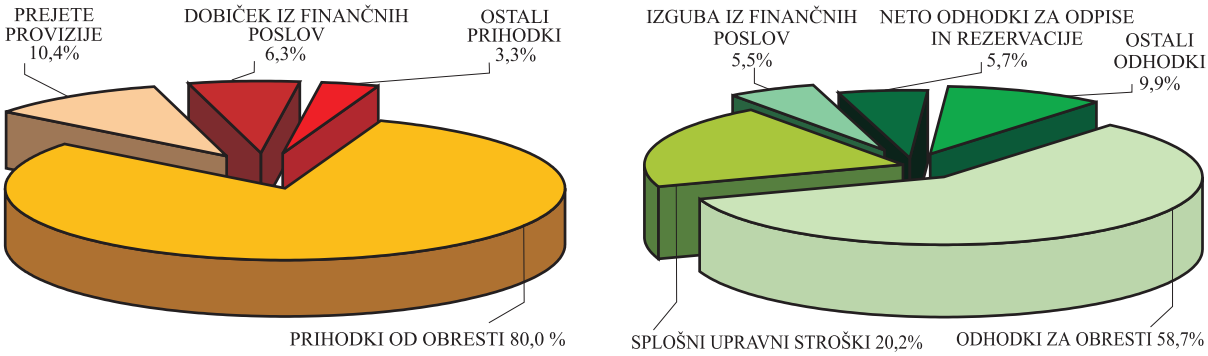

Vir: Banka Slovenije.

V realno povečanih upravnih stroških …

… izstopajo predvsem stroški materiala.

V strukturi odhodkov sledijo odhodkom za obresti splošni upravni stroški, katerih delež raste in se je v zadnjem letu povečal za 3,3 odstotne točke na 20,2 %. Med splošnimi upravnimi stroški z nominalnim porastom 12,7 % (realno 5,8 %, kar je malo manj kot leto prej), so najbolj porasli stroški materiala z 12,4 % deležem v strukturi splošnih upravnih stroškov v letu 1998 (močno so porasli stroški vzdrževanja osnovnih sredstev). Sledi porast stroškov storitev z 29,3 % deležem splošnih upravnih stroškov istega obdobja (rasli so zlasti stroški za svetovalne, revizijske, računovodske in druge storitve ter najemnine in zakupnine), tretji največji pa je porast stroškov dela (zlasti drugih dajatev, odvisnih od plač), ki znašajo več kot pol vseh splošnih upravnih stroškov. Realno pa so se leta 1998 zmanjšali drugi stroški dela, z manj kot 6 % deležem splošnih upravnih stroškov.

Večji donos na povprečna aktiva in na povprečni kapital bank.

Zaradi dobrih rezultatov poslovanja sta se **donos na povprečno aktivo** in **donos na povprečni kapital** bank v zadnjem letu povečala.

Delež operativnih stroškov v povprečni aktivi, ki poleg splošnih upravnih stroškov (slednji so leta 1998 predstavljali 84 % operativnih stroškov) vključujejo še amortizacijo in davke, prispevke, članarine ter drugo, je v zadnjem letu padel za 0,1 odstotno točko na 3,6 %, kar pa je v primerjavi z zahodnimi evropskimi državami previsoka raven.

Na znižanje obrestnih mer vplival medbančni dogovor o pasivnih obrestnih merah.

Izrazitejše znižanje kratkoročnih obrestnih mer.

Tako pasivne kot aktivne **obrestne mere** so se lani znižale še bolj kakor leta 1997. Eden močnejših dejavnikov je bil tudi leta 1998 medbančni dogovor o določanju zgornje meje pasivnih obrestnih mer. Ta je bil spremenjen dvakrat, 1. marca in 1. julija in bo prenehal veljati 1. marca 1999. Pri obeh spremembah so bila relativno izrazitejša znižanja obrestnih mer kratkoročnih (po 1,5 odstotne točke), kakor dolgoročnih vlog (po 1,0 odstotne točke).

Povprečna obrestna mera za kratkoročna posojila nad TOM se je znižala od 9,3 % v januarju na 5,9 % v decembru, za dolgoročna posojila pa od 10,7 % na 7,2 %. Podobna je bila tudi dinamika depozitnih obrestnih mer; obrestne mere nad TOM vezanih vlog od 31 do 90 dni so se znižale od 3,6 % na 0,9 %, za več kot leto dni vezanih vlog pa od 6,0 % na 4,2 %.

K znižanju aktivnih obrestnih mer prispevala večja kreditna aktivnost bank.

K zniževanju posojilnih obrestnih mer je lani, še zlasti decembra, prispevala tudi povečana kreditna aktivnost bank. V vsem letu 1998 so najbolj porasla devizna posojila podjetjem (za 29,2 milijarde tolarjev, leto prej –4,6 milijarde tolarjev) in kratkoročna tolarska posojila (za 63,4 milijarde tolarjev, leto prej 27,8 milijarde tolarjev), ter nekoliko manj dolgoročna tolarska posojila (45,8 milijarde tolarjev).

Zato (in zaradi z inflacijo zmanjšanega indeksacijskega faktorja TOM) so se nominalne obrestne mere (na letni ravni) bistveno znižale, za kratkoročna posojila od 20,1 % na 12,3 %, za dolgoročna posojila od 21,6 % na 13,7 %, za vloge, vezane od 31 do 90 dni, od 13,8 % na 7,0 % in za vloge, vezane nad enim letom, od 16,5 % na 10,5 %, ob letni inflaciji 6,5 %.

Znižana tudi neto obrestna marža…

Neto obrestna marža, ki se je v obdobju od 1994. do 1996. leta povečevala (od 3,7 % v letu 1994 na 5,6 % v letu 1996), se je začela leta 1997 zniževati in je znašala konec leta 1998 4,5 %. Med bankami se neto obrestna marža zelo razlikuje in se je konec 1998 gibala v razponu med 2,6 % in 8,1 %.

… in obrestni razmik.

Tudi **obrestni razmik** kot razlika med povprečno nominalno aktivno in nominalno pasivno obrestno mero za naložbe/sredstva nebančnega sektorja se je od prvega

četrtletja 1998, ko je znašal 7,5 odstotne točke (v prvem kvartalu 1997 še 8,3), znižal na 6,2 odstotne točke v zadnjem četrtletju 1998. Obrestni razmik iz realnega dela se je v istem obdobju v poslovanju bank z nebančnim sektorjem znižal od 4,5 odstotnih točk (5,5 % v prvem kvartalu 1997) na 3,7 odstotne točke.

Nižja kapitalska ustreznost bank…

V slovenskem bančnem sistemu je do konca leta 1995 opazna rast **kapitalske ustreznosti**, predvsem kot posledica kapitalskih zahtev Banke Slovenije po višjem jamstvenem kapitalu bank. Tako se je kapitalska ustreznost bank zaradi »dokapitalizacije« večine bank v letu 1995 glede na konec leta 1994 povečala (od 20,5 % na 21,5 %). Zatem pa se je gibanje obrnilo in se je začela kapitalska ustreznost zmanjševati. Do konca leta 1996 se je znižala na 19,7 %, do 31.12.1997 na 19,0 %, 31.12.1998 pa je znašala le še 16,0 %.

Znižanje kapitalske ustreznosti od konca leta 1996 do konca leta 1997 je posledica hitrejše rasti tehtane tvegane aktive (porast za 15,8 %) od rasti jamstvenega kapitala (porast za 11,3 %). Tudi ob koncu polletja 1998 je bila rast tehtane tvegane aktive (12,2 %) višja od rasti jamstvenega kapitala (2,2 %), zato je kapitalska ustreznost še padala v primerjavi z 31.12.1997.

… vendar še vedno na splošno visoki ravni.

Kapitalska ustreznost slovenskega bančnega sistema je na splošno visoka in bankam omogoča obvladovanje novih tveganj z lastnim kapitalom oziroma povečuje mejo varnosti pred obstoječo in potencialno nedonosno aktivo ter dopušča nadaljnjo rast tvegane aktive glede na obseg jamstvenega kapitala.

Po stanju dne 31.12.1998 ni imela nobena banka nižje kapitalske ustreznosti od 9,6 %, medtem ko je najvišja kapitalska ustreznost posamezne banke znašala 49,9 %.

Postopna zaostritev kriterijev kreditnega tveganja

Kreditno tveganje, ki je poleg poslovnega tveganja najpomembnejše tveganje v slovenskih bankah, ugotavljajo banke na podlagi meril, določenih v sklepu o razvrstitvi aktivnih bilančnih in zunajbilančnih postavk bank in hranilnic (Uradni list RS št. 78/96, 49/98). Metodologija, veljavna v letih 1993 do 1996, je upoštevala oceno bonitete komitenta, vendar je bilo dopuščeno, da je bila terjatev, zavarovana z zastavo premičnega in nepremičnega premoženja, pod določenimi pogoji razvrščena v skupino A, ne glede na boniteto dolžnika. Od januarja 1997 je terjatev, zavarovano z zastavo premoženja, možno razvrstiti le v eno skupino višje, kakor izhaja iz ocene bonitete komitenta. Da bi ob uvedbi strožjih kriterijev ublažili nenadno veliko poslabšanje kreditnega porfelja, je bila uvedena postopnost pri zahtevanem oblikovanju dodatnih rezervacij do konca leta 1997.

Kljub predvidevanjem, da se bo kreditni portfelj konec leta 1997 poslabšal, se to ni zgodilo. Precej bank je namreč kljub različnim oblikam zavarovanja terjatev,

Tabela 14: **Kazalci učinkovitosti poslovanja bank**

	31.12.1996	31.12.1997	31.12.1998
Donos na povprečno aktivo	1,1	1,1	1,2
Donos na povprečni kapital	10,2	10,3	11,2
Neto obrestna marža	5,6	4,9	4,5
Stroški dela/Povprečna aktiva	1,9	1,9	1,7
Drugi str. poslov./Povprečna aktiva	1,7	1,8	1,8

Vir: Banka Slovenije.

že pred spremembo zgoraj omenjenega sklepa razvrščalo terjatve izključno na podlagi ocene kreditne sposobnosti dolžnikov, povečalo pa se je tudi vpisovanje vrednostnih papirjev Banke Slovenije (skupina A).

94,6 % delež donosne aktive.

Donosna aktiva bank (bilančne terjatve in zunajbilančne obveznosti, razvrščene v skupini A in B) je tako konec leta 1998 znašala kar 94,6 %, kar je nekoliko več kot konec leta 1997. Tudi delež neizterljive aktive (terjatev, razvrščenih v skupini D in E) se je lani nekoliko povečal (od 3,2 % konca leta 1997 na 3,3% konec leta 1998), medtem ko se je celotna nedonosna aktiva v tem obdobju zmanjšala.

Nekoliko povečana neizterljiva aktiva.

11,8 % realno povečana izpostavljenost kreditnemu tveganju.

Skupna (bilančna in zunajbilnačna) izpostavljenost kreditnemu tveganju je po stanju na dan 31.12.1998 znašala 2.731,4 milijarde tolarjev (od tega je bilo 2.227,7 milijarde tolarjev tveganih bilančnih terjatev in 503,7 milijarde tolarjev tveganih zunajbilančnih postavk). Glede na konec leta 1997 se je celotna izpostavljenost nominalno povečala za 19,1 % (realno pa za 11,8 %). Najbolj so se povečale terjatve, razvrščene v skupino B (za 36,8 %), sledijo terjatve skupine D (24,7 %), skupine E (24,3 %) in skupine A (18,3 %). Terjatve, razvrščene v skupino C, so nominalno porasle za 6,3 %, realno pa so se zmanjšale. Obseg oblikovanih popravkov in rezervacij je v primerjavi z letom 1997 večji za 14,7 % in presega minimalno potrebne popravke in rezervacije.

Visoko pokritje dvomljivih in spornih terjatev.

Delež dvomljivih in spornih terjatev v bruto aktivi se je 31.12.1998 glede na 31.12.1997 povečal (od 9,4 na 10,8 %), kot tudi delež popravkov vrednosti v bruto aktivi bank (iz 5,2 na 5,6 %). Pokritje dvomljivih in spornih terjatev s popravki vrednosti je sicer 31.12.1998 znašalo 51,7 % (kar je 3,9 odstotne točke manj kot 31.12.1997), vendar je dohodkovna pokritost manj kvalitetnih terjatev še vedno visoka in prispeva k varnosti bank.

V letu 1998 je obseg dvomljivih in spornih bilančnih terjatev bank naraščal hitreje kakor skupni obseg poslovanja. Po stanju 31.12.1998 (v primerjavi z 31.12.1997) je znašala stopnja rasti dvomljivih in spornih bilančnih terjatev 33,3 %, stopnja rasti obsega poslovanja pa 16,3 %.

Banke so plasirale v predelovalne dejavnosti 13,4 % sredstev.

Banke so v letu 1998 plasirale največ sredstev v dejavnost finančnega posredništva (18 % glede na stanje dne 31.12.1998), sledijo naložbe v javno upravo, obrambo in socialno zavarovanje, ki so imele konec leta 1998 enak delež kot naložbe v predelovalne dejavnosti (13,4 %). Med predelovalnimi dejavnostmi so prevladovale kemična, kovinska in strojna industrija.

Okrog 10 % vseh plasmajev so banke konec leta 1998 plasirale v trgovino in popravila motornih vozil, približno 5 % v dejavnosti nepremičnin, najema in poslovnih storitev, pod 4 % posamično pa v druge dejavnosti.

Tabela 15: **Razvrstitev bilančne in zunajbilančne aktive bank**

Skupina	31.12.1996	31.12.1997	31.12.1998
A	89,5	90,1	89,6
B	4,2	4,4	5
C	2,4	2,3	2,1
D	2,2	1,8	1,8
E	1,6	1,4	1,5

Vir: Banka Slovenije.

3.3. Kontrola bank in hranilnic

15 celovitih in 20 delnih pregledov bank in hranilnic.

Stalnost nadzora bank in hranilnic je zagotovljena z rednim poročanjem in analitičnim preverjanjem poročil kot tudi s kontroliranjem na terenu. Letno je celovito pregledanih do 15 bank in hranilnic ter delno (pregledana so posamezna področja) do 20 bank in hranilnic. Ob tem da so celoviti pregledi bank in hranilnic predvideni vsaki dve leti, so s hitrejšim zaznavanjem tveganj omogočeni pregledi posameznih področij v bankah in hranilnicah vsaj enkrat letno. Posebno področje pregleda je ocenjevanje tveganj na področju informacijske tehnologije. Vzpostavljeni so redni letni stiki z vodstvi bank in hranilnic, bodisi v okviru celovitega pregleda, bodisi s posebnimi sestanki. Na slednjih se zlasti ocenjujejo poslovni rezultati, sedanji položaj banke in se seznanja s strategijo razvoja banke. Izmenjava mnenj in informacij med nadzorniki in vodstvom bank in hranilnic je potrebna tudi za pravočasno in ustrezno ravnanje ob morebitnih težavah v poslovanju banke ali hranilnice. Zagotovljeno je spremljanje izvajanja ukrepov za odpravo nepravilnosti, s čimer se ugotavlja, ali banka posluje v skladu z zahtevami Banke Slovenije, ter se lahko pravočasno ukrepa in preprečuje hujše posledice.

Uporaba načela štirih oči v nadzoru.

Zagotovljeno je t.i. načelo štirih oči, kar pomeni, da so analitiki in kontrolorji odgovorni za spremljanje posameznih bank in hranilnic, ki je odvisno od velikosti obsega poslovanja banke in hranilnice.

Analitiki sodelujejo pri oceni rezultatov poslovanja bank in hranilnic, pri dajanju in spremembah dovoljenj za poslovanje, preizkušajo predloge novih sistemskih rešitev, svetujejo pri izvajanju standardov za varno in skrbno poslovanje, nadzirajo spoštovanje omejitev za varno in skrbno poslovanje, skrbijo za nenehno spremljanje uspešnosti poslovanja na osnovi prejetih podatkov in informacij vsaj enkrat mesečno, če ugotovijo nepravilnosti v poslovanju, ukrepajo in spremljajo odpravljanje nepravilnosti, sodelujejo pri pripravah na kontrolo v bankah in hranilnicah in pri razgovorih z bankami in drugimi institucijami, pripravljajo razna gradiva za organe Banke Slovenije itd. O ugotovitvah, ki odstopajo od običajnega poslovanja v posamezni banki oziroma hranilnici, analitiki takoj obvestijo odgovorne kontrolorje, ti pa se lahko na njihovi osnovi odločijo tudi za neposredni pregled banke oziroma hranilnice.

Tabela 16: **Pregled izpostavljenosti bank po skupinah in oblikovani popravki in rezervacije** (v mio SIT)

	31.12.1996		31.12.1997		31.12.1998	
	skupna izpostavljenost	popravki, rezervacije	skupna izpostavljenost	popravki, rezervacije	skupna izpostavljenost	popravki, rezervacije
A	1.776.331	158	2.067.463	1.325	2.446.781	683
B	83.785	9.898	100.241	11.772	137.094	15.613
C	47.365	14.926	53.040	17.386	56.363	16.644
D	44.544	30.313	40.352	27.925	50.155	30.774
E	32.558	32.592	32.885	32.877	40.996	41.002
Skupaj	1.984.583	87.887	2.293.981	91.285	2.731.389	104.716

Vir: Banka Slovenije.

30 pregledov bank in hranilnic na terenu v letu 1998

V letu 1998 so kontrolorji Banke Slovenije opravili 30 pregledov bank in hranilnic, ki so zajeli kontrolo celotnega poslovanja (14) ali posameznih področij (16). V bankah je bilo opravljenih 26 kontrol in v hranilnicah 4 (vse celovite). Kontrolorji Banke Slovenije so v letu 1998 prvič opravili kontrolo podružnice slovenske banke v tujini (Italija), dodatno pa je bil na željo Slovenske izvozne družbe d.d. Ljubljana v prvi polovici leta 1998 pregledan tudi del poslovanja te institucije s poudarkom na informacijski tehnologiji. Sicer je bila pri kontroli informacijske tehnologije posvečena posebna pozornost kontroli pripravljenosti subjektov na leto 2000.

Kontrola pripravljenosti informacijske tehnologije bank na leto 2000

Ker niso bili izpolnjeni pogoji poslovanja, je bil v drugi polovici leta 1998 uveden tudi likvidacijski postopek najmanjše banke.

Celovite kontrole v bankah in hranilnicah so obsegale predvsem:

- pregled kreditnega portfelja in portfelja vrednostnih papirjev,
- preverjanje izračuna kapitalske ustreznosti,
- ustreznost upravljanja s tveganji,
- ugotavljanje profitabilnosti banke,
- likvidnost banke in depozitno poslovanje,
- presojanje primernosti in učinkovitosti notranjega kontrolnega sistema,
- kapitalske naložbe in osnovna sredstva,
- upravljanje banke in delovanje službe notranje revizije,
- kontrolo področja informacijske tehnologije s poudarkom na pripravljenost na leto 2000 itd.

Pri delnih pregledih je bil poudarek na naslednjih področjih:

- na kreditnem portfelju gospodarskih družb,
- na kreditnem portfelju občanov in samostojnih podjetnikov,
- na portfelju vrednostnih papirjev,
- na pravilnosti izkazovanja računovodskih podatkov,
- na informacijski tehnologiji itd.

4. DRUGE DEJAVNOSTI

4.1. Upravljanje mednarodnih denarnih rezerv

Mednarodne denarne rezerve Banke Slovenije sestavljajo:

- tuja gotovina in devizna imetja v tujini,
- prvovrstni vrednostni papirji tujih izdajateljev,
- monetarno zlato,
- rezervna tranša pri Mednarodnem denarnem skladu in
- imetja SDR pri Mednarodnem denarnem skladu.

3.639 mio USD mednarodnih rezerv Banke Slovenije konec leta 1998…

… od tega 1.732 mio USD brez deviznih protiobveznosti.

Mednarodne denarne rezerve Banke Slovenije so se v letu 1998 povečale od 3.315 na 3.639 milijonov ameriških dolarjev. Del deviznih rezerv (tuja gotovina, računi v tujini, tuji vrednostni papirji), za katera ima Banka Slovenije obveznosti do domačih sektorjev, na podlagi vpisanih blagajniških zapisov v tujem denarju ter deviznih računov bank in države pri Banki Slovenije, je v letu 1998 porasel od 1.779 na 1.878 milijonov ameriških dolarjev. Drugi del rezerv, lastna sredstva brez deviznih obveznosti, pa se je v letu 1998 povečal od 1.459 na 1.732 milijonov ameriških dolarjev. Skupne terjatve Banke Slovenije do tujine obsegajo poleg uradnih deviznih rezerv in imetij pri MDS še nekatera druga imetja, kot je fiduciarni račun v Luksemburgu. V letu 1998 so se imetja pri MDS zaradi sodelovanja Slovenije pri transakcijah MDS državam posojilojemalkam (Indonezija, Sierra Leone, Koreja) povečala od 17 milijonov ameriških dolarjev na 65 milijonov ameriških dolarjev.

Svet Banke Slovenije četrtletno predpisuje osnovna pravila za oblikovanje portfelja deviznih rezerv Banke Slovenije, in sicer valutno strukturo, povprečno ročnost deviznih vlog in naložb v vrednostne papirje ter izbor bank (naložbe deviznih sredstev so dovoljene le v banke z najvišjimi dolgoročnimi bonitetnimi ocenami).

Tabela 17: **Mednarodne denarne rezerve in devizne rezerve bančnega sistema** (v mio USD)

	BANKA SLOVENIJE						BANKE	SKUPAJ DEVIZNE REZERVE
	Mednarodne denarne rezerve					Druge terjatve do tujine		
	Zlato	Imetja SDR	Rez.pozicija pri MDS	Devizne rezerve	Skupaj		Devizne rezerve	
31.12.1997	**0,1**	**0,1**	**17,4**	**3.297,2**	**3.314,8**	**41,3**	**1.079,7**	**4.394,5**
31.01.1998	0,1	0,5	17,3	3.243,6	3.261,5	46,5	1.035,6	4.297,1
28.02.1998	0,1	0,1	17,4	3.281,7	3.299,3	46,7	1.054,9	4.354,2
31.03.1998	0,1	0,1	17,2	3.268,8	3.286,2	46,9	1.004,0	4.290,2
30.04.1998	0,1	0,4	17,3	3.332,4	3.350,2	47,1	1.028,9	4.379,1
31.05.1998	0,1	0,1	17,2	4.037,2	4.054,6	47,4	928,1	4.982,7
30.06.1998	0,1	0,1	17,1	3.639,1	3.656,4	46,4	941,3	4.597,7
31.07.1998	0,1	0,3	17,2	3.550,7	3.568,3	46,5	1.024,0	4.592,3
31.08.1998	0,1	0,0	39,7	3.530,4	3.570,2	46,5	1.034,6	4.604,8
30.09.1998	0,1	0,0	41,0	3.780,8	3.821,9	46,6	1.107,3	4.929,2
31.10.1998	0,1	0,4	42,1	3.810,4	3.853,0	46,7	1.023,2	4.876,2
30.11.1998	0,1	0,2	46,9	3.684,4	3.731,6	46,6	1.120,9	4.852,5
31.12.1998	**0,1**	**0,2**	**65,4**	**3.572,9**	**3.638,6**	**47,2**	**1.193,7**	**4.832,3**

Vir: Banka Slovenije.

Večji delež naložb Banke Slovenije v vrednostne papirje

V letu 1998 je Banka Slovenije v skladu s strategijo Sveta Banke Slovenije povečala delež naložb v vrednostne papirje, predvsem državne, in s tem ob izboljšani likvidnosti zmanjšala kreditno tveganje.

4.2. Posli za Republiko Slovenijo

Plačilni promet s tujino

Banka Slovenije na podlagi zakona opravlja plačilni promet s tujino in druge posle v tujem denarju za Republiko Slovenijo. Banka Slovenije je v letu 1998 opravila za 1.748 milijonov nemških mark nakazil v tujino, plačala za 25,9 milijona mark obveznosti iz akreditivov in izplačala 12,1 milijona mark gotovine. Prilivov iz tujine je bilo za 1.457 milijonov nemških mark in vračil tuje gotovine za 2,6 milijona mark. Pri tem je bilo proračunskim porabnikom prodanih 307,5 milijona mark in od njih odkupljenih 137,2 milijona mark; razliko predstavljajo črpana sredstva posojil in donacij iz tujine.

Republika Slovenija je lani izdala 500 milijonov ECUjev vredno evroobveznico, ki je bila prodana v maju. Poleg tega je Republika Slovenija najela aprila revolving kredit v višini 150 milijonov nemških mark, ki ga je uporabila kot kratkoročni premostitveni vir v skupni vrednosti 230 milijonov nemških mark. V novembru je na osnovi izdaje Schudschein obveznic Republika Slovenija prejela posojilo, vredno 174,5 milijona nemških mark.

Država leta 1998 odplačala 849 mio USD glavnic in obresti, od tega predčasno 446 mio USD

Republika Slovenija je v letu 1998 redno odplačevala svoje obveznosti. Plačila glavnic in obresti so znašala skupaj 849 milijonov dolarjev, od tega je bilo 446 milijonov dolarjev predčasno odkupljenih obveznic, izdanih junija 1996. Priliv na fiduciarni račun pri Dresdner Bank v Luksemburgu po osimski pogodbi je znašal 5,1 milijona dolarjev; stanje 31.12.98 pa je znašalo (brez obresti) 35,6 milijona dolarjev.

Posli z vrednotnicami in vrednostnimi papirji Republike Slovenije

Banka Slovenije je za Republiko Slovenijo opravljala posle priprave izdaje, distribucije in hrambe vrednotnic ter tobačnih znamk. Delo temelji na pogodbah z Ministrstvom za finance. V letu 1998 izdani upravni in sodni kolki so bili vredni 3,4 milijarde tolarjev. Kolki so bili poslani enotam Agencije Republike Slovenije za plačilni promet za prodajo ali po odločitvah Ministrstva za finance brezplačno razdeljeni upravnim enotam občin.

Strokovno in tehnično delo v zvezi s tobačnimi znamkami je zajemalo zagotavljanje potrebnih količin in ustrezne strukture tobačnih znamk v trezorju ter izdajo proizvajalcem oziroma uvoznikom tobačnih izdelkov. Skupno je bilo izdanih 211.180.000 različnih tobačnih znamk, zaščitenih pred ponarejanjem.

Banka Slovenije je v letu 1998 opravljala tudi naloge v zvezi s prevzemom in obdelavo vnovčenih obveznic ter zapadlih kuponov. Skupno je bilo obdelanih in kontrolno preštetih 729.821 kuponov RS 01 in 45.191 kuponov RS 02.

Opravljenih je bilo 3.195 blagajniških prejemkov in izdatkov tolarske gotovine in 14.845 vplačil ter izplačil tuje valute za potne stroške in druge potrebe državnih organov.

4.3. Gotovinsko poslovanje

Banka Slovenije je v letu 1998 skladno z zakonskimi pooblastili zagotavljala nemoteno oskrbo države s tolarskimi bankovci. S sortirnim sistemom je bila postopno izenačena kvaliteta bankovcev v vseh slovenskih regijah ter so bili sprotno uničeni obrabljeni bankovci, ki so se vračali iz obtoka.

Konec leta 1998 v obtoku 104,2 mlrd SIT bankovcev.

Konec leta 1998 je bilo v obtoku 94,3 milijona bankovcev v vrednosti 104,2 milijarde tolarjev (slika 12; brez upoštevanja gotovine v bankah). Ta obseg predstavlja približno 47 bankovcev na prebivalca. Količina bankovcev v obtoku se je v primerjavi z letom 1997 povečala za 9,8 % in vrednost za 19,7 %. Znatno se je povečal gotovinski obtok bankovca za 10.000 tolarjev, katerega količina se je povečala za 34 %, in pri bankovcu za 200 tolarjev, katerega količina se je povečala za 50 %.

V začetku leta sta bila ponatisnjena bankovec po 200 tolarjev v obsegu 10 milijonov in bankovec po 5.000 tolarjev v obsegu 4,5 milijonov primerkov. V obtoku je zagotovljena zadostna količina vseh apoenov, kar omogoča nemoteno poslovanje z gotovino.

Leta 1998 uničenih 30,6 milijona bankovcev.

V števnici BS je bilo preštetih 51,7 milijona bankovcev, pri čemer jih je bilo 33,9 milijona presortiranih. Za zagotovitev primerne kvalitete bankovcev v obtoku so morali biti izločeni in uničeni bankovci, ki zaradi obrabe in poškodb niso dosegali zahtevane kvalitete. V letu 1998 je bilo uničenih 30,6 milijona bankovcev, od

Slika 12: **Količinska in vrednostna struktura bankovcev v obtoku** (konec leta 1997 in 1998 v %)

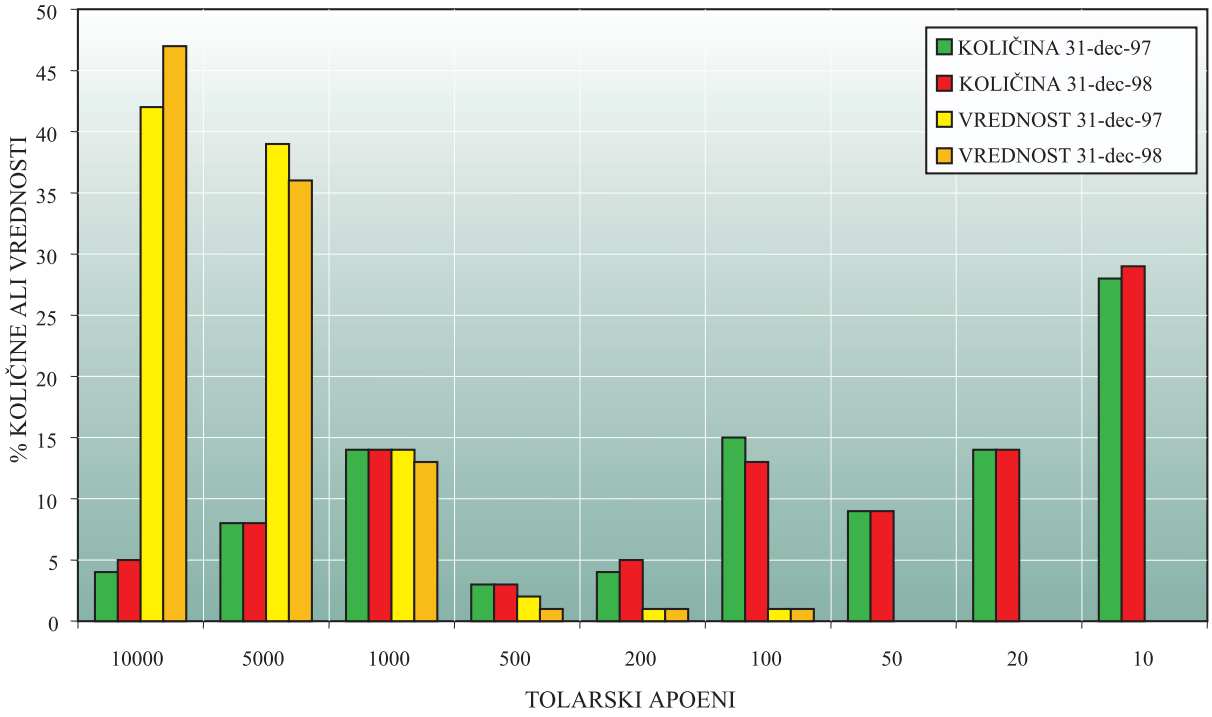

Vir: Banka Slovenije.

tega bankovcev po 5.000 tolarjev 4,1 milijona, bankovcev po 1.000 tolarjev 10,5 milijona, bankovcev po 100 tolarjev 4,8 milijona ter 11,2 milijona bankovcev drugih vrednosti. Poleg tega je bila pred turistično sezono v nekaterih organizacijskih enotah Agencije Republike Slovenije za plačilni promet gotovina na zalogi zamenjana z gotovino ustreznejše kvalitete.

Organizacijske enote Agencije RS za plačilni promet imajo trimesečno določen blagajniški maksimum, njihovo poslovanje pa se preverja mesečno. Lani so vse enote spoštovale odobrene blagajniške maksimume in pri poslovanju z gotovino ni bilo odkrite nobene nepravilnosti.

Konec leta v obtoku 263 milijonov kovancev.

Konec leta 1998 v obtoku za 551 mio SIT kovancev.

V letu 1998 je bilo izročenih v obtok 30,5 milijona kovancev v nominalnih vrednostih po 5, 2 in 1 tolar. Skupno s kovanci, izročenimi v obtok od leta 1993, je bilo konec leta v obtoku 263 milijonov kovancev oziroma povprečno 131 kovancev na prebivalca. Skupni obseg kovancev v obtoku se je lani v primerjavi z letom prej povečal za ca. 13 %, kar predstavlja 15 kovancev več na prebivalca. Kovanci v obtoku so bili ob koncu leta 1998 vredni 551 milijonov tolarjev.

Lani je bilo prodanih 2.978 numizmatsko zanimivih spominskih kovancev, od tega 1.054 zlatnikov in 1.924 srebrnikov. Pripravljeni so bili tudi trije osnutki spominskih kovancev za obeležitev izbranih zgodovinskih dogodkov. Dva predloga za določitev glavnih znamenj kovancev sta bila poslana Ministrstvu za finance, vendar kovanci zaradi neurejenega financiranja niso bili izdani.

Slika 13: **Apoenska struktura vrednosti odkritih tolarskih ponaredkov** (1995-1998)

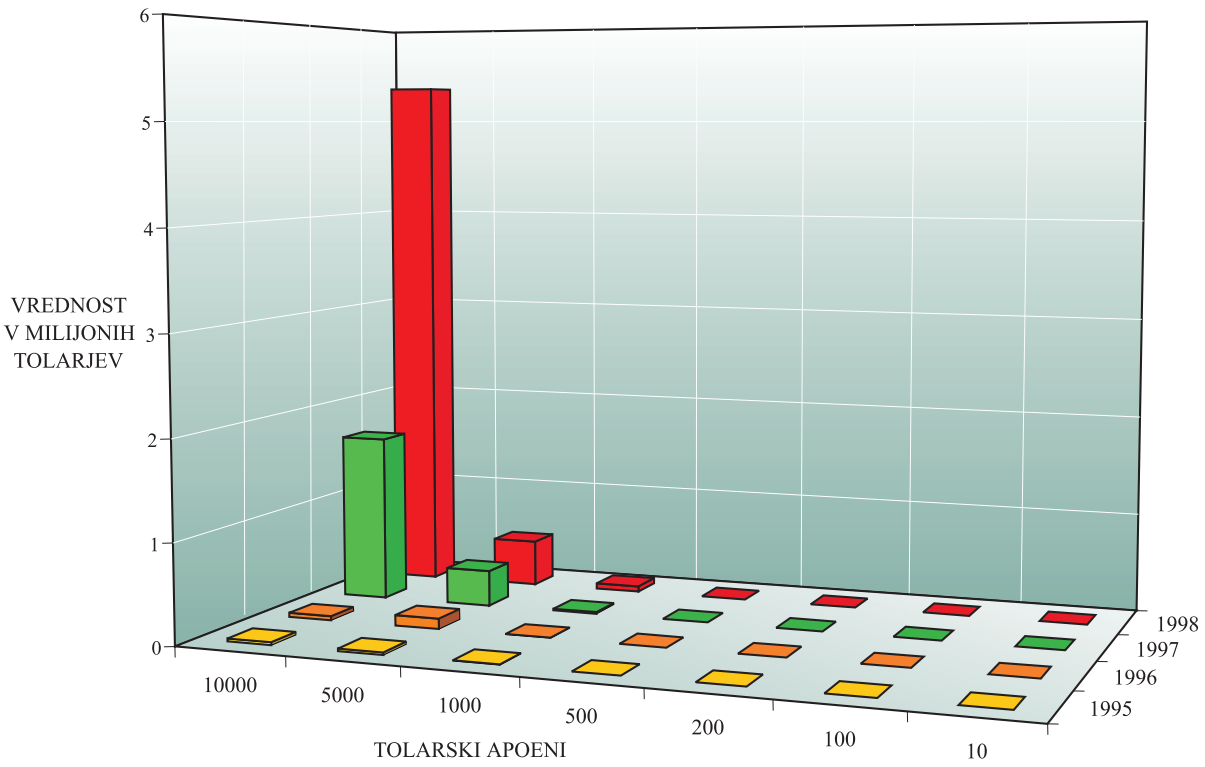

Vir: Banka Slovenije.

V Banki Slovenije je bilo v letu 1998 pregledanih 12.661 kosov ponaredkov, odkritih in zaseženih na območju Republike Slovenije. Najpogostejši so ponaredki tujih valut (11.960 primerkov), predvsem italijanskih lir (121 % več kakor v preteklem letu), nemških mark (98 % več kakor v letu 1997) in ameriških dolarjev (333 % več kakor v letu poprej).

Odkritih 11.960 ponarejenih tujih bankovcev.

Lani se je povečalo tudi število poskusov vnovčevanja tolarskih ponaredkov, v obliki barvnih reprodukcij originalnih bankovcev. Skupna vrednost zaseženih ponaredkov slovenskih bankovcev je 5.873.510,00 tolarjev, kar v primerjavi s celotnim obsegom gotovine v obtoku ne predstavlja pomembnejše vrednosti. Ministrstvo za notranje zadeve je poslalo na pregled 535 ponarejenih bankovcev po 10.000 tolarjev, 93 ponarejenih bankovcev po 5.000 tolarjev, 56 ponarejenih bankovcev po 1.000 tolarjev in 17 ponarejenih bankovcev drugih apoenov. V primerjavi s preteklim obdobjem se je število ponaredkov po 10.000 tolarjev povečalo za 218 %, ponaredkov po 5.000 tolarjev za 29 % in število ponaredkov po 1.000 tolarjev za 229 %.

Vse hitrejša rast obsega tolarskih ponaredkov

Manipulativno delo ob izdaji blagajniških zapisov Banke Slovenije zajema hrambo, razdeljevanje in ponovni prevzem vnovčenih blagajniških zapisov. Skupno je bilo ob izdaji obdelanih 98.526 blagajniških zapisov Banke Slovenije z nakupnim bonom ter 179.501 kuponov in 131.995 talonov ob vnovčenju. Obdelava zajema tudi še blagajniške zapise Banke Slovenije – dvojčke, ob izdaji 17.876 primerkov ter 30.496 delov ob vnovčenju.

4.4. Reforma plačilnih sistemov

V letu 1998 se je nadaljevala reforma plačilnih sistemov, v kateri sodelujejo poleg Banke Slovenije, ki reformo vodi, še Ministrstvo za finance, Agencija Republike Slovenije za plačilni promet, banke, Združenje bank Slovenije in Statistični urad Republike Slovenije. Že v letu 1997 je bila s prenosom računov obvezne rezerve bank, hranilnic in hranilno kreditnih služb uresničena prva faza reforme, letos pa ji je sledila druga faza.

Nadaljevanje reforme plačilnih sistemov.

Druga faza reforme je bila izvršena 6. aprila 1998 s prenosom žiro računov 28 bank in 1 hranilnice iz Agencije za plačilni promet v Banko Slovenije - s čimer so to postali poravnalni računi - ter s prenosom sredstev preostalih hranilnic in hranilno kreditnih služb na transakcijske račune v bankah. S prenosom sredstev iz Agencije za plačilni promet so postali t.i. računi 620 (bank) in 625 (hranilnic in hranilno kreditnih služb) zgolj pozicije, na katerih se sredstva zadržujejo le v dnevnem času za potrebe poslovanja s komitenti, medtem ko se zvečer vsa sredstva vključujejo nazaj na poravnalne oz. transakcijske račune. Hkrati s prenosom žiro računov je bilo vzpostavljeno tudi delovanje sistema bruto poravnave v realnem času (BPRČ).

Aprila prenos žiro računov bank in hranilnic na Banko Slovenije in banke…

…ter vzpostavitev bruto poravnav v realnem času - BPRČ.

S prenosom računov in v skladu s Sklepom o vzpostavitvi sistema bruto poravnave v realnem času je bilo opravljanje čistega medbančnega plačilnega prometa preneseno na Banko Slovenije. Banke, hranilnice in hranilno-kreditne službe pa so postale neposredne ali posredne udeleženke sistema BPRČ.

Do konca leta se je število aktivnih bank v sistemu zmanjšalo na 24, naknadno pa so odprle poravnalne račune pri Banki Slovenije še tri hranilnice. Od začetka ima poravnalni račun odprt tudi Banka Slovenije, poleg tega pa je odprt še

»klirinški« račun Agencije za plačilni promet s posebnim statusom, ki povezuje obstoječi plačilni promet v Agenciji za plačilni promet s sistemom BPRČ v Banki Slovenije. Za zagotovitev delovanja sistema je sprejela Banka Slovenije Pravila delovanja sistema BPRČ in opredelila postopke ravnanja v izjemnih okoliščinah, to je v primeru motenj v delovanju sistema v Banki Slovenije, pri neposrednih udeleženkah sistema BPRČ ali pri zastojih v obdelavi plačilnih nalogov.

Sistem je bil v letu 1998 na razpolago za poravnavo 189 dni, kar predstavlja 99,76 % predvidene razpoložljivosti. V tem času je bilo poravnanih 224.270 transakcij v skupni vrednosti 15.216,80 milijard tolarjev. V dnevnem povprečju predstavlja to 1.187 transakcij, njihova povprečna vrednost je dosegla 67,85 milijonov tolarjev.

Oktobra vzpostavljen še sistem plačil majhnih vrednosti – žiro kliring.

22. oktobra je bil na podlagi Sklepa o vzpostavitvi sistema žiro kliringa vzpostavljen sistem plačil majhnih vrednosti Žiro kliring, ki deluje na multilateralni neto osnovi. Sistem omogoča izvajanje plačilnega prometa na podlagi sprejema in obdelave paketov kreditnih nalogov majhnih vrednosti. Sedanja zgornja meja majhne vrednosti znaša 3 milijone tolarjev. Na podlagi obdelanih nalogov in izračuna neto obveznosti oziroma terjatev se poravnava kliringa izvrši prek sistema BPRČ, Banka Slovenije pa ima v sistemu vlogo klirinškega in poravnalnega agenta. V sistem so bile doslej vključene transakcije v breme in dobro fizičnih oseb in bank. Prednost uvedbe žiro kliringa je predvsem v zmanjševanju stroškov opravljanja plačilnega prometa in v spodbudi udeleženkam, da preidejo na elektronski zajem podatkov že pri njihovem izviru.

Slika 14: **Mesečno število poravnanih transakcij v sistemu BPRČ** v letu 1998

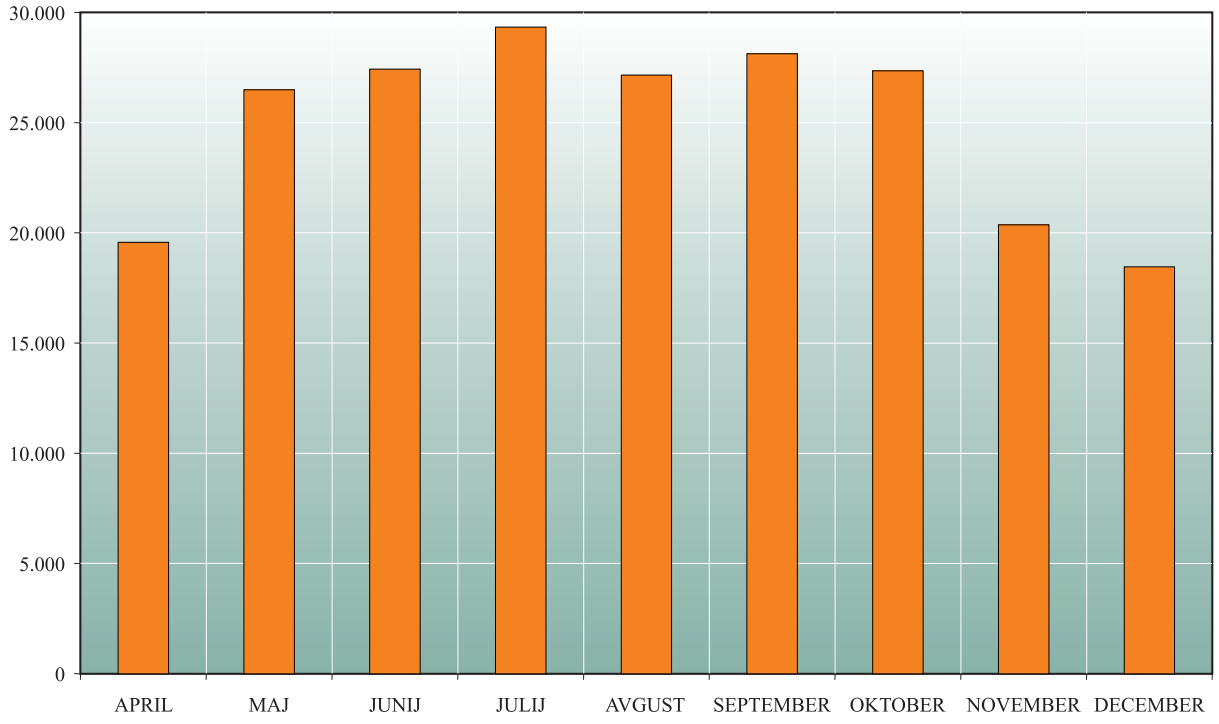

Vir: Banka Slovenije.

V žiro kliringu je bilo v 50 dneh delovanja obdelanih 171.527 kreditnih nalogov, povprečno vrednih 99.169 tolarjev. Vsi nalogi so znašali skupno 17,01 milijarde tolarjev, neto poravnava prek BPRČ pa je dosegla 4,18 milijarde tolarjev oziroma 24,59 %. Hkrati s povečevanjem števila nalogov v kasneje postavljenem sistemu žiro kliring se zmanjšuje število transakcij v sistemu BPRČ. Kljub temu pa je bilo decembra v BPRČ še vedno več kot 66 % transakcij nižje vrednosti od veljavnega mejnega zneska majhnih transakcij.

Vzporedno s pripravami na vzpostavitev delovanja sistemov BPRČ in žiro kliring je potekala in še potekajo dejavnosti, nujno potrebne za uspešno izvedbo te in nadaljnjih faz reforme. To delo je bilo glede na vsebino razdeljeno posameznim delovnim skupinam za BPRČ, žiro kliring, vodenje računov, standarde, integralni sistem plačil malih vrednosti, račun države, S.W.I.F.T., statistiko in gotovinsko poslovanje.

Decembra združeni računi obveznih rezerv in poravnalni računi.

1. decembra je prišlo do združitve sredstev obvezne rezerve neposrednih udeleženk BPRČ z njihovimi poravnalnimi računi, Banka Slovenije pa še naprej vodi račune obvezne rezerve za posredne udeleženke BPRČ, ki nimajo odprtega poravnalnega računa.

Ob uvedbi sistema BPRČ je bila udeleženkam omogočena prekoračitev stanj na pozicijah pri APP v obsegu četrtine njihovih obveznih rezerv. S tem so bili omogočeni jutranji dvigi gotovine v Agenciji za plačilni promet za potrebe poslovanja s komitenti. Ker so udeleženke kasneje ponujeno možnost izkoriščale tudi zunaj predvidenega časovnega okvira in za druge namene, jim je bila 2. decembra ta možnost ukinjena.

BPRČ in žiro kliring kot osnovna vsebinska in tehnična infrastruktura plačilnega prometa.

Sledil bo prenos računov pravnih oseb v banke.

Z uvedbo sistemov BPRČ in žiro kliring je bila postavljena osnovna vsebinska in tehnična infrastruktura reformiranih plačilnih sistemov. Nadaljnji koraki reforme so usmerjeni v migracijo računov pravnih oseb iz Agencije za plačilni promet v bančno okolje. Temu je namenjeno pilotsko usposabljanje bank za prevzem in vodenje računov pravnih oseb in izdelava centralnega registra, vzpostavitev integralnega sistema plačil majhnih vrednosti, ki bo organizacijsko in formalnopravno povezal obstoječe sisteme takšnih plačil. V okvir reforme plačilnih sistemov pa sodijo tudi prizadevanja za reformo oskrbe z gotovino.

Reforma oskrbe z gotovino

Iz Agencije za plačilni promet bo prenesena tudi oskrba z gotovino

V skladu z Dogovorom o oskrbovanju območja Republike Slovenije s tolarsko gotovino, oskrbuje Banka Slovenije območje Republike Slovenije z gotovino prek enot APP. Toda z reformo plačilnih sistemov bo tudi oskrba z gotovino prenesena na banke, zato potekajo priprave za izvedbo tega prenosa.

Predvideni pogodbeni depoji za distribucijo bankovcev pri bankah…

Svet Banke Slovenije je sprejel Idejni koncept distribucije gotovine. S tem je bila sprejeta odločitev, da bo v skladu z reformo plačilnih sistemov v Sloveniji Banka Slovenije oskrbovala banke z gotovino prek sistema pogodbenih depojev pri izbranih poslovnih bankah. Na osnovi sprejetega idejnega koncepta so bile izdelane pogodbe in navodila za delovanje depotnih bank.

… distribucija kovancev pa bo potekala z enega mesta.

Svet Banke Slovenije je sprejel tudi Idejni koncept distribucije kovancev in ustrezna navodila za poslovanje s kovanci. Zaradi racionalnosti se bo oskrba s kovanci izvajala z enega mesta in ločeno od oskrbe z bankovci. Sistem depojev bo tako namenjen izključno izvedbi oskrbe z bankovci.

Za pripravo modela prenosa gotovinskega poslovanja prek poslovnih bank je Svet Banke Slovenije sprejel operativni program prevzema vplačil gotovine od pravnih oseb v vzorčno skupino bank, ki je bila kasneje razširjena na vse zainteresirane banke v Sloveniji. K predložitvi ponudb za depozitarja v depoju bankovcev Banke Slovenije so bile povabljene vse banke. Prispele ponudbe so bile obdelane in ocenjene v skladu s sprejetimi merili, pripravljen pa je bil predlog za izbiro depozitarjev po posameznih regijah.

4.5. Statistični sistem

V skladu z nacionalnim programom statističnih raziskovanj Banka Slovenije zbira in objavlja podatke s področja bančnih in denarnih statistik, podatke o plačilni bilanci, stanju mednarodnih naložb in statistiki obrestnih mer.

Glavni makroekonomski podatki so objavljeni v mesečnem Biltenu, ki je na voljo v tiskani obliki in na spletnih straneh Banke Slovenije, v slovenskem in angleškem jeziku. Podatki o neposrednih naložbah, ki jih zbira Banka Slovenije, so objavljeni v letni statistični publikaciji Neposredne naložbe. Tretja številka te publikacije bo predvidoma izšla v prvi polovici leta 1999. V lanskem letu je pričela četrtletno izhajati tudi publikacija Finančni trgi, ki zajema statistični pregled domačega finančnega trga.

Banka Slovenije tudi neposredno posreduje podatke raznim domačim in tujim uporabnikom, med njimi predvsem Eurostatu in Mednarodnemu denarnemu skladu.

Vzpostavljena spletna stran z osnovnimi slovenskimi ekonomskimi in finančnimi podatki v skladu s standardi MDS

Banka Slovenije sodeluje s Statističnim uradom, Ministrstvom za finance in Uradom za makroekonomske analize in razvoj, v projektu Mednarodnega denarnega sklada Uvajanje posebnih standardov objavljanja statističnih podatkov (Dissemination Standards Bulletin Board). Po prehodnem obdobju, ki se je končalo z 31. decembrom 1998, se zahteva od vseh članic strogo spoštovanje predpisanih standardov objave podatkov. Banka Slovenije kot nacionalni koordinator objavlja zahtevane podatke za Slovenijo na spletnih straneh. Osnovna stran slovenskih ekonomskih in finančnih podatkov za Slovenijo je na voljo na naslovu **http://www.bsi.si/imf/**. Poleg objavljanja na osnovni strani podatkov skrbi Banka Slovenije za objavljanje ažurnih podatkov, ki dopolnjujejo časovni zamik objavljanja med mesečnimi izdajami Biltena Banke Slovenije. Ekonomski in finančni podatki se objavljajo v skladu s koledarjem objav, objavljenim za tri mesece vnaprej.

V letu 1998 je 30 bank poročalo Banki Slovenije za potrebe denarne in plačilno bilančne statistike. Poleg tega je o poslih s tujino (stanju in prometu s povezanimi podjetji) poročalo še 2600 podjetij, o kratkoročnem komercialnem kreditiranju še 4000 podjetij in nadaljnjih 1000 podjetij o prometu in stanjih na računih v tujini.

4.6. Mednarodno sodelovanje

Sodelovanje Banke Slovenije s centralnimi bankami in drugimi institucijami razvitih…

Banka Slovenije redno sodeluje s centralnimi bankami, članicami Banke za mednarodne poravnave (BIS), z drugimi centralnimi bankami in mednarodnimi finančnimi institucijami. Guverner Banke Slovenije se mesečno udeležuje sestankov guvernerjev centralnih bank, članic BIS v Baslu. Tudi v letu 1998 je obiskalo slovensko centralno banko več predstavnikov tujih centralnih bank, medtem ko so nekatere centralne banke omogočile krajše študijske obiske predstavnikom Banke Slovenije. Predstavniki Banke Slovenije so se tudi lani udeležili specializiranih seminarjev, mednarodnih konferenc in okroglih miz, ki so jih organizirale tuje centralne banke, mednarodne institucije in regionalna združenja. Takšno sodelovanje je koristno tudi za to, da mednarodni finančni trgi in tuji investitorji bolje razumejo slovenska tranzicijska in reformna prizadevanja.

… in tranzicijskih držav.

Poleg tega Banka Slovenije posreduje svoje informacije, znanje in izkušnje centralnim bankam drugih tranzicijskih držav in kandidatk za članstvo v EU. Predstavniki Banke Slovenije so se udeležili raznih regionalnih konferenc in forumov. Letos bo Banka Slovenije gostila konferenco regionalne skupine bančnih nadzornikov.

Aktivna udeležba v pristopnem procesu Slovenije za članstvo v EU…

Aprila 1998 je bil sprožen pristopni proces enajstih kandidatk za članstvo v Evropski uniji. Evropska komisija je začela bilateralna pogajanja s šestimi državami, med drugim tudi s Slovenijo. Banka Slovenije je aktivno sodelovala pri pripravi pregleda usklajenosti zakonodaje in pri oblikovanju pogajalskih izhodišč na področju finančnih storitev, pretoka kapitala ter ekonomske in denarne unije. Vključevala se je tudi v pripravo nekaterih spremljajočih dokumentov ter sodelovala v delovnih telesih in delegacijah.

…in pri prizadevanjih za nasledstvo centralne banke SFR Jugoslavije.

Banka Slovenije si je še naprej prizadevala tudi za dokončno rešitev nasledstva in razdelitve premoženja in delnic bivše centralne banke SFR Jugoslavije v Banki za mednarodne poravnave. Prav tako je Banka Slovenije še naprej sodelovala v pogajanjih o nasledstvu SFR Jugoslavije skladno z daytonskim sporazumom.

Slovenija kot prva tranzicijska država sodelovala pri dodelitvi posojil v »Operational Budget« MDS.

Slovenija je bila kot prva tranzicijska država vključena v seznam držav, katerih valute uporablja Mednarodni denarni sklad (MDS) za dodelitev posojil svojim članicam (v okviru t.i. Operational budget). Sodelovala je z zneskom 33,6 milijona SDR.

Slovenija soglašala tudi z novo enkratno dodelitvijo SDR…

Slovenija je dala tudi soglasje k predlagani četrti spremembi statuta MDS, ki se nanaša na novo enkratno dodelitev SDR (posebnih pravic črpanja). Ko bo sprememba statuta stopila v veljavo, bo Sloveniji dodeljenih dodatnih 18,7 milijona SDR.

… in s povečanjem članske kvote v enajstem pregledu kvot pri MDS.

Slovenija je soglašala tudi s predlaganim povečanjem kvot članic MDS v okviru resolucije št. 53-2 oz. enajstega pregleda kvot. Ko bo povečanje stopilo v veljavo, se bo kvota Slovenije povečala iz 150,5 milijona SDR (stanje 31.12.1998, od tega rezervna tranša 46,5 milijona SDR) na 231,7 milijona SDR, in bo njen delež porasel iz 0,103 % na 0,109 % glasov vseh članic.

5. RAČUNOVODSKI IZKAZI

Pregled odgovornosti Sveta Banke Slovenije

Zakon o Banki Slovenije (Banka) in statut Banke nalagata Svetu Banke Slovenije pripravo računovodskih izkazov za vsako obračunsko leto, ki resnično in pošteno prikazujejo finančno stanje Banke in presežek ali primanjkljaj v tem obdobju. Pri pripravi računovodskih izkazov je Svet Banke Slovenije dolžan:

- izbrati primerne računovodske usmeritve in jih dosledno uporabljati;
- jih presojati in ocenjevati z vidika utemeljenosti in previdnosti;
- ugotoviti, ali so bili dosledno uporabljeni veljavni računovodski standardi in
- pripraviti računovodske izkaze skladno z načelom časovne neomejenosti poslovanja, razen v primeru, ko ni mogoče izhajati iz predpostavke, da bo Banka nadaljevala s poslovanjem.

Svet Banke Slovenije je odgovoren za primerno ukrepanje za zaščito sredstev Banke.

Poročilo pooblaščenega revizorja

Svetu Banke Slovenije

Revidirali smo bilanco stanja Banke Slovenije ("Banka") z dne 31.12.1998 in 31.12.1997 in z njo povezana izkaz uspeha in izkaz gibanja finančnih tokov, prikazane na straneh 71 do 84 ("računovodski izkazi"). Za navedene računovodske izkaze je odgovoren Svet Banke Slovenije. Naša odgovornost je, da izrazimo mnenje o navedenih računovodskih izkazih.

Revidirali smo v skladu z mednarodnimi revizijskimi standardi, ki jih je sprejelo Mednarodno združenje računovodij. Po teh načelih in standardih smo bili dolžni načrtovati in izvesti revidiranje tako, da bi si pridobili razumno zagotovilo, da računovodski izkazi ne vsebujejo pomembnejših napačnih prikazov. V okviru revizije smo preiskali dokaze, ki podpirajo zneske in razkritja v računovodskih izkazih. Ocenili smo tudi računovodske standarde in pomembnejše metode izkazovanja vrednosti v računovodskih izkazih, ki jih je uporabilo poslovodstvo, ter ovrednotili razkritja v računovodskih izkazih. Prepričani smo, da je opravljena revizija dobra podlaga za mnenje o računovodskih izkazih.

Po našem mnenju računovodski izkazi v vseh pomembnejših pogledih podajajo resnično in pošteno sliko finančnega stanja Banke na dan 31.12.1998 in 31.12.1997 in izidov njenega poslovanja ter finančnih tokov v letih, ki sta se končali z navedenim datumom, v skladu z mednarodnimi računovodskimi standardi in slovensko zakonodajo.

A. Schönenberger
Pooblaščena revizorja

K. Morscher

Zürich, 30. marca 1999

Izkaz uspeha

za obdobje od 1. januarja do 31. decembra (v tisočih tolarjev)

	Pojasnila	1998	1997
Prihodki poslovanja:			
Prihodki od finančnih sredstev		**29.188.477**	19.475.274
Neto tečajne razlike		**-4.753.204**	16.797.269
Skupni prihodki od finančnih sredstev	4	**24.435.273**	36.272.543
Odhodki od servisiranih obveznosti	5	**24.701.239**	17.726.605
Čisti prihodek od finančnih sredstev		**-265.966**	18.545.938
Ostali prihodki	6	**1.298.867**	381.215
Skupni prihodki poslovanja		**1.032.900**	18.927.152
Stroški poslovanja	7	**3.209.483**	3.346.753
Popravki vrednosti in rezervacije		**312.459**	718.260
Presežek / primanjkljaj prihodkov nad odhodki		**-2.489.042**	14.862.139
Razdelitev presežka / kritje primanjkljaja:			
Prenos / črpanje rezerv za tečajne razlike		**-4.753.204**	16.797.269
Finančni izid po kritju / razporeditvi tečajnih razlik		**2.264.162**	-1.935.130
Prenos / črpanje splošnih rezerv		**1.456.669**	-1.935.130
Skupni prenos / črpanje rezerv	12	**-3.296.535**	14.862.139
Sredstva za proračun Republike Slovenije		**807.493**	-
Skupna razdelitev / kritje primanjkljaja		**-2.489.042**	14.862.139

Bilanca stanja

na dan 31. decembra (v tisočih tolarjev)

	Pojasnila	1998	1997
Aktiva			
Finančna sredstva	8	**614.040.090**	593.440.585
Osnovna sredstva	9	**2.371.916**	2.071.656
Skupna aktiva		**616.412.006**	595.512.242
Pasiva			
Servisirane obveznosti	10	**462.063.001**	457.733.748
Bankovci v obtoku	11	**104.667.380**	85.652.534
Sredstva za proračun Republike Slovenije		**807.493**	-
Skupne obveznosti		**567.537.875**	543.386.282
Rezerve	12	**48.874.131**	52.125.959
Skupna pasiva		**616.412.006**	595.512.242

Pojasnila na straneh 73 do 84 so sestavni del računovodskih izkazov.

Izkaz finančnih tokov

za obdobje od 1. januarja do 31. decembra 1998 (v tisočih tolarjev)

	Pojasnila	1998	1997
Finančni tokovi iz poslovanja			
Prejete obresti		**28.824.135**	16.284.942
Plačane obresti		**-24.549.041**	-18.415.650
Drugo		**-2.099.338**	-3.234.318
Neto finančni tokovi iz poslovanja	13	**2.175.756**	-2.130.708
Finančni tokovi iz investiranja			
Odlivi		**-21.435.755**	-195.779.958
Povečanje naložb v tujini		**-18.078.989**	-200.162.610
Osnovna sredstva		**-621.801**	-581.501
Drugo		**-2.734.964**	4.964.153
Neto finančni tokovi iz investiranja		**-21.435.755**	-195.779.958
Finančni tokovi iz financiranja			
Gotovina		**19.094.420**	13.715.657
Blagajniški zapisi, neto	14	**-6.231.496**	170.231.887
Drugo, neto		**-5.504.370**	15.427.471
Neto finančni tokovi iz financiranja		**7.358.554**	199.375.014
Učinki spremembe deviznih tečajev		**-428.180**	-1.828.847
Skupen neto finančni tok		**-12.329.625**	-364.499
Stanje denarnih sredstev 01.01.		**-62.011.438**	-61.646.939
Stanje denarnih sredstev 31.12.	15	**-74.341.064**	-62.011.438
Sprememba denarnih sredstev		**-12.329.625**	-364.499

Pojasnila na straneh 73 do 84 so sestavni del računovodskih izkazov.

Računovodske izkaze je dne 30. marca 1999 sprejel Svet Banke Slovenije. V imenu Banke Slovenije jih je podpisal:

Dr. France Arhar
Predsednik Sveta Banke in
guverner Banke Slovenije

V skladu z 82. členom Zakona o Banki Slovenije mora računovodske izkaze Banke Slovenije potrditi Državni zbor Republike Slovenije.

Pojasnila k računovodskim izkazom

1 Ustanovitev

Banka Slovenije (Banka) je centralna banka Republike Slovenije. Ustanovljena je bila z Zakonom o Banki Slovenije z dne 25. junija 1991. Banka je neodvisna institucija in samostojna pravna oseba. Republika Slovenija jamči za obveznosti Banke. Njeno delovanje nadzira Državni zbor. Banka je odgovorna za stabilnost domače valute in za likvidnost bančnega sistema.

2 Računovodski standardi in načela

Ti računovodski izkazi so bili pripravljeni skladno z ustreznimi Mednarodnimi računovodskimi standardi (MRS), ki jih je sprejel Mednarodni odbor za računovodske standarde, z upoštevanjem načela izvirne vrednosti, razen v primerih, ki so navedeni v nadaljevanju. Te standarde je kot pravno podlago sprejel Svet Banke Slovenije na 90. seji dne 9. maja 1995.

3 Posebne računovodske usmeritve

Priznavanje prihodkov

Prihodki od obresti so knjiženi le v obsegu, ki se nanaša na tekoče poslovno leto, razen prihodkov od obresti, katerih plačilo je dvomljivo. Obrestni prihodki od dvomljivih terjatev so knjiženi kot popravek vrednosti v bilanci banke. Omenjeni popravek zmanjšuje izkazano stanje terjatev od obresti. Popravki vrednosti za terjatve od obresti, ki so ocenjene za neizterljive, so izknjiženi iz bilance banke.

Prihodki iz naslova provizij izvirajo predvsem iz storitev v plačilnem prometu, nadzorne in regulatorske funkcije ter iz storitev distribucije vrednotnic za račun države.

Tuje valute

Finančna sredstva in obveznosti v tujih valutah so bila preračunana v tolarje (SIT) po srednjih tečajih Banke Slovenije na dan bilance stanja. Transakcije v tujih valutah so bile preračunane v SIT po tečajih, veljavnih na dan obračuna.

Tržni vrednostni papirji

Naložbe Banke v tržne vrednostne papirje so del njenega upravljanja z mednarodnimi rezervami. Tržni vrednostni papirji so izkazani po amortizirani nakupni ali tržni vrednosti, glede na to, katera je nižja.

Blagajniški zapisi z nakupnim bonom

Obresti in popust iz nakupnih bonov pri blagajniških zapisih z nakupnim bonom, ki sta vključena v servisirane obveznosti, sta amortizirana preko celotnega obdobja vpisanih blagajniških zapisov in kakršnegakoli z njimi povezanega financiranja, in sicer proporcionalno z vrednostjo s tem povezane zadolžitve. Prihodnji potencialni strošek popusta, ki izhaja iz nevnovčenih kuponov prodanih blagajniških zapisov, je ocenjen in amortizirani del, ki se nanaša na tekoče leto, je izkazan na računih odhodkov in obveznosti. Zneski so preračunani v prihodnjih obdobjih glede na dejansko vrednost in uporabo nakupnih bonov.

Izvedeni finančni instrumenti

Banka ne uporablja izvedenih finančnih instrumentov, razen poslov valutne zamenjave (začasni nakup deviz) z domačimi bankami za izvajanje denarne politike in upravljanje s posojili bankam. Zneski, ki se nanašajo na začasni odkup deviz, se v bilanci stanja ne izkazujejo do dneva poravnave.

Bankovci v obtoku

Bankovci, ki jih izdaja Banka, predstavljajo zanjo obveznost v korist imetnika in so priznani kot obveznost po nominalni vrednosti.

Nepremičnine

Naložbe v zgradbe, ki se nahajajo v Avstriji, so prikazane po pošteni vrednosti in niso amortizirane. Usmeritev Banke je pridobiti oceno zunanjih strokovnjakov in ovrednotenje teh naložb vsakih pet let. Vse druge nepremičnine so prikazane po nabavni ceni, zmanjšani za amortizacijo, razen zemljišča, ki se ne amortizira. Revalorizacija zgradb se prenaša neposredno v rezerve.

Amortizacija se obračunava linearno, tako da se odpisuje nabavna vrednost sredstev skozi leta njene ocenjene življenjske dobe po naslednjih letnih odstotnih stopnjah:

Stavbe	1,3 – 1,8 %
Računalniška oprema	20 – 33 %
Ostala oprema	10 – 25 %

Dobiček oziroma izguba pri prodaji osnovnih sredstev sta določena kot razlika med izkupičkom pri prodaji in neodpisano vrednostjo sredstva ter se evidentirata kot prihodek oziroma odhodek v izkazu uspeha.

Rezerve

V skladu z Zakonom o Banki Slovenije se neto pozitivne tečajne razlike prenašajo v rezerve za tečajne razlike. Rezerve za tečajne razlike se lahko porabijo le za kritje nepokritih realiziranih negativnih tečajnih razlik. Ostanek presežka, zmanjšan za sredstva za splošne rezerve, je prihodek Proračuna Republike Slovenije. Izguba se krije iz splošnih rezerv Banke, v primeru njihove nezadostne višine naj bi izgubo pokril Proračun Republike Slovenije.

Obdavčitev

Banka ni zavezana plačilu davka na dobiček v Sloveniji.

Finančni tokovi

Denarna sredstva obsegajo denar v blagajni in vpogledne vloge.

Finančni tokovi iz investiranja zaobjemajo spremembe v portfeljih Banke, ki izhajajo iz izvajanja funkcij centralne banke. Vanje se vključujejo spremembe na računu posebnih pravic črpanja (SDR) in izdatki za osnovna sredstva. Finančni tokovi iz financiranja se nanašajo na izdajanje bankovcev, izdajanje blagajniških zapisov Banke Slovenije in na spremembe pri vlogah proračuna Republike Slovenije. Poslovne dejavnosti vključujejo prihodkovni in odhodkovni finančni tok, ki ni vključen med finančne tokove iz investiranja ali iz financiranja.

Prejemki in izdatki v portfeljih so predstavljeni v čistih zneskih po medsebojnem pobotanju.

Spremembe v računovodskih usmeritvah

Glede na predhodno leto ni bilo v računovodskih usmeritvah nobenih sprememb.

4 Prihodki od finančnih sredstev

	1998	1997
	tisoč SIT	tisoč SIT
Prihodki od sredstev v tuji valuti		
Obresti od vpoglednih in vezanih vlog	**14.220.406**	13.406.427
Neto prihodki od tržnih vrednostnih papirjev	**13.075.654**	4.199.909
Obresti od vlog pri MDS	**97.361**	38.792
Neto tečajne razlike	**-4.753.204**	16.797.269
Skupaj	**22.640.216**	34.442.396
Prihodki od sredstev v tolarjih		
Obresti od posojil bankam	**1.795.057**	1.829.888
Obresti od posojil Republiki Sloveniji	**-**	259
Skupaj	**1.795.057**	1.830.147
Skupaj prihodki od finančnih sredstev	**24.435.273**	36.272.543

Neto prihodke od tržnih vrednostnih papirjev sestavljajo:

	1998	1997
	tisoč SIT	tisoč SIT
Obrestni prihodki	**13.438.635**	5.696.788
Neto prihodek (odhodek) pri prodaji vrednostnih papirjev	**1.502.599**	-209.976
Odhodki vrednotenja	**1.865.580**	1.286.903
Neto prihodki od tržnih vrednostnih papirjev	**13.075.654**	4.199.909

5 Odhodki od servisiranih obveznosti

	1998	1997
	tisoč SIT	tisoč SIT
Odhodki od obveznosti v tuji valuti		
Obresti od vpoglednih vlog	**398.810**	481.289
Obresti od blagajniških zapisov Banke Slovenije	**13.027.670**	11.132.978
Skupaj	**13.426.480**	11.614.267
Odhodki od obveznosti v tolarjih		
Obresti od vpoglednih vlog	**352.156**	253.206
Obresti od vlog proračuna Republike Slovenije	**100.722**	322.768
Obresti od blagajniških zapisov Banke Slovenije	**10.821.881**	5.536.364
Skupaj	**11.274.759**	6.112.338
Skupni odhodki od servisiranih obveznosti	**24.701.239**	17.726.605

6 Ostali prihodki

	1998	1997
	tisoč SIT	tisoč SIT
Provizije	**1.053.882**	191.544
Ostalo	**244.984**	189.671
Skupaj	**1.298.867**	381.214

7 Stroški poslovanja

	1998	1997
	tisoč SIT	tisoč SIT
Stroški dela	**1.697.726**	1.575.259
Provizije za bančne storitve	**286.227**	676.430
Materialni stroški	**1.052.596**	931.008
Stroški tiskanja denarja	**69.662**	56.062
Ostalo	**103.272**	107.994
Skupaj	**3.209.483**	3.346.753

8 Finančna sredstva

	1998				1997
	Obdobja sprememb obrestnih mer				
	Do 3 mesece	3 do 12 mesecev	Nad 1 leto	Skupaj	Skupaj
	v tisočih SIT				
Finančna sredstva v tuji valuti					
Gotovina in vloge	**254.419.937**	**6.124.696**	**-**	**260.544.633**	374.859.599
Tržni vrednostni papirji	**79.522.505**	**93.573.355**	**141.563.750**	**314.659.610**	182.213.240
Terjatve do proračuna Republike Slovenije	**-**	**1.007.821**	**5.773.576**	**6.781.396**	6.482.555
Mednarodni denarni sklad	**10.582.039**	**-**	**-**	**10.582.039**	2.951.443
Obračunane obresti in ostalo	**2.953.389**	**1.876.809**	**3.518.126**	**8.348.325**	7.773.160
Skupaj	**347.477.870**	**102.582.681**	**150.855.452**	**600.916.003**	574.279.997
Finančna sredstva v tolarjih					
Terjatev do Sklada Republike Slovenije za sukcesijo	**-**	**-**	**8.649.807**	**8.649.807**	8.649.807
Posojila bankam	**3.868.937**	**107.744**	**174.412**	**4.151.094**	10.140.444
Obračunane obresti in ostalo	**113.188**	**20.879**	**189.119**	**323.187**	370.337
Skupaj	**3.982.125**	**128.623**	**9.013.338**	**13.124.087**	19.160.588
Celotna finančna sredstva	**351.459.995**	**102.711.304**	**159.868.790**	**614.040.090**	593.440.585

Povprečne efektivne obrestne mere na finančna sredstva:

	1998				1997
	Obdobja sprememb obrestnih mer				
	Do 3 mesece	3 do 12 mesecev	Nad 1 leto	Skupaj	Skupaj
	v %				
Finančna sredstva v tuji valuti					
Gotovina in vloge	**4,02**	**3,09**	**-**	**4,00**	3,84
Tržni vrednostni papirji	**3,75**	**4,64**	**4,90**	**4,53**	4,41
Terjatve do proračuna					
Republike Slovenije	**-**	**-**	**-**	**-**	-
Mednarodni denarni sklad	**2,98**	**-**	**-**	**2,98**	1,53
Finančna sredstva v tolarjih					
Terjatev do Sklada Republike					
Slovenije za sukcesijo	**-**	**-**	**-**	**-**	-
Posojila bankam	**7,97**	**8,70**	**8,00**	**7,99**	14,07

Vloge pri bankah in posojila bankam so izkazana v višini glavnice, zmanjšane za popravek vrednosti dvomljivih in spornih terjatev (1998: 891 mio tolarjev; 1997: 579 mio tolarjev). Obresti so plačljive ob zapadlosti.

Tržna vrednost tržnih vrednostnih papirjev znaša 316.973 mio tolarjev (1997: 182.319 mio tolarjev) in je za 2.313 mio tolarjev (1997: 106 mio tolarjev) večja od knjižne vrednosti. Pri tržnih vrednostnih papirjih se obresti večinoma izplačujejo polletno.

Knjižno vrednost sredstev pri Mednarodnem denarnem skladu izkazujeta rezervna tranša in imetja posebnih pravic črpanja (SDR). Obresti so izplačljive četrtletno.

Terjatve do proračuna Republike Slovenije so izkazane v knjižni vrednosti glavnice in so pretežno financirane z dodeljenimi SDR-i. Obresti, obračunane po tej obveznosti, so zaračunane neposredno Republiki Sloveniji.

Sklad Republike Slovenije za sukcesijo je bil ustanovljen v februarju leta 1993 (Ur.l.RS, št.10/93) kot posrednik v procesu delitve premoženja in obveznosti nekdanje Jugoslavije. V omenjeni sklad so bile prenesene vse terjatve in obveznosti do bivše Narodne Banke Jugoslavije. Na enak način je bila v Sklad Republike Slovenije za sukcesijo prenesena terjatev iz naslova denarne osamosvojitve Slovenije, v višini 8.650 milijonov tolarjev. Ta znesek bo plačan po poravnavi med Republiko Slovenijo in drugimi državami iz nekdanje SFRJ. Terjatev se ne obrestuje in nima določenega dneva zapadlosti, zato je poštena vrednost terjatve nižja od knjižne vrednosti. Zaradi negotovosti v zvezi z rokom plačila ocena poštene vrednosti terjatve ni bila izdelana. Ne glede na to Svet Banke meni, da knjižna vrednost ustrezno izkazuje vrednost, ki bo plačana.

Svet Banke meni, da se poštena vrednost finančnih sredstev, razen zgoraj navedenega, bistveno ne razlikuje od knjižne vrednosti.

Prikazane obrestne mere predstavljajo povprečne obrestne mere na koncu obračunskega obdobja.

Valutna koncentracija in analiza ročnosti

Pri izvajanju funkcij centralne banke, predvsem pri vodenju denarne politike in upravljanju z deviznimi rezervami, prihaja do koncentracije valut pri finančnih sredstvih. Koncentracije izvirajo iz valutne in poslovne izpostavljenosti Banke.

Osnovne smernice upravljanja z mednarodnimi rezervami Banke določa in četrtletno revidira Svet Banke Slovenije; smernice predpisujejo valutno strukturo, povprečno ročnost vlog in naložb v tuji valuti, kot tudi izbiro tujih bank.

Koncentracije tveganja glede na valuto in glede na poslovni odnos so na dan 31. decembra 1998 sledeče:

	SIT	DEM	USD	Ostalo	Skupaj
	%	%	%	%	%
Državno tveganje	**1,45**	**24,79**	**17,40**	**10,16**	**53,80**
Domače banke	**0,69**	**-**	**-**	**-**	**0,69**
Tuje banke	**-**	**32,91**	**5,97**	**6,63**	**45,51**
31.december 1998	**2,14**	**57,70**	**23,37**	**16,79**	**100,00**
31.december 1997	4,66	63,20	23,89	8,25	100,00

Finančna sredstva na dan 31. decembra 1998, analizirana v valutah, bodo dospela v naslednjih obdobjih (v tisoč SIT):

	SIT	DEM	USD	Ostalo	Skupaj
Do 1 meseca	**3.790.008**	**127.583.954**	**38.161.792**	**33.619.655**	**203.155.409**
1 do 3 mesece	**192.118**	**117.346.862**	**8.245.842**	**11.975.637**	**137.760.459**
3 do 12 mesecev	**128.623**	**56.125.731**	**29.987.043**	**16.469.907**	**102.711.305**
1 leto in več	**9.013.339**	**53.244.051**	**67.130.139**	**41.025.389**	**170.412.918**
31.december 1998	**13.124.087**	**354.300.598**	**143.524.816**	**103.090.589**	**614.040.090**
31.december 1997	27.656.839	375.048.073	141.781.780	48.953.894	593.440.585

Koncentracija kreditnega tveganja

Vsi tržni vrednostni papirji so obrestonosne obveznice. Vsi tržni vrednostni papirji in depoziti so naloženi pri tujih bankah.

Vse tuje banke, kamor Banka plasira sredstva, imajo najmanj AA- boniteto, dodeljeno od Fitch IBCA. Maksimalno izpostavljenost kreditnemu tveganju na dan 31. decembra 1998 v primeru, da dolžniki ne bi mogli izpolniti svojih obveznosti, predstavlja znesek, prikazan v računovodskih izkazih kot finančna sredstva. Izpostavljenost državnemu tveganju vključuje države OECD, Republiko Slovenijo in Sklad za sukcesijo Republike Slovenije. Posojila domačim bankam so zavarovana z zastavo vrednostnih papirjev. Svet Banke Slovenije meni, da ni pomembnejše koncentracije kreditnega tveganja.

9 Osnovna sredstva

	Zemjišča in zgradbe	Računalniki in oprema	Skupaj
	tisoč SIT	tisoč SIT	tisoč SIT
Nabavna ali ocenjena vrednost:			
1.januar 1997	1.608.763	1.154.892	2.763.655
Nabave	204.386	469.536	673.922
Prodaje	-26.367	-21.605	-47.972
1.januar 1998	1.786.782	1.602.823	3.389.605
Nabave	159.998	493.282	653.280
Prodaje	0	-92.511	-92.511
31.december 1998	**1.946.780**	**2.003.594**	**3.950.374**
Amortizacija			
1.januar 1997	516.647	589.615	1.106.262
Prodaje	-8.973	-20.291	-29.263
Strošek amortizacije	14.011	226.939	240.950
1.januar 1998	521.685	796.263	1.317.949
Prodaje	0	-91.464	-91.464
Strošek amortizacije	15.904	336.071	351.975
31.december 1998	**537.589**	**1.040.870**	**1.578.459**
Neodpisana vrednost:			
31.december 1998	**1.409.191**	**962.724**	**2.371.916**
31.december 1997	1.265.097	806.560	2.071.656

V stanje zemljišč in zgradb na dan 31. decembra 1998 in 1997 so vključene tudi naložbe v nepremičnine v Republiki Avstriji v višini 500 milijonov tolarjev. Ta imetja so vrednotena na osnovi ocene nepremičninske agencije, izdelane v letu 1995, in ki jo je sprejel Svet Banke Slovenije. Osnova za vrednotenje so metoda pričakovanih dohodkov od najemnin in tekoče cene nepremičnin v soseskah stavb.

10 Servisirane obveznosti

	1998				1997
	Obdobja sprememb obrestnih mer				
	Do 3 mesece	3 do 12 mesecev	Nad 1 leto	Skupaj	Skupaj
	v tisočih SIT				
Obveznosti v tuji valuti					
Vpogledne vloge	**16.355.582**	**-**	**-**	**16.355.582**	12.693.522
Dodeljeni SDR-i	**5.772.178**	**-**	**-**	**5.772.178**	5.804.986
Mednarodni denarni sklad in druge MFO	**-**	**-**	**58.551**	**58.551**	39.978
Blagajniški zapisi Banke	**231.998.860**	**52.866.255**	**-**	**284.865.115**	291.862.902
Obračunane obresti in ostalo	**23.201**	**5.511**	**-**	**28.712**	40.256
Skupaj	**254.149.821**	**52.871.766**	**58.551**	**307.080.137**	310.441.644
Obveznosti v tolarjih					
Vpogledne vloge	**66.515.431**	**-**	**-**	**66.515.431**	57.258.570
Blagajniški zapisi Banke	**45.437.035**	**34.467.279**	**-**	**79.904.314**	75.674.220
Vloge proračuna Republike Slovenije	**2.316.795**	**-**	**-**	**2.316.795**	11.278.732
Obračunane obresti in ostalo	**1.488.264**	**500.222**	**4.257.837**	**6.246.323**	3.080.583
Skupaj	**115.757.525**	**34.967.501**	**4.257.837**	**154.982.864**	147.292.104
Celotne servisirane obveznosti	**369.907.346**	**87.839.267**	**4.316.388**	**462.063.001**	457.733.748

Povprečne efektivne obrestne mere na servisirane obveznosti:

	1998				1997
	Obdobja sprememb obrestnih mer				
	Do 3 mesece	3 do 12 mesecev	Nad 1 leto	Skupaj	Skupaj
	%				
Obveznosti v tuji valuti					
Vpogledne vloge	**4,02**	**-**	**-**	**4,02**	4,80
Dodeljeni SDR-i	**-**	**-**	**-**	**-**	-
Mednarodni denarni sklad in druge MFO	**-**	**-**	**-**	**-**	-
Blagajniški zapisi Banke	**3,81**	**3,91**	**-**	**3,83**	4,45
Obveznosti v tolarjih					
Vpogledne vloge	**0,97**	**-**	**-**	**0,97**	0,49
Blagajniški zapisi Banke	**7,60**	**8,63**	**-**	**8,04**	12,20
Vloge proračuna Republike Slovenije	**1,00**	**-**	**-**	**1,00**	3,08

Prikazane obrestne mere predstavljajo povprečne obrestne mere ob koncu obračunskega obdobja.

Obrestna mera za obveznosti iz naslova dodeljenih SDR-ov je na bilančni dan znašala 3,64 % (1997: 4,19). Obresti, ki jih Banka plačuje, se neposredno zaračunavajo Republiki Sloveniji, in tako je efektivna obrestna mera enaka nič.

Blagajniški zapisi Banke Slovenije

	1998	1997
	tisoč SIT	tisoč SIT
Blagajniški zapisi v tujem denarju	**283.214.286**	291.836.953
Tolarski blagajniški zapisi	**66.769.502**	58.387.691
Blagajniški zapisi z nakupnim bonom	**11.469.694**	17.259.789
Dvodelni blagajniški zapisi	**3.315.947**	52.689
Skupaj blagajniški zapisi	**364.769.429**	367.537.122

Tolarski blagajniški zapisi so izdani z dospelostjo od dva do dvestosedemdeset dni. Blagajniški zapisi v tujem denarju so izdani z diskontom v ameriških dolarjih ali nemških markah z dospelostjo od dva do dvanajst mesecev. Dvodelni blagajniški zapisi so kratkoročni vrednostni papirji na prinosnika, ki vključujejo tolarski in devizni del. Vpisujejo se v tolarjih z diskontom, izplačujejo pa v tolarjih in nemških markah. Blagajniški zapisi z nakupnim bonom so kratkoročni vrednostni papirji na prinosnika, izdani v tolarjih. Nakupni boni, ki so del blagajniškega zapisa, omogočajo imetniku nakup novega blagajniškega zapisa z nakupnim bonom (brez dodanih nakupnih bonov) s popustom ali blagajniškega zapisa v tujem denarju s popustom.

Valutna koncentracija in analiza ročnosti

Servisirane obveznosti na dan 31. decembra 1998, analizirane v valutah, bodo dospele v naslednjih obdobjih (v tisoč SIT):

	SIT	DEM	USD	Ostalo	Skupaj
do 1 meseca	**106.678.686**	**77.290.762**	**17.624.343**	**2.094.117**	**203.687.907**
1 do 3 mesecev	**9.078.841**	**133.330.808**	**18.037.583**	**30**	**160.447.261**
3 do 12 mesecev	**34.967.501**	**38.975.983**	**13.890.272**	**5.511**	**87.839.267**
1 leto in več	**4.257.837**	**-**	**58.009**	**5.772.719**	**10.088.566**
31.december 1998	**154.982.864**	**249.597.554**	**49.610.206**	**7.872.377**	**462.063.001**
31.december 1997	147.292.104	248.881.704	54.296.856	7.263.084	457.733.748

11 Bankovci v obtoku

Vrednost bankovcev v obtoku po apoenih:

		1998	1997
		tisoč SIT	tisoč SIT
SIT	10	**270.228**	240.023
SIT	20	**268.695**	240.762
SIT	50	**411.192**	371.772
SIT	100	**1.211.213**	1.276.551
SIT	200	**955.190**	623.498
SIT	500	**1.557.116**	1.429.500
SIT	1.000	**13.164.648**	11.959.871
SIT	5 .000	**37.090.325**	32.877.515
SIT	10.000	**49.332.600**	36.225.710
Skupaj		**104.261.207**	85.245.202
Tolarski kuponi		**406.173**	407.332
Skupaj		**104.667.380**	85.652.534

12 Rezerve

	1998 tisoč SIT	1997 tisoč SIT
Stanje 1. januar	**52.125.959**	37.211.943
Povečanje sklada skupne porabe	**44.707**	51.877
Prenos / črpanje rezerv za tečajne razlike	**-4.753.204**	16.797.269
Prenos / črpanje splošnih rezerv	**1.456.669**	-1.935.130
Stanje 31. december	**48.874.131**	52.125.959
Sestava rezerv:		
Splošne rezerve	**5.072.420**	3.615.749
Sklad skupne porabe	**574.681**	529.975
Valorizacijske rezerve	**500.000**	500.000
Rezerve za tečajne razlike	**42.727.030**	47.480.235
Skupaj rezerve	**48.874.131**	52.125.959

Splošne rezerve so namenjene kritju gospodarskih in drugih tveganj, ki so neločljivo povezana z izpolnjevanjem odgovornosti Banke Slovenije in sestavo njene finančne aktive.

Rezerve za tečajne razlike se nanašajo na akumulirane neto tečajne razlike, ki se po Zakonu o Banki Slovenije lahko porabijo le za pokrivanje negativnih tečajnih razlik in niso namenjene delitvi.

Sklad skupne porabe je bil ustanovljen za zagotovljanje družbenega standarda delavcev Banke. Sredstva sklada so vključena v bilanco Banke. Vse spremembe v teh sredstvih se obračunavajo v okviru za te namene oblikovanih rezerv.

13 Povezava finančnega toka iz poslovanja z izkazom uspeha

	1998 tisoč SIT	1997 tisoč SIT
Presežek prihodkov nad odhodki	**-2.489.042**	14.862.139
Nedenarne postavke izkaza uspeha		
Neto tečajne razlike	**4.495.062**	-16.797.269
Amortizacija	**349.485**	238.774
Skupaj	**4.844.547**	-16.558.494
Spremembe postavk bilance stanja		
Sprememba razmejenih obrestnih prihodkov	**-360.893**	-3.179.450
Sprememba razmejenih obrestnih odhodkov	**163.654**	2.554.286
Sprememba drugih razmejitev	**17.490**	190.811
Skupaj	**-179.749**	-434.353
Neto denarni tok pri poslovni dejavnosti	**2.175.756**	-2.130.708

14 Finančni tokovi pri blagajniških zapisih

	1998	1997
	tisoč SIT	tisoč SIT
Prilivi		
Tolarski blagajniški zapisi	**8.360.998**	51.466.574
Blagajniški zapisi v tujem denarju	**-**	114.017.134
Blagajniški zapisi z nakupnim bonom	**-**	5.649.722
Dvodelni blagajniški zapisi	**3.200.784**	-
Skupaj prilivi	**11.561.782**	171.133.430
Odlivi		
Blagajniški zapisi v tujem denarju	**-12.075.647**	-
Blagajniški zapisi z nakupnim bonom	**-5.717.632**	-
Dvodelni blagajniški zapisi	**-**	-901.543
Skupaj odlivi	**-17.793.278**	-901.543
Skupaj neto priliv	**-6.231.496**	170.231.887

15 Stanje denarnih sredstev

	1998	1997
	tisoč SIT	tisoč SIT
Sredstva v tuji valuti		
Denarna sredstva v tuji valuti	**324.646**	295.984
Skupaj sredstva	**324.646**	295.984
Obveznosti v tuji valuti		
Depoziti v tuji valuti	**-5.833.429**	-2.769.823
Obveznosti v tolarjih		
Vpogledne vloge bank	**-62.863.305**	-55.067.421
Nebančni depoziti	**-5.968.975**	-4.470.178
Skupaj obveznosti	**-74.665.709**	-62.307.422
Stanje denarnih sredstev	**-74.341.064**	-62.011.438

Denarna sredstva v tuji valuti ne vključujejo vezanih vlog v višini 252.863 mio SIT.

Depoziti v tuji valuti ne vključujejo omenjenih vlog v višini 10.522 mio SIT.

16 Obveznosti in izvenbilančni instrumenti

Akreditivi

Skupni znesek odprtih akreditivov na bilančni dan znaša:

	1998	1997
	tisoč SIT	tisoč SIT
Devizni akreditivi	**1.528.370**	3.909.277

Začasni nakup deviz

Banka je v letu 1997 z domačimi bankami sklenila posle valutne zamenjave, kar je imelo za posledico prodajo nemških mark za tolarje v letu 1998 v skupni nominalni vrednosti 8,5 milijarde tolarjev. Ob koncu leta 1998 poslov valutne zamenjave Banka ni izvajala.

	1998	1997
	tisoč SIT	tisoč SIT
Zneski iz začasnega nakupa DEM	-	8.496.251

Zaradi kratkoročne narave teh transakcij poštena vrednost bistveno ne odstopa.

Blagajniški zapisi z nakupnim bonom

Banka je v letu 1998 izdala 62 milijard blagajniških zapisov s 335.925 pripojenimi nakupnimi boni. Vsak blagajniški zapis ima največ 5 (9. emisija) oziroma 3 (10. emisija) pripojene dele nakupnih bonov. Nakupni boni so pogodbena obveznost Banke, da proda blagajniške zapise, denominirane v tolarjih, nemških markah ali ameriških dolarjih z rokom dospelosti od 180 do 360 dni z dodatnim popustom, ki temelji na vrednosti nakupnega bona. Banka izračunava vrednost dela nakupnega bona mesečno in predstavlja razliko med doseženo in načrtovano inflacijo za dodatni popust pri tolarskih blagajniških zapisih. Dodatni popust pri blagajniških zapisih, nominiranih v nemških markah in ameriških dolarjih, je izračunan kot razlika med načrtovano inflacijo in doseženo spremembo tečaja navedenih tujih valut. Dospelost nakupnih bonov je šest mesecev od dneva izdaje. Na dan 31. decembra 1998 je bilo v obtoku 324.834 neizkoriščenih delov nakupnih bonov. Prihodnji potencialni strošek popusta teh delov nakupnih bonov je bil ocenjen in amortiziran čez celotno obdobje, ko so v obtoku blagajniški zapisi z nakupnim bonom in novoizdani blagajniški zapisi (vpisani s popustom z uveljavljanjem delov nakupnih bonov). Rezervacija popusta, ocenjena za dele nakupnih bonov v obtoku na dan 31. decembra 1998, je izkazana kot obveznost in kot odhodek. Zneski so izračunani za prihodnje obdobje glede na pričakovano vrednost in uporabo nakupnih bonov.

Druge potencialne obveznosti

V letu 1997 je Banka za depozitne obveznosti, ki izhajajo iz razlike na obračunskih računih Agencije za plačilni promet, oblikovala rezervacijo v višini 556 mio tolarjev. Po ugotovitvah obeh institucij je razlika nastala ob denarni osamosvojitvi v letu 1991. Na to obdobje je vezano tudi naknadno pokrivanje konverzije dinarskih saldov v tolarje s strani Banke Slovenije po odloku vlade RS (Ur.l. RS, št. 8/92). Ker ima razlika istovrstno vsebino, bo Banka za njeno pokritje porabila v letu 1997 oblikovano dohodkovno rezervacijo.

Obstajajo še določeni zahtevki do Banke, ki so v postopku in niso poravnani. Svet Banke je mnenja, da so za te namene oblikovane zadostne rezervacije.

6. PRILOGE

6.1. Zakonski status in naloge

Slovenska centralna banka, Banka Slovenije, je bila ustanovljena 25. junija 1991 z Zakonom o Banki Slovenije na podlagi ustavnega zakona za izvedbo Temeljne ustavne listine o samostojnosti in neodvisnosti Republike Slovenije. Ob uvedbi slovenske valute, tolarja, 8. oktobra 1991, je Banka Slovenije prevzela vse funkcije denarne oblasti.

Banka Slovenije je po ustavi samostojna in odgovorna Državnemu zboru RS…

152. člen Ustave Republike Slovenije zagotavlja Banki Slovenije samostojnost in neposredno odgovornost Državnemu zboru.

Po zakonu sta organa Banke Slovenije Svet Banke Slovenije in guverner Banke. Svet Banke Slovenije sestavlja enajst članov: guverner kot njegov predsednik, namestnik guvernerja, trije viceguvernerji in šest neodvisnih strokovnjakov. Guvernerja in šest članov iz vrst neodvisnih strokovnjakov imenuje Državni zbor na predlog predsednika republike. Namestnika guvernerja in tri viceguvernerje pa imenuje Državni zbor na predlog guvernerja. Mandat vseh članov Sveta traja šest let. Svet sprejema svoje odločitve z dvotretjinsko večino.

… ter skrbi za stabilnost slovenske valute in splošno likvidnost plačevanja v državi in do tujine.

Banka Slovenije v skladu z zakonom skrbi predvsem za stabilnost valute in za splošno likvidnost plačevanja v državi in do tujine. V ta namen Banka Slovenije:

- uravnava količino denarja v obtoku,
- skrbi za splošno likvidnost bank in hranilnic ter plačil do tujine,
- kontrolira banke in hranilnice,
- izdaja bankovce in daje bankovce in kovance v obtok,
- predpisuje informacijski sistem za opravljanje svojih funkcij,
- predpisuje pravila za izvajanje jamstva za vloge občanov in
- opravlja določene posle za Republiko Slovenijo.

Poleg tega so Banki Sloveniji zaupane še določene naloge in pristojnosti po Zakonu o bankah in hranilnicah, po Zakonu o deviznem poslovanju, po Zakonu o kreditnih poslih s tujino ter po Zakonu o predsanaciji, sanaciji, stečaju in likvidaciji bank in hranilnic.

Banka Slovenije je pri odločanju o denarni politiki in njenem izvajanju ter pri uresničevanju drugih nalog in pooblastil neodvisna. Svet Banke Slovenije in guverner sta za uresničevanje nalog Banke Slovenije odgovorna Državnemu zboru. Banka Slovenije Državnemu zboru poroča o svojem delu, Državni zbor pa potrjuje finančni načrt in letni obračun Banke Slovenije.

Posojila Banke Slovenije Republiki Sloveniji so po zakonu omejena na kratkoročna posojila, ki ne smejo presegati 5 % letnega proračuna in ene petine predvidenega proračunskega primanjkljaja.

6.2. Pomembnejši ukrepi v letu 1998

6.2.1. Ukrepi denarne politike

Januar

Tolarski blagajniški zapisi
16. januarja je Banka Slovenije znižala obrestne mere vseh tolarskih blagajniških zapisov z
rokom dospelosti od 2 do 60 dni.

Marec

Začasni odkup deviz z obveznim povratnim odkupom čez 14 dni
Ponudba je bila dopolnjena z možnostjo začasnega odkupa avstrijskih šilingov, italijanskih lir, francoskih frankov in ameriških dolarjev (prej le nemške marke) ter z možnostjo neto poravnave pri obnovitvi posla v istem znesku in isti valuti.

Medbančni dogovor o določanju zgornje meje pasivnih obrestnih mer
Dogovor je bil sklenjen na novo in je začel veljati 1.3.1998. Glede na prejšnji dogovor so bile znižane najvišje dovoljene obrestne mere za vloge posameznih ročnosti.

April

Sprememba sklepa o obvezni rezervi bank in hranilnic
Z uvedbo BPRČ se je pri izpolnjevanju obvezne rezerve, namesto stanj na žiro računih pri Agenciji za plačilni promet, pričelo upoštevati stanje na poravnalnih računih pri Banki Slovenije.

Začasni odkup deviz z obveznim povratnim odkupom čez 60 dni
15. aprila je Banka Slovenije bankam posredovala prvo ponudbo za začasni odkup deviz z obveznim povratnim odkupom čez 60 dni.

Maj

Posredovanje na trgih tujega denarja
Banka Slovenije je 29. maja prvič posegla na trge tujega denarja z interventnim nakupnim tečajem 93,90 SIT/DEM. Interventno obdobje je trajalo do 8. julija.

Posebno likvidnostno posojilo s sodelovanjem bank
28. maja je bila za obdobje enega leta z 20 bankami ponovno podpisana pogodba o sodelovanju pri dajanju posebnih likvidnostnih posojil. Nova pogodba se od prejšnje razlikuje v višji razliki med obrestno mero za posebno posojilo in obrestno mero, ki jo banka posrednica lahko zaračuna prejemnici posojila, in ki v novi pogodbi znaša 2 odstotni točki (prej 1,5 odstotne točke), ter v nižjem nadomestilu za pripravljenost posredovanja posojila.

Junij

Posredovanje na deviznih trgih
Banka Slovenije je 16. junija določila nov interventni tečaj 94,10 SIT/DEM.

Začasni odkup deviz z obveznim povratnim odkupom čez 60 dni
V začetku junija je Banka Slovenije poslovnim bankam posredovala zadnjo ponudbo za začasni odkup deviz z obveznim povratnim odkupom čez 60 dni.

Julij

Medbančni dogovor o določanju zgornje meje pasivnih obrestnih mer
Sprememba dogovora, ki je začela veljati 1. julija, je dodatno znižala najvišje obrestne mere za posamezne ročnosti, največ pri vezanih vlogah od 31 do 90 dni, ter uvedla nominalne obrestne mere za vezane vloge do enega meseca.

Posredovanje na trgih tujega denarja — **Julij**
Banka Slovenije je 2. julija določila nov interventni tečaj 94,40 SIT/DEM. 8. julija je bilo zaključeno interventno obdobje, ki je trajalo od 29. maja.

Začasni odkup deviz z obveznim povratnim odkupom čez dva meseca
Banka Slovenije je posredovala sodelujočim bankam prvo ponudbo za interventni začasni odkup deviz po veljavnem interventnem tečaju.

Sklep o pogojih nakupa deviz od bank s pravico povratnega odkupa — **Avgust**
5. avgusta je dokončno zapadla pravica zadnje banke, da od Banke Slovenije odkupi devize po prodajnem tečaju Banke Slovenije.

Posredovanje na trgih tujega denarja — **September**
Banka Slovenije je od 14. do 21. septembra intervenirala na trgih tujega denarja s tečajem 94,70 SIT/DEM.

270-dnevni blagajniški zapis v tolarjih z nominalno obrestno mero
S prodajo novega blagajniškega zapisa je BS začela 15. septembra. Je serijski vrednostni papir, namenjen bankam in hranilnicam, obrestna mera za prvo serijo pa je znašala 10,78 %, kar je v mesecu izdaje ustrezalo TOM+3 %.

28-dnevni blagajniški zapis Banke Slovenije v tolarjih
Banka Slovenije je 21. septembra pričela z rednimi tedenskimi avkcijami novega 28-dnevnega blagajniškega zapisa. Avkcije potekajo vsak ponedeljek, banke licitirajo ceno blagajniškega zapisa v odstotkih od njegove nominalne vrednosti (10 milijonov tolarjev) od cene, ki praviloma ustreza obrestni meri za 60-dnevne blagajniške zapise v tolarjih, navzgor.

Sklep o spremembi sklepa o neizravnanih aktivnih in pasivnih postavkah banke v tujem denarju (o odprti devizni poziciji banke) — **Oktober**
S spremembo Sklepa je odpravljen prilagoditveni rok, znotraj katerega bi morale banke uskladiti svojo odprto devizno pozicijo z 20 % jamstvenega kapitala tako, da odprta devizna pozicija bank z dnevom uveljavitve ne sme presegati 20 % jamstvenega kapitala.

Sklep o spremembi sklepa o neizravnanih aktivnih in pasivnih postavkah banke v tujem denarju (o odprti devizni poziciji banke) — **November**
Sprememba Sklepa določa, da povprečna mesečna odprta devizna pozicija ne sme presegati 10 % jamstvenega kapitala banke.

Začasni odkup deviz z obveznim povratnim odkupom čez dva meseca
Banka Slovenije je trikrat v mesecu povečala interventni nakupni tečaj začasnega odkupa deviz: 3. novembra na 95,39 SIT/DEM, 13. novembra na 95,73 SIT/DEM in 25. novembra na 96,13 SIT/DEM.

270-dnevni blagajniški zapis v tolarjih z indeksirano obrestno mero
Banka Slovenije je sredi meseca izdala zadnjo serijo tovrstnega blagajniškega zapisa. Banke in hranilnice so lahko blagajniške zapise po tej ponudbi vpisovale do konca leta 1998.

Sprememba sklepa o obvezni rezervi bank in hranilnic — **December**
Za neposredne udeleženke BPRČ je bil ukinjen posebni račun obvezne rezerve. Obveznost izločanja obvezne rezerve te banke in hranilnice izpolnjujejo s stanjem

December na poravnalnem računu. Spremenjen je bil tudi način obrestovanja obvezne rezerve in sicer se obrestuje stanje na poravnalnem računu oziroma posebnem računu obvezne rezerve (posredne udeleženke BPRČ), vendar največ do višine izračunane obvezne rezerve preteklega meseca.

Začasni odkup deviz z obveznim povratnim odkupom čez dva meseca
Banka Slovenije je trikrat spremenila interventni nakupni tečaj, po katerem je od sodelujočih bank začasno odkupovala devize: 4. decembra na 96,36 SIT/DEM, 15. decembra na 96,38 SIT/DEM in 23. decembra nazaj na 96,36 SIT/DEM.

Blagajniški zapisi z nakupnim bonom
Banka Slovenije je izdala 10. izdajo blagajniških zapisov z nakupnim bonom, ki je bila prvič izdana v dematerializirani obliki. Pri tej izdaji lahko imetnik nakupnega bona uveljavi pravico do popusta pri nakupu blagajniškega zapisa v tujem denarju najpozneje v šestih mesecih od dneva izdaje nakupnega bona.

6.2.2. Ukrepi nadzora bančnega poslovanja

Januar **Spremembe in dopolnitve navodil za izdelavo poročila o doseženem razmerju naložb prvega, drugega in tretjega razreda**

Sklep o spremembi sklepa o višini in načinu oblikovanja rezervacij za zavarovanje pred potencialnimi izgubami bank in hranilnic

Obe zgoraj navedeni spremembi navodil in sklepa sta bili potrebni zaradi sprememb in dopolnitev kontnega okvira za banke in hranilnice, ki so začele veljati 31.12.1997.

April **Sklep o spremembah in dopolnitvah sklepa o kontnem okviru za banke in hranilnice**

Sklep o spremembi sklepa o računovodskih izkazih bank in hranilnic

Sprememba navodil za izvajanje sklepa o računovodskih izkazih bank in hranilnic

Spremembe računovodskih podzakonskih aktov za banke in hranilnice so bile potrebne zaradi uvedbe transakcijskih računov pri bankah v državi in zaradi spremembe nazivov nekaterih računov, npr. žiro računa, s poravnalnim računom pri centralni banki.

Maj **Sklep o spremembi sklepa o dajanju posebnih likvidnostnih posojil s sodelovanjem bank**

Julij **Sklep o spremembi sklepa o višini in načinu oblikovanja rezervacij za zavarovanje pred potencialnimi izgubami bank in hranilnic**
Sprememba sklepa se nanaša na obveznost bank, da najkasneje do 31.12.2000 oblikujejo splošne rezervacije, ne glede na višino kapitalske ustreznosti.

Sklep o spremembi sklepa o razvrstitvi aktivnih bilančnih in zunajbilančnih postavk bank in hranilnic

Dopolnitev navodila za izvajanje sklepa o razvrstitvi aktivnih bilančnih in zunajbilančnih postavk bank in hranilnic **Julij**

Zaradi nekaterih izjem pri oblikovanju popravkov vrednosti in rezervacij za deželno tveganje sta bila spremenjena oziroma dopolnjena sklep in navodilo za izvajanje sklepa o razvrstitvi aktivnih bilančnih in zunajbilančnih postavk bank in hranilnic.

Sklep o spremembah in dopolnitvah sklepa o kontnem okviru za banke in hranilnice **December**

Spremembe navodil za izvajanje sklepa o računovodskih izkazih bank in hranilnic

Sklep o kontnem okviru za banke in hranilnice in navodilo za izvajanje sklepa o računovodskih izkazih bank in hranilnic je bilo treba ponovno spremeniti oziroma dopolniti zaradi uvedbe standardne klasifikacije institucionalnih sektorjev, zaradi vključitve samostojnih podjetnikov v sektor prebivalstva oziroma po novem gospodinjstva, uvedeni so bili nov sektor neprofitne ustanove ter novi analitični računi za spremljavo plačilnega sistema in izločen je bil račun za žiro kliring.

Sklep o zagotavljanju integralnih podatkov o stanju terjatev in obveznosti bank in hranilnic
Zaradi novih določil zakona o bančništvu v zvezi z zajamčenimi vlogami, ki bodo začela veljati s 1.1.2001, se je pokazala potreba po zagotavljanju integralnih podatkov o stanju terjatev in obveznosti bank in hranilnic do posameznega komitenta.

Sklep o dopolnitvi sklepa o natančnejši določitvi pogojev in postopka za pridobitev dovoljenj in soglasij za poslovanje bank in hranilnic
Z dopolnitvijo zgoraj omenjenega sklepa je bil za podružnice bank držav članic EU uveden varstveni depozit in/ali garancija, določena je bila višina varstvenega depozita najmanj v višini kapitala za ustanovitev banke, opredeljeni so bili jamstvo podružnice in zaščita domačega sistema ter izdaja dovoljenja za poslovodje podružnic.

Sklep o spremembah in dopolnitvah sklepa o pogojih in merilih za izdajo dovoljenja za poslovanje bank
S sklepom je bila opredeljena višina varstvenega depozita, določeni so bili maksimalni obseg poslov podružnice, reciprociteta in način sklenitve sporazuma o medsebojnem sodelovanju in izmenjavi informacij ter merila za dovoljenje pristojnega organa države članice EU za ustanovitev podružnice.

Sklep o dopolnitvi sklepa o kontroli poslovanja bank in hranilnic
V dopolnitvi sklepa je dano pooblastilo Banki Slovenije za nadzor podružnic bank držav članic EU in možnost porazdelitve nalog nadzora na podlagi sporazuma o medsebojnem sodelovanju in izmenjavi informacij z organi, pristojnimi za nadzor banke države članice EU.

6.3. Uprava in organizacijska sestava

6.3.1. Sprememba v sestavi Sveta Banke Slovenije v letu 1998

Z Odlokom Državnega zbora RS je bil Darko Bohnec 4. marca 1998 imenovan za viceguvernerja Banke Slovenije za šest let.

6.3.2. Sestava Sveta Banke Slovenije 31. 12. 1998

Predsednik Sveta Banke Slovenije

Dr. France Arhar
(guverner Banke Slovenije)

Člani Sveta Banke Slovenije

Samo Nučič
(namestnik guvernerja Banke Slovenije)

Darko Bohnec
(viceguverner Banke Slovenije)

Mag. Janez Košak
(viceguverner Banke Slovenije)

Andrej Rant
(viceguverner Banke Slovenije)

Tatjana Fink
(Trimo, Trebnje)

Mag. Bine Kordež
(Merkur, Kranj)

Mag. Vladimir Lavrač
(Inštitut za ekonomska raziskovanja, Ljubljana)

Dr. Leon Repovž
(Ekonomsko poslovna fakulteta, Maribor)

Dr. Ivan Ribnikar
(Ekonomska fakulteta, Ljubljana)

Dr. Dušan Zbašnik
(Ekonomsko poslovna fakulteta, Maribor)

6.3.3. Organizacijska sestava Banke Slovenije 31.12.1998

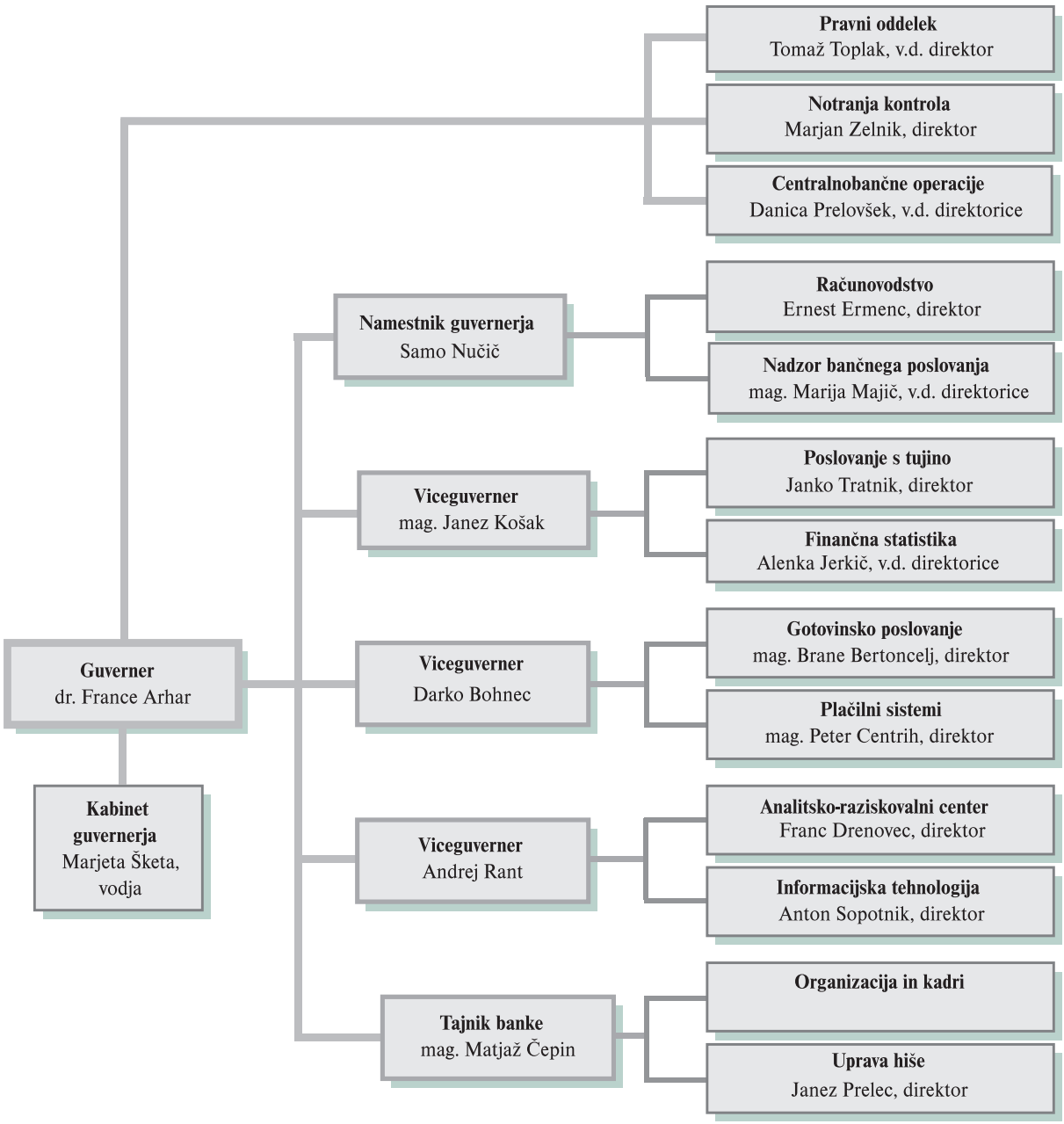

6.4. Publikacije in spletna stran

Naslov in osnovni podatki	Vsebina
Bilten • mesečno • v slovenščini • angleški prevod **Monthly Bulletin**	Makroekonomski statistični podatki s poudarkom na denarni statistiki, deviznih tečajih in gospodarskih odnosih s tujino. Pregled tekočih gibanj v slikah; metodološka priloga; pregled slovenskih bank.
Letno poročilo • letno (izhaja spomladi) • v slovenščini • angleški prevod **Annual Report**	Poročilo Banke Slovenije Državnemu zboru Republike Slovenije. Opis gospodarskih gibanj, denarne politike, poslovanja bank in Banke Slovenije ter drugih dejavnosti Banke Slovenije.
Poročilo o nadzoru bančnega poslovanja • letno (izhaja jeseni) • angleški prevod **Report on Supervision of Banking Operations**	Poročilo oddelka Nadzor bančnega poslovanja Državnemu zboru Republike Slovenije o poslovanju bank, razvoju pravnih osnov za nadzor ter o nadzoru bančnega poslovanja.
Neposredne naložbe/ Direct Investment • letno • dvojezična izdaja v slovenščini in angleščini	Statistični pregled slovenskih neposrednih naložb v tujini in neposrednih tujih naložb v Sloveniji (na letni ravni).
Prikazi in analize • četrtletno • v slovenščini	Govori Guvernerja Banke Slovenije v Državnem zboru RS, analitični in metodološki prikazi z denarnega, plačilnobilančnega in sorodnih področij.
Finančni trgi • četrtletno • v slovenščini	Statistični pregled nedenarnih finančnih posrednikov, trga vrednostnih papirjev in obrestnih mer.
Denarni pregled • mesečno • v slovenščini	Tekoči analitični makroekonomski prikaz s podrobnejšo razčlenitvijo denarnih in plačilnobilančnih gibanj.
Spletna stran • kazalo slovenskih strani **http://www.bsi.si/… …/html/kazalo.html** • kazalo angleških strani **http://www.bsi.si/… …/html/eng/index.html**	Domače strani Banke Slovenije s predstavitvijo institucije, slovenskih bankovcev in kovancev, zakonov in predpisov s področja dela centralne banke ter drugih koristnih informacij. Ažurni podatki o tečajih, obrestnih merah in vrednostnih papirjih BS ter najpomembnejše publikacije v elektronski obliki.

6.5. Pregled manj znanih pojmov

Bilančna vsota – Znesek vseh aktivnih ali pasivnih bilančnih postavk (banke).

Blagajniški zapisi v tujem denarju ali **devizni blagajniški zapisi (DBZ)** – Kratkoročni vrednostni papirji Banke Slovenije, ki se vpisujejo in izplačujejo v tujem denarju.

Denarni agregati (**M1, M2 in M3**) – Različno likvidni narodnogospodarski denarni agregati. Najlikvidnejši **M1** zajema gotovino v obtoku ter vpogledne tolarske vloge pri bankah in Banki Slovenije. **M2** je sestavljen iz M1 ter hranilnih in vezanih vlog pri bankah in Banki Slovenije. **M3** obsega poleg M2 še vloge prebivalstva v tujem denarju pri bankah.

Denarni trg – Medbančni finančni trg, na katerem se trguje s prvovrstnimi kratkoročnimi vrednostnimi papirji.

Devizni minimum – Najmanjši znesek deviznih rezerv ali premoženja v tujem denarju bank.

Druga aktiva - Naložbe v kapital odvisnih in neodvisnih strank, opredmetena osnovna sredstva, neopredmetena dolgoročna sredstva, vpisani, a nevplačani kapital in odkupljene lastne delnice, nevračunani stroški in nezaračunani prihodki ter druga sredstva, kot npr. čeki, terjatve za obresti, provizije itd.

Druga pasiva - Vnaprej vračunani stroški in neobračunani prihodki, dolgoročne in splošne rezervacije ter druge obveznosti.

Jamstveni kapital – Vsota temeljnega in dodatnega kapitala, zmanjšana za kapitalske naložbe, posojila ali druge naložbe z lastnostjo kapitala v banke in hranilnice ter v pravne osebe, ki so neposredno ali posredno v popolni oziroma večinski lasti banke, terjatve in potencialne obveznosti do pravnih oseb in podjetnikov posameznikov, ki so v lasti delavcev banke, članov upravnega in nadzornega odbora oziroma njihovih družinskih članov in niso prvovrstno zavarovane ter terjatve in potencialne obveznosti zavarovane s hibridnimi in dolžniškimi instrumenti največ do višine njihovega vštevanja v dodatni kapital.

Jemanje iz obtoka – Nasprotna operacija od izdajanja ali emisije denarja.

Kapital (banke) – Vsota vpisanega kapitala in ustanovitvenih vlog hranilnic, vplačanega presežka kapitala, rezerv banke, revalorizacijskega popravka kapitala, prenesenega čistega dobička ali izgube prejšnjih let in čistega dobička ali izgube poslovnega leta.

Kapitalska ustreznost – Razmerje med jamstvenim kapitalom in celotno tehtano aktivo.

Monetizacija – Spreminjanje premoženja, ki ga kupujejo banke, in sicer centralna banka in (poslovne) banke, v denar. (Finančno) premoženje, se pravi terjatve, kupujejo (ali dajejo posojila) z na novo nastalim ali izdanim denarjem.

(Neto) obrestna marža – Razmerje med saldom obresti (razliko med realnimi in revalorizacijskimi obrestnimi prihodki in odhodki) ter povprečno bruto obrestonosno aktivo.

Nominalna obrestna mera – Celotna obrestna mera, sestavljena iz dela, ki posojilodajalcu ali vlagatelju kompenzira inflacijo, in realnega dela.

Obrestni (nominalni) razmik – Razlika med povprečno nominalno obrestno mero za naložbe in povprečno nominalno obrestno mero za obveznosti (bank).

Obvezna rezerva – Predpisani znesek premoženja, navadno določen z odstotkom od vlog in drugih obveznosti bank, ki ga morajo imeti banke na posebnem računu obveznih rezerv pri Banki Slovenije in v obliki gotovine.

Odkup s pravico – Ponudba Banke Slovenije bankam za odkup tujega denarja z možnostjo odkupa dodatnih količin tujega denarja v prihodnosti.

Odprta pozicija (v tujem denarju) – Presežek aktivnih bilančnih postavk nad pasivnimi bilančnimi postavkami posamezne banke v tujem denarju.

Operativni stroški – Vsota splošnih upravnih stroškov (stroškov dela in drugih upravnih stroškov), amortizacije in davkov.

Primarni denar – Gotovina v obtoku, rezerve bank in knjižni denar (vloge na vpogled) pri Banki Slovenije.

Revalorizacijske obresti – Del dogovorjenih obresti pri tolarskih posojilih bank in tolarskih vlogah v bankah, ki posojilodajalcu ali vlagatelju kompenzira inflacijo.

Rezervacije – Splošne rezervacije za zavarovanje pred neznanimi prihodnjimi izgubami in posebne rezervacije za potencialne izgube iz naslova bilančnih in zunajbilančnih postavk ter za deželno tveganje. Banke so dolžne ne glede na svojo kapitalsko ustreznost do 31.12.2000 oblikovati splošne rezervacije najmanj v višini 1 odstotka zneska terjatev, ki so razvrščene v skladu s sklepom o razvrstitvi aktivnih bilančnih in zunajbilančnih postavk bank in hranilnic v skupino A, razen za terjatve do Banke Slovenije in Republike Slovenije. **Neto rezervacije** so razlika med odpisi terjatev in popravki vrednosti spornih terjatev, odhodki za oblikovanje dolgoročnih rezervacij ter prihodki iz odpisanih terjatev in prihodki iz ukinjenih rezervacij in popravkov vrednosti iz izkaza uspeha.

Sekundarna likvidnost – Znesek blagajniških zapisov Banke Slovenije v domači in tuji valuti ter blagajniških zapisov in obveznic Republike Slovenije (naložb v vrednostne papirje Banke Slovenije in Republike Slovenije v domači in v tuji valuti kot so blagajniški zapisi BS in RS ter kratkoročne obveznice RS).

Sterilizacija – Praviloma prodaja državnih kratkoročnih vrednostnih papirjev s strani centralne banke, ki naj izniči učinek njenih nakupov deviz na količino primarnega denarja. Pri nas pomeni sterilizacija prodajo blagajniških zapisov BS v tujem denarju s strani BS ter prodajo blagajniških zapisov v tolarjih s strani BS, ki naj izniči učinek njenih nakupov deviz na količino primarnega denarja.

Temeljna obrestna mera (TOM) – Uradno določena indeksacijska stopnja za terjatve in obveznosti kot povprečna mesečna inflacija (januarja 1998 je indeks

cen na drobno zamenjal indeks življenskih stroškov) zadnjega meseca ali zadnjih nekaj mesecev (zdaj 12 mesecev).

Tolarski blagajniški zapisi (TBZ) – Kratkoročni dolžniški vrednostni papirji Banke Slovenije v tolarjih.